

BARTIN
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PLANI
1. AŞAMA SONUÇ RAPORU

Dr. Ümit ÖZCAN

Bu çalışmanın hazırlanabilmesini Türkiye'de bir ilke imza atma medenî cesaretini ve siyasi kararlılığını gösteren Bartın Belediye Başkanı Sayın **Rıza YALÇINKAYA**'ya,
Böylesi bir başkan görevine getirme dirayetini gösteren **Bartın Halkına**,
Özverili desteklerini bir an olsun benden esirgemeyen sevgili eşim **Namık ÖZCAN**'a ve heyecanı için oğlum **Erdem**'e,
ve en çok da, annesini Bartın ile paylaşmanın eksikliğini bana hiç hissettirmeyen küçük oğlum **Ender**'e borçluyum.
Sonsuz teşekkürlerimle,

ÖNSÖZ - M.Rıza YALÇINKAYA

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÖSTERGELERİ	
- Sürdürülebilirlik.....	3
- İnsani Kalkınma.....	6
- Çevre Sorunları.....	8
* Toprak Kirliliği.....	8
* Su Kirliliği.....	9
* Hava Kirliliği.....	10
* Gürültü Kirliliği.....	10
* Görsel Kirlilikler.....	11
* Çevre Koruma Bilinci ve Katılım.....	12
* Çevre Koruma.....	13
2. BÖLÜM	
SOSYAL GÖSTERGELER	
- Nüfus Göstergeleri.....	14
- Eğitim ve Kültür Göstergeleri.....	22
- Sağlık Göstergeleri.....	29
- İstihdam Göstergeleri.....	32
- Tüketim Eğilimleri.....	36
3. BÖLÜM	
SOSYO EKONOMİK GÖSTERGELER.....	41
4. BÖLÜM	
MALİ GÖSTERGELER.....	49
5. BÖLÜM	
SEKTÖREL GÖSTERGELER	
- Tarım Sektörü.....	59
- Madencilik Sektörü.....	66
- Turizm Sektörü.....	70
- İnşaat Sektörü.....	75
- İmalat Sanayi Sektörü.....	86
* İmalat Sanayi ve KOBİ'ler.....	86
* KOBİ'ler İçin Yeni Finansman Araçları.....	88
* Dış Ticaret ve Darboğazlar.....	91
* Bartın İmalat Sanayii.....	93
* Bartın Organize Sanayi.....	96
* Özel İdare Özel Sanayi Bölgesi.....	97
* Sonuç.....	97
6. BÖLÜM	
YATIRIM ORTAMI.....	99
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	104

TABLO İNDEKSİ

Tablo 1	Nüfus	14
Tablo 2	Yıllık Nüfus Artış Hızı	14
Tablo 3	İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusları	15
Tablo 4	Nüfusun Temel Karakteristikleri	16
Tablo 5	Doğumda Yaşam Beklentisi	16
Tablo 6	Bölgeler ve Bartın Doğumda Yaşam Beklentisi	16
Tablo 7	Kaba Ölüm, Evlenme ve Boşanma Oranları 1996	17
Tablo 8	Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ölümler 1995	17
Tablo 9	Yerleşim Yerlerine Göre Evlenmeler 1996	18
Tablo 10	Yerleşim Yerlerine Göre Evlenme Yaşları 1996	19
Tablo 11	Boşanmalar 1996	20
Tablo 12	Bartın'da Doğum, Ölüm, Evlenme, Boşanma ve Nakil Sayıları	21
Tablo 13	İlçe Merkezleri İribariyle Okur-Yazarlık, Bitirilen Son Öğrenim Kurumu ve Cinsiyete Göre Nüfus 1990	23
Tablo 14	Okul Gruplarına ve Cinsiyete Bağlı Okullaşma Oranları 1995-96	24
Tablo 15	Yıllara Göre Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Durumu	25
Tablo 16	İlkokullarda Öğrenci Sayısı ve Türkiye İçindeki Payı 1995-1996	26
Tablo 17	Ortaokullarda Öğrenci Sayısı ve Türkiye İçindeki Payı 1995-96	26
Tablo 18	Liselerde Öğrenci Sayısı ve Türkiye İçindeki Payı 1995-96	27
Tablo 19	Önlisans ve Lisans Öğrenci Sayıları 1995-96	27
Tablo 20	Bartın Eğitim Kurumuna Göre; Kurum, Kursiyer ve Öğretmen Sayısı 1995-1996	28
Tablo 21	Halk Kütüphaneleri, Kitap,Kütüphanelerden Yararlananlar ve Personel Sayısı 1997	28
Tablo 22	Sağlık Göstergeleri 1996	29
Tablo 23	Kamu, Özel ve SSK'ya Bağlı Hastane ve Yatak Sayısı ile Sağlık Merkezi ve Tedavi Edilenler 1996	29
Tablo 24	Sağlık Personeli, Sağlık Personeli Başına Kişi,Eczane ve Eczacı 1996	30
Tablo 25	Bartın İli Sağlık Tesislerinin İlçeler Bazında Dağılımı	30
Tablo 26	Bartın İli 1998 Yılı Hastaneler Personel Durumu	30
Tablo 27	Bartın İli Sağlık Ocaklarının 1998 Yılı Personel Durumu	31
Tablo 28	Sağlık Göstergeleri	31
Tablo 29	İktisaden Faal Nüfusun Cinsiyet Ayrımına Göre Dağılımı (İlçe Merkezleri)	33
Tablo 30	İş ve İşçi Bulma Kurumuna Başvuranlar	35
Tablo 31	Elektrik Tüketiminin Sektörel Dağılımı	37
Tablo 32	Özel Otomobil Sayısı	38
Tablo 33	Seçilmiş Markalara Göre Yıl İçinde Trafığa Yeni Kaydı Yapılan Otomobiller 1996	39
Tablo 34	Sosyo-Ekonomik Göstergeler	41-42-43
Tablo 35	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (1987 Fiyatlarıyla)	49
Tablo 36	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla Kişi Başına (1987 Fiyatlarıyla)	49
Tablo 37	Toplam Banka Mevduatı (Cari Fiyatlarla)	50
Tablo 38	Toplam Banka Mevduatı	50
Tablo 39	Toplam Banka Kredileri (Cari Fiyatlarla)	51
Tablo 40	Toplam Banka Kredileri(1998 Fiyatlarıyla)	51
Tablo 41	Özel Sektör Yatırım Teşvikleri (Cari Fiyatlarla)	52
Tablo 42	Vergi Mükellefligi (1997)	53

Tablo 43	Nüfusun Vergi Mükellefiyet Göstergeleri	53
Tablo 44	1999 Yılı Gelir Vergisi Mükellefiyeti(Tahakkuk)	54
Tablo 45	Genel Bütçe Vergi Gelirleri (1997)	55
Tablo 46	Kamu Yatırım Harcamaları(1999 Yılı Fiyatlarıyla)	57
Tablo 47		57
Tablo 48	Bartın Vergi Gelirleri Değerlendirme Tablosu	58
Tablo 49	Bartın'da Bitkisel Üretim ve Değerler(1996)	59
Tablo 50	Tarla Ürünleri (1996)	60
Tablo 51	Sebzeler (1996)	61
Tablo 52	Meyveler (1996)	61
Tablo 53	Tarım Alanları, Tarla Ürünleri (1996)	61
Tablo 54	Tarım Alanları, Sebzeler (1996)	61
Tablo 55	Gübre Kullanımı (1996)	61
Tablo 56	Canlı Hayvanlar (1996)	62
Tablo 57	Hayvansal Ürünler (1996)	62
Tablo 58	Tarımsal Krediler (1996)	63
Tablo 59	Maden ve Taş Ocağı Sektörüne İlişkin Bilgiler (1995)	67
Tablo 60	Maden ve Taş Ocağı Sektörüne İlişkin Genel Bilgiler (1995)	68
Tablo 61	Bartın'da Konaklayan Turist Sayısı (1998)	73
Tablo 62	Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri	73
Tablo 63	Yerel Yönetimlerden Belgeli Konaklama Tesisleri	74
Tablo 64	Kullanma Amacına Göre Yapılacak Yeni ve İlave Yapılar..... (Yapı Ruhsatına Göre)	76
Tablo 65	Yapı Sahipliğine Göre Yapılacak Yeni ve İlave Yapılar 1997 (Yapı Ruhsatına Göre)	77
Tablo 66	Özelliklerine Göre Tamamen Veya Kısmen Biten Yeni Ve İlave Daireler 1997 (Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)	78
Tablo 67	Kullanma Amacına Göre Tamamen Veya Kısmen Biten Yeni Ve İlave Yapılar 1997 (Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)	79
Tablo 68	Yapı Sahipliğine Göre Kısmen Veya Tamamen Biten Yapılar 1997 (Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)	80
Tablo 69	Bartın Belediyesi Emlak Vergi Mükellefleri	83
Tablo 70	Belediye Olan Yerleşimlerde Konut Gereksinimi 1995-97 Döneminde Başlayan Ve Tamamlanan Konut Sayısı	84
Tablo 71	İnşaatı Başlayan Ve Tamamlanan Konutlarda Kooperatiflerin Payı	85
Tablo 72	Toplam Banka Kredileri (1998 Fiyatlarıyla)	87
Tablo 73	Mevcut İmalat Sanayi Yatırımları	94-95-96

ÖNSÖZ

Bartın Irmağı'nın denize ulaşımına elverişliliği nedeniyle Bartın, geniş bir tarımsal hinterlandı ve orman varlığını kontrol eden, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Anadolu'nun ihracat kapısı niteliğini kazanmış ve ticaret konusunda uzmanlaşmış bir kent olarak tarihte yerini almıştır. Bartın geçmişte sahip olduğu doğal ekonomik ve toplumsal üstünlüklerini zamanla kaybederek, ekonomik ve sosyal faaliyetleri zayıflamış, kültürel zenginliklerini büyük ölçüde yitirmiş, bu nedenle de göç veren, kimliksizleşmiş bir kent haline gelmiş durumdadır.

Çok uzak bir geçmişte değil, bizlerin çocukluğunda bile güzellik ve refah kaynağı olan Bartın'ı yeniden, çağdaş ihtiyaçları da gözeterek yaratabilmek ve yaşatabilmek amacıyla 22 Nisan 1999'da Bartın Belediye Başkanı olarak göreve geldim.

Belediyemiz Bartın'a yapılacak hizmetleri çağdaş belediyecilik anlayışının gereklerine uygun bir biçimde geliştirme çabasıdadır. Günümüz belediyeleri artık yalnızca su, kanalizasyon, yol, temizlik, ruhsat düzenlemek vb. hizmetlerle sınırlı klasik belediyeciliği sürdüremez. Gelinecek nokta, belediyelere yörelerimizin sosyal ve ekonomik açıdan kalkınabilmesi, halkın refah düzeyinin artırılması, her yerde artmakta olan yoksullukla mücadele alanlarının belediyemizde de oluşturulması ve güçlendirilmesi görevlerinin yanı sıra, istihdamın artırılması gibi en temel sorunlara da çözümler arama ve bulma görevini de vermektedir. Belde halkının yaşam kalitesinin yükseltilmesi ile doğrudan ilişkili bu yeni görevler yeni bir hizmet anlayışını da zorunlu kılmaktadır.

Kendimiz için tanımladığımız bu yeni yükümlülükler çerçevesinde yıllardır ihmal edilmiş temel belediye hizmetlerini de ivedilikle gerçekleştirmenin yanı sıra, Bartın halkının ekonomik bunalım nedeniyle artan moral bozukluğunu kente yeni ve gülümseyen bir çehre kazandırarak gidermeye öncelik verdik. Bartın kendi ilklerini ulusal değil, uluslararası örneklerden seçerek ülkenin de ilkleri haline getirdi.

İlk kez bina cephelerini boyamak için kente sponsor bulan Bartın oldu. İlk kez tam cephe giydirme yöntemi ile jeneratör ve istinat duvarlarını biz katılımcı bir yöntemle Bartın Evleri'ne çevirdik. Sürdürülebilir Kalkınma Planını hazırlamaya başlayan ülkemizdeki ilk belediye biz olduk. Şu anda elinizde tutmakta olduğunuz bu çalışma çağdaş belediyecilik anlayışımızın temel ürünlerinden biri.

Küreselleşmekte olan bir dünyada istesek de, istemesek de var olmak zorundayız. Bu yeni ekonomik ve toplumsal ilişki biçiminde verilecek varoluş mücadelesi, ancak o ilişkileri oluşturan teknik bilgi ve beceriye sahip olanlarca kazanılacaktır. Bu bağlamda, Sürdürülebilir Kalkınma Planları, tüm dünyada, planlama konusunda erişilmiş olan ve geçerliliği onaylanmış olan en son teknik düzeydir.

Bartın'ın sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda kalkınma hamlesini gerçekleştirebilmesi amacıyla Belediyemizin önderliğinde değerlerimizi koruyarak gelişme yolunda tüm Bartın halkıyla birlikte yürümeyi amaçlıyoruz. Bartın halkı ile birlikte tartışarak olgunlaştıracağımız Sürdürülebilir Kalkınma Planımız'ın tüm Bartınlıların ortak ürünü olması temel hedefimiz. Bu ise, Bartın'ımızın ve Bartın içinde yaşayan bizlerin kendimizi doğru tanıyıp, önceliklerimizi doğru belirlememiz, insan kaynağımızı, doğal ve kültürel varlıklarımızı ve sahip olduğumuz mali kaynaklarımızı en etkin bir biçimde geliştirerek, koruma ve kullanmaya yönelik ortak hedeflerimize ekonomik ve toplumsal anlamda yeniden örgütlenerek, topyekün bir hamle ve sarsılmaz bir kararlılıkla birlikte hareket etmeyi öğrenerek gerçekleştirebileceğimiz yeni bir iş birliği ve dayanışma alanının yaratılmasıyla mümkündür.

Bartın'ı layık olduğu güzellik ve refah düzeyine yükseltme çabamızda bizleri yalnız bırakmayan, katkı ve desteğini esirgemeyen tüm Bartın halkını bu yeni çabamızda da yanımızda göreceğimizi biliyoruz. Bartın'ı gelecekte yepyeni güzelliklere taşımak için gücünüze, bilginize, deneyiminize, gönlünüze, kısacası doğrudan katkı ve katılımınıza ihtiyacımız var. Bu açık davet hepimize yapılıyor. Katkılarınızla en iyiyi, en güzeli ve doğruyu birlikte bulup, kader çizgimizi birlikte yeniden çizmek şimdi elimizde.

Belediyemizin çalışmalarına katkı ve desteğini esirgemeyen herkese teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

M.Rıza YALÇINKAYA
Bartın Belediye Başkanı

GİRİŞ

Planlama en geniş anlamı ile kit kaynakların optimum kullanımı anlamına gelen bir kavramdır. Dünyamızın da kit bir kaynak olduğunun 1970'lerde kabulünden sonra, planlama kavramı da yeni bir içerik kazanmış, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi giderek önem kazanmıştır. Birleşmiş Milletler Örgütü'nce 1992 yılında kabul edilen "**Brutland Raporu**" diye adlandırılan bir belge, çevre korumaya ilişkin değerlerin korunması ve geliştirilmesinin özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin kalkınmasının önünde bir engel teşkil etmeye başlaması nedeniyle, koruma ve kalkınma dengelerini gözeterek yeni bir planlama anlayışını da gündeme getirmiştir. 1992 yılında kabul edilen bu yeni kalkınma kavramı "**Sürdürülebilir Kalkınma**" olarak adlandırılmaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma kavramı, doğanın kit bir kaynak olduğu ve korunması gerçeğini kabul etmekle birlikte, yaşayan neslin toplumsal ve ekonomik kalkınması için gereken miktarda ve gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını gözeterek doğal kaynakların kullanılmasını, korunmasını ve geliştirilmesini öngörmektedir. Bu yeni kalkınma kavramı ile çevreci yaklaşımların katılığı yeni bir kritere bağlanmıştır. Doğal kaynakların yaşayanların toplumsal ihtiyaçları gözardı edilmeksizin kullanılmasının yanı sıra, tükenmekte olan kit doğal kaynakları gelecek nesillerin de yaşam hakkını gözeterek korunması ve geliştirilmesi birlikte hedeflenmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma amacına yönelik planlama anlayışı ile günün ihtiyaçlarının doğru olarak saptanması, anılan ihtiyaçların ne kadarının, hangi yöntemle karşılanması gerektiğinin karara bağlanması, kalkınma amacıyla sistemli ve programlı hareket ederek gerek malî, gerekse doğal kaynak savurganlığının önlenerek yaşayan neslin yanı sıra, gelecek nesillerin de daha sağlıklı bir çevrede refah düzeyinin artırılması amaçlanmaktadır.

Bu çerçevede Bartın'da, ülkemizde ilk defa, sürdürülebilir kalkınma planı yapılmasına karar verilmiştir.

Anılan çalışma başlıca üç temel aşamada sonuçlandırılacaktır. Birinci aşama; ilî sosyal ve ekonomik açıdan tanıma ve değerlendirme aşamasıdır ki bu aşama elinizdeki çalışmada somutlaşmaktadır. İldeki nüfusa ilişkin temel göstergelerin yanı sıra sektörel durum bu aşamada mevcut veri tabanının el verdiği ölçüde karşılaştırmalı olarak irdelenmiştir. Çalışmamız sırasında sektörel veriler olabildiğince mevcut durumdan çıkarsamalarla yol ve hedef gösterici bir biçimde irdelenmiş olup, bu aşamada öncelikli görev olmadığı halde, öne çıkan ve yörenin acil ihtiyaç duyduğu konuların altı çizilmiştir.

Çalışmanın II. Aşaması genel istatistiki verilere bağlı kalmak yerine, yerel anketler ile durum tesbitinin detaylandırılması yöntemiyle, yalnızca gerçek sorunların tesbitini değil, sorunların çözümü için en optimum yöntemleri de içerecektir. Bu noktada temel hedef Bartın Belediye ve Mücavir sınırları içindeki durumun reel tesbiti olmaktadır. I. Aşama çalışması mevcut veri tabanı nedeniyle il bütününe yönelik temel tesbitleri ve yer yer yol göstericiliği içerirken, II. Aşama anketler sayesinde Belediye sınırları içinde, genelden özele sosyo ekonomik değerlendirme ve irdellemeleri içerecek ve öne çıkarak billurlaşan bazı sorunlar özelinde proje tekliflerini de içerecektir.

III. Aşama sonuçlandığında beklenen ise, karara varılan temel çözüm önerilerinin ayrıntılı projelendirilmesi, mekansal dağılımının belirlenerek uygulanması ve uygulanmanın denetimi olmaktadır.

Tarif edilen, temelde üç aşamalı çalışma, doğası gereği tüm tarafların uzlaşması ile varılan sonuçların yaşama geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Farklı amaçlar, farklı beklentiler, farklı yaşam görüşlerine sahip, planlama sonuçlarından etkilenen tüm aktörlerin çalışmanın her noktasında uzlaşması beklenemeyeceği gibi, çoğunluğun aktörler için seçmiş oldukları rollerin de bu kişilerce üstlenilmesi için zorlayıcı güç, mekan kararları dışında bulunmamaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, hangi alanda yatırım yapmanın istihdam, pazar, çevre koruma vb. gerekçelerle en uygun ve en rasyonel olduğu ortaya çıkıp, uygun yatırım alanları gösterilse bile, girişimcilerin anılan konuda yatırım yapması için zorlanması mümkün değildir. Bu ise ancak ikna ve özendirme yolu ile kısmen başarılabılır. Bu amaçla kullanılabilecek en sağlıklı yöntem, söz

konusu yatırımcıları da sürecin içine çekerek onların da görüşleri ve değerlendirmelerini sürece katabilmektedir. Anılan planlama çalışmasının aktör sayısının belediye sınırlarında içerilen nüfusa eşit oluşu ise yaygın ve katılımcı bir sürecin I. Aşama tartışmalarından başlayarak yaşanmasını zorunlu kılmaktadır.

I.Aşama mevcut duruma ilişkin somut istatistiki bilgilerin irdelenmesini gerektirdiğinden bu aşamanın hazırlık süreci teknik çerçevede kalmakla birlikte, anılan teknik irdeleme konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi, sonuçların tartışılarak değerlendirilmesi, genel toplumsal çıkarsamalara gidilmesi vb. çalışmalara ulaşılması amacıyla tartışmaya açılmak üzere kitaplaştırılmıştır. Bu çalışmanın hedef gruplarca en azından kendilerini ilgilendiren bölümlerin ayrıntılı tartışmalarla zenginleştirilmesi II. ve III. Aşamaların daha sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi açısından temel gereklilik olarak görülmektedir.

1. BÖLÜM / SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA GÖSTERGELERİ

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Brutland Raporu ile Birleşmiş Milletler gündemine girmiş olan Sürdürülebilir Kalkınma kavramı, beraberinde bu kavram oluşmadan önce var olan kavramların sorgulanarak bu yeni bakış açısı ile birlikte ihtiyaç duyulan yeni kavramların da oluşturulmasını zorunlu hale getirmiştir.

Sürdürülebilirlik kavramına ulaşıncaya kadar, 1974 petrol krizi öncesi sonrası ve 1991 sonrası temel siyasal ve felsefi yaklaşımlara kabaca göz atmanın, bu çalışmanın dayanak aldığı düşüncenin anlaşılması açısından yararlı olacağı kanısındayız.

Sosyolojik anlamı ile insan, "iş" yapan yani bilinçli bir biçimde doğayı dönüştürüp, değiştiren bir varlıktır. İş kavramının temel unsurlarına göz attığımızda, doğayı dönüştürme ve değiştirme çabasının var olmasının tek başına yeterli olmayıp, bu eylemin "bilinçli" yani önceden kararlaştırılmış ve sonuçta varılacak noktanın az-çok önceden kestirilmiş olması da gerekmektedir. Böylesi bir eylem biçimine sahip olan insanın tüm faaliyetlerin, insanın alet kullanma yetisine de sahip olma üstünlüğü nedeniyle, özünde doğaya ve doğal olana karşıdır. Bu nedenle insan, kendini insan yapan ilk özellikleri ile birlikte çevreye zarar vermeye başlamıştır demek yanlış olmayacaktır. Ancak insanın alet kullanma aşamasından makina ve kitlesel üretim teknolojilerini kullanmaya başlaması ile birlikte çevreye vermekte olduğu zarar da kitlesel hale gelmiştir. İnsan ile çevre (doğa) arasındaki bu eşitsiz sömürü ilişkisi daha 1800'lü yılların sonlarında bazı düşünürlerin dikkatini çekmişse de temel tepkiler 1960'lı yıllardan itibaren oluşmuş, ancak bu tepkilerin mevcut üretim ilişkileri ve ekonomi politikaları üzerine herhangi bir etkisi olamamıştır.

1974 yılında yaşanan petrol krizi tüm gelişmiş sanayileşmiş ülkelerde, OPEC ülkelerinin birlikte hareket etmeleri sonucu yaşadıklarından ders alınması gerektiğini öğreten önemli bir çıkış noktasını oluşturmuştur. Bu tecrübe, sınırsız sanılan doğal kaynaklar konusunda ilk kez etraflı bir çalışma yapılması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bilim çevreleri ile Birleşmiş Milletler camiasının ilgisi sonucu yapılan araştırmalar; hiç bitmeyecekmiş gibi sömürülen doğal kaynaklarımızın sanıldığı kadar sınırlı olduğunu, üstelik bu sonun düşünülenden çok daha yakın olduğunu ortaya koymuştur. Bir örnek vermek gerekirse dünya fosil enerji kaynaklarının (petrol, kömür vb.) aynı hızla tüketimine devam edilmesi halinde 2050 yılında tükeneceği bilimsel çalışmalarla ortaya konmuştur. (World Wach Report 1986)

Bu vahim tablo 1900'lerde dünyamızın kaynaklarının tükenmekte olduğuna dikkat çeken Malthus'un zamanında "felaket tellallığı" olarak yorumlanan teorilerinin yeniden tartışılmaya başlanmasını da gündeme getirmiştir. Tüm gelişmiş sanayileşmiş ülkeleri paniğe uğratan sonuçlar, sanayileşme aşamasını tamamlamamış, dolayısıyla doğal kaynaklarını henüz tamamen tüketmemiş ülkelere gözlerin çevrilmesine neden olmuştur. Özellikle gelişmiş sanayileşmiş ülkelerin yarattıkları lobiler ile ekonomi politikaları değişikliğe uğratılmış, azgelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerinde, bu ülkelerin sanayileşerek mevcut sınırlı doğal kaynaklarını tüketmemeleri yolunda görünür ve görünmez ambargolar uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulamalardan biri olarak gündeme getirilen ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) raporlarını tüm ülkelerin ulusal mevzuatlarına almaları yönünde baskılar oluşturulmuştur. Nitekim ülkemiz de 1989 yılında Çevre Kanununu, 1991 yılında ise ÇED yönetmeliklerini ulusal mevzuatımız arasına sokmuştur.

Uluslararası standartlar geliştirilerek, çevresel kirlilik kaynaklarını gelişmiş teknolojik arıtma sistemleri ile birlikte yapılması yönündeki uluslararası baskılar, özellikle yatırım ihtiyacı içindeki azgelişmiş ve gelişmekte olan sınırlı sermaye yapısı nedeniyle, yatırımların büyük ölçüde tamamen durması sonucunu doğurmuştur. Bölgelerinde yatırım, istihdam ve kalkınma talepleri en yüksek düzeye ulaşmışken, bu ülkelerin yatırım maliyetlerini iki misli yükselten ek yüklerin yanı sıra, bu ülkelerin sanayileşme amacıyla yaptıkları girişimlerin de uluslararası lobiler yolu ile ambargo altına alınmış olması 1990'da yapılan BM kongresinde önemli bir yakınma haline gelmiştir.

Küreselleşen dünya, giderek tekelleşen uluslararası sermayeyi de beraberinde getirip yaygınlaştırdığından, bu tekelleri oluşturan gelişmiş, sanayileşmiş ülkelerin, kalkınma ihtiyacı

içindeki ülkelerin sanayileşme çabalarını kontrol yeteneği 1985'lerden itibaren hiç yaşanmamış düzeylere ulaşmış durumdadır. Çevre koruma bilincinin gelişmesinin de bir kalkınma sorunu olduğundan hareket eden ve kalkınmamamanın negatif etkilerinin insan sağlığı ile doğrudan ilişkisini somut örnekleri ile ortaya koyan genelde 3. dünya ülkeleri olarak adlandırılan gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler 1990'daki BM kongresine ağırlıklarını koyarak sorunları dile getirmişlerdir. 3. Dünya ülkelerinin güçlü direnci karşısında BM bir komisyon oluşturulmasına ve komisyon koordinatörlüğüne de Madam Brutland'ın atanmasına karar verdi. Brutland'ın koordinatörlüğünde yürütülen çalışma sonuçları genel olarak özetlenecek olursa; çevre sorunlarının günümüz boyutlarına ulaşmasının temel sorumlusunun karlılık dışında kaygı taşımayan hızlı sanayileşme olduğu, söz konusu sanayileşmeyi ilk önce sanayileşen ve bu nedenle gelişmiş sanayileşmiş ülkeler denilen ülkelerin gerçekleştirerek kendi doğal kaynaklarını tükettikleri, evrensel etkileri olan çevre sorunlarının temel müsebbibinin aslında bu ülkeler olmakla birlikte, gelinen noktada geliştirilen sıkı önlemler nedeniyle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin adeta kalkınmama yolu ile cezalandırılmakta olduğu saptaması yapılmıştır. Bu saptamadan hareketle, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kendi toplumsal refahlarını arttırabilmek için kalkınma hamlelerini geliştirmeleri gerektiği kabul edilmiştir. Ancak, bu kalkınma hamlesi sırasında mevcut doğal kaynakların tümünü tüketecek plansız yatırım kararları yerine, söz konusu yatırımların toplumsal refahın artırılmasına belirgin katkı sağlayacak konulara yönlendirilerek doğal ve mali kaynakların israfının engellenmesi, doğal kaynakları tüketen yatırım alanları belirlenerek bu tür yatırımları yaparken gelecek kuşakların da aynı kaynaklara olacak olan ihtiyacının önceliklendirilmesi, var olan doğal kaynakların da korunması ve geliştirilmesi için gereken önlemlerin alınması gerekmektedir. Brutland Raporu'nda ayrıca, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi eyleminin gerektirdiği mali kaynakların ülke ulusal kaynaklarının yetersizliği gözetilerek olabildiğince bu tür çabaların özendirilmesi de kararlaştırılmıştır. Uluslararası kurum ve kuruluşların ağırlıklı olarak gelişmiş sanayileşmiş ülkelere finansmanını sağladığı fonlar aracılığıyla, doğal kaynaklarını korumak isteyen kalkınmak zorunda olan ülkelerin kaynak ihtiyacı için söz konusu kaynaklardan yararlandırılması da BM'de Brutland Raporu'nun kabulü ile birlikte kabul edilmiş durumdadır.

Brutland Raporu'nun kabulü ile birlikte, çevre değerlerinin korunması ve geliştirilmesi genel ilkesi korunarak, ülkelerin temel refah göstergelerinin yaşayan nesiller açısından yükseltilmesi yönünde çabaların gelecek nesillerinde aynı kaynaklara yönelik ihtiyacını da gözeten bir biçimde geliştirilmesi, yani "Sürdürülebilir Kalkınma" kavramı doğmuştur.

Bu kavram, Dünya Bankası'nca 1990 yılında hazırlanan Dünya Raporu'nun ilk kez dikkat çektiği "Yoksulluk" olgusunun tüm dünyada inanılmaz bir hızla yayılmakta olduğu gerçeği ile birlikte yaygınlık kazanmıştır. Şöyle ki; 1990 Dünya Raporu verilerine göre 6.7 milyarlık dünyamızda 1.3 milyar insan yoksulluk sınırı olan günlük 1\$'in altında bir gelire mahkumdur. 1.3 milyar olan yoksul sayısı yalnızca resmi olarak her ülkenin varlığını kabul ve beyan ettiği yoksulları içermektedir. Aynı rapora göre örneğin Nijerya, Zaire, Uganda gibi yoksullukları tüm dünya tarafından kabul edilen ülkelerin yanı sıra, Türkiye de kendilerinin yoksulu olmadığını iddia eden ülkeler arasındadır. (World Bank-World Report 1990, s:134-251). Gerçekçi bir hesaplama yapıldığı takdirde dünyamızdaki yoksul sayısının 2,5 milyar civarında olacağı tahmin edilmektedir. Küreselleşme ile artan ihtisaslaşma Fordist teknolojilerin giderek yaygınlaşıp egemenleşmesi, günümüz dünyasında gelir dağılımı adaletsizliğini hem bireyler, hem de ülkeler arasında arttırmaktadır. Temelde gelirin adil olmayan dağılımı nedeniyle ortaya çıktığı kabul edilen yoksulluk, zaten bu gruplar aleyhine var olan fırsat eşitsizliklerini de arttırmaktadır.

Temel kamusal mal ve hizmetlerde fırsat eşitliğinin, anılan fırsatlara erişimin özgür ve mümkün olması halinde var olabileceğine ilişkin genel kabulden hareketle, temel hizmetlere erişimi esas alan yeni bir kalkınma kavramı da gündeme gelmiştir. Çıkış noktası insanların eşit fırsat ve seçeneklere sahip olmasının gerekliliği olan bu görüş, devletin asal görevleri olan eğitim, sağlık ve adalet hizmetlerinden vatandaşlarının ne ölçüde yararlandığını ve eğer bu hizmetler var ise söz konusu hizmetlerin vatandaşlarına devlet tarafından nasıl yansıtıldığını ölçmeye yönelik kriterleri de geliştirmiştir. Böylece, ülke çapında GSMH hesapları arkasına saklanmış olupta, bireylere ne denli yansıdığı bilinmeyen "kalkınmışlık" düzeyleri "insani

kalkınma" ölçüm kriterleri ile gözler önüne serilmiştir. Anılan kriterlerle oluşturulan endeks, insani kalkınmayı amaç edinen ülkeler için son derece yararlı sonuçları da içermektedir. Söz konusu endekslerin oluşturulması sırasında kullanılan kriterlerin iyiye ya da kötüye gitmesi ile değişebilirliği, ülke sıralamalarını da değiştirmektedir. İnsani gelişmişlik düzeyini yükseltmeye kararlı ülkeler bu noktada yatırım konularını belirleyerek, o soruna yükleme yaptıklarında, bir yandan endekste ki ülke sıralamasını değiştirirken, öte yandan da ülke içinde insani kalkınmaya katkıda bulunmaktadır.

Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma planları insani gelişmişlik düzeyinin artırılması, yoksulluğun giderilmesi ve çevre değerlerinin korunup geliştirilmesi alanlarında günümüz teknolojisi ile ulaşılmış en gelişmiş araç olarak tanımlanmaktadır. Ülkemiz özeline indigimiz takdirde, mevcut veri tabanımızın sürdürülebilir kalkınma planlarının hazırlanabilmesi için yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Ancak bu çalışma yerel anket ve bilgilerle beslendiği ve uygulanması için gerekli siyasal ve kamuoyu sağlandığı takdirde yapılabilirliğinin önünde herhangi bir engel de bulunmamaktadır. Bu bağlamda, Bartın Belediyesi ülkemiz açısından bir öncü konumundadır. Yeterli kamuoyu desteği, planlama sürecine Katılım ve sektörler arasında uzlaşmanın sağlanması halinde Bartın, ülke genelinden farklı olarak yatırım önceliklerini belirleyerek Bartın'ın Türkiye Raporu'nda sınırlı kriterler kullanılarak da olsa 81 il arasında 54 ve 55. sıralarda olma halini düzeltmenin yanı sıra, GSYH oranlarını arttırarak istihdam ve refah düzeyini yükseltme olanağını yakalayabilecektir.

İNSANİ KALKINMA

İnsani kalkınma kavramı, sürdürülebilir kalkınma kavramı ile eş zamanlı olarak ülkelerin kalkınmışlık düzeylerinin belirlenmesi için geliştirilmiştir.

"Kalkınma" kavramı özünde sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi göstergesidir. Ülkeler arasında gelişmiş, gelişmekte olan ya da az gelişmişlik kriterlerinin oluşturulabilmesi amacıyla genelde o ülkede yaratılan katma değerlerin kişi başına düşen payı şeklinde özetlenebilecek olan "**Gayri Safi Milli Hasıla**" oranları kullanılmaktadır. Çevre genel kavramı içinde yer alan doğal ve kültürel varlıkların (bir başka deyişle; yapılı ve yapısız çevre) tükenebilir kit kaynaklar olma özelliğinin öne çıkması üzerine gelişen akımlar ve düşünürlerce; katma değer yaratmak, yani büyük ölçüde sanayi yatırım düzeyi ile eş anlamlı Gayri Safi Milli Hasıla hesaplarının yalnızca sanayileşmeyi özendirildiğini, bu eğilimin de yalnızca doğaya rağmen değil, insana rağmen de körüklendiğini ve yaşam standartlarının ilerlemek yerine, özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde gerilediğinin saptanması üzerine, yeni arayışları gündeme getirmiştir.

İnsani kalkınma kavramı işte bu arayışların sonucu olarak gündeme gelmiş olup, bu bağlamdaki ilk çalışma, 1990 yılında Dünya Bankası'nca gerçekleştirilmiştir. Bu ilk çalışma, genel kabul gören GSMH hesapları ile elde edilen kalkınmışlık düzeylerinin gerçekten de anıları ülkelerde insanların yaşam kalitelerinin oluşması ile doğrudan bağıntılı olmadığını gözler önüne sermiştir. Örnek vermek gerekirse, GSMH'leri çok yüksek olan petrol zengini ülkelerin insani yaşam kalitelerinin aynı gelir düzeyine sahip olmayan Türkiye'nin de içinde bulunduğu pek çok ülkeden çok daha düşük olduğunu, buna karşılık Küba gibi GSMH'si Uganda ile hemen hemen aynı düzeyde olan bazı ülkelerin ise pek çok alanda gelişmiş ülke standartlarına yakın yaşam kalitesini tutturduğu görülmüştür.

1992 yılından bu yana Birleşmiş Milletler'e bağlı UNDP tarafından Dünya İnsani Gelişmişlik Raporları hazırlanarak üye ülkelere bulundukları düzey hatırlatılarak, gerekli çabaların gerçekleştirilmesi bağlamında teşvikler yapılmaktadır.

İnsani kalkınma düzeyinin saptanmasında kullanılan temel kriterler; kişi başına gelir, gelirin toplumsal dağılımı ya da bir başka deyişle; gelir dağılımının adaletsizlik düzeyi (GİNİ İndeks) gibi gelire ilişkin verilerin yanı sıra, toplumun temiz su kaynaklarından, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlerden yararlanabilme düzeyi, fırsat eşitliği, cinsler arasında ayrımcılığın olup olmadığı, toplumsal fırsatlardan ve gelişen teknolojiye yararlanma düzeyi, demokratikleşme düzeyi, orman ve tarım alanlarının tahribi ile enerji tüketim düzeyi ve bu örgütçe oluşturulan uluslararası anlaşmaların ülkelere onaylanıp onaylanmaması gibi pek çok kriter, ulusların insani gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde kullanılmaktadır.

Ülkemiz 1996 İnsani Kalkınma Raporunda 67. sırada iken, 1997'de 76., 1998'de ise 87.sıraya düşmüş durumdadır. Ortalama 140 ülkenin sıralandığı listede görülen bu gerileme ise ülkemizde 1996-1998 yılları arasında GSMH'da artış yaşanmasına rağmen, insani yaşam kalitemizin düştüğünü gösterirken, insani kalkınma ile ekonomik kalkınma arasında paralellik olmadığını da doğrular niteliktedir.

Ülkemizde insani kalkınmışlık düzeyinin yerel ve bölgesel ölçekte saptanmasına yönelik çalışmalar 1996'dan itibaren başlatılmış durumdadır. 1997 yılında ilk kez Doğumda Yaşam Beklentisi (ortalama ömür), okur- yazar oranı, okullaşma oranı ve kişi başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla gibi son derece kısıtlı kriterlere bağlı olarak illerin insani gelişmişlik sıralaması yapılmıştır. Bu çalışmaya göre 20 il yüksek insani gelişmişlik, 57 il orta ve 3 il düşük insani gelişmişlik düzeyine sahip olarak sıralamaya girmiştir. Bartın 1997 sıralamasında 54. sırada gelişmişlik düzeyi ile insani açıdan orta düzeyde gelişmiş illere dahil edilmiştir.

1998 yılı Raporunda ise Bartın, aynı kriterlerle bu kez 55. sırada görülmektedir. Ülkemizdeki istatistiki veri tabanının yetersizliği bu çalışmada da olduğu gibi pek çok araştırmanın temel yakınma alanını oluşturmaktadır. Anılan raporlar UNDP tarafından TESAV'a ücret karşılığı hazırlanmakta olup, 1997 ve 1998 raporlarına baz yıl 1996 olarak alındığı ve değişmediği halde, Bartın özelinde okuryazar oranı 1997'de %86,1 iken 1998 raporunda Bartın'ın okur yazar oranı %92,6'ya çıkarılmış, doğumda yaşam beklentisi için her iki çalışmada da 1996 yılı belirtilmesine karşın 65,7'den 66,4'e çıkarılmış, kişi başına gayri safi yurt içi hasıla gene 1996 verilerinin her iki raporda da aynen kullanıldığı belirtilmesine rağmen 1997'de 2706 \$ olarak görülürken, 1998'de 2738 \$'a çıkarılmış ve aynı yılı baz alan okullaşma oranı %52,4'ten

1998'de %43'e düşürülmüştür. Verilerdeki bu genel iyileşmeye rağmen Bartın'ın gelişmişlik sırasında gerilediği görülmektedir.

Türkiye İnsani Kalkınma raporlarının uluslararası kabul gören yaklaşık 70 temel kriterin yalnızca 4'ünü kullanarak yapmış olduğu sıralamanın yetersizliğinin yanı sıra, bu dört kriterin doğruluğu da aynı yılı baz alan istatistik verilerin açıklanamaz farklılıkları nedeniyle son derece tartışmalıdır. Bu nedenle Bartın'ın gelişmişlik düzey sıralamasının kanımızca bir ölçüt olarak kullanılması da mümkün değildir.

Ancak, ülkemizin diğer ülkeler sıralamasındaki yeri, tarafsız kaynaklarca derlenmiş eş değer kriterleri içermesi nedeniyle önemsenmesi gereken bir konudur. 64. sıradan üç yıl içinde ülkemizin 87. sıraya düştüğü gerçeği gözetilerek, tüm ülkenin ve bu arada Bartın halkının da hak ettiği yaşam standardına kavuşturulması çabası acil bir görev olmak zorundadır.

Bartın'ı uluslararası insani kalkınma açısından topluca değerlendirecek olursak; bebek ölümleri, doğumda yaşam beklentisi, sağlık hizmetlerinden yararlanabilme oranı, sağlıklı içme suyuna erişim, su arıtma tesisinin varlığı, kanalizasyon arıtma tesisinin varlığı, tarım alanlarının korunması, orman alanlarının korunması, hava ve su kirliliği ölçümlerinin düzenli yapılıp yapılmadığı, sanayide tüketilen enerji miktarı, ana ve çocuk sağlığı vb. pek çok konuda Türkiye ortalamasına kıyasla oldukça düşük insani gelişmişlik gösterdiğini bu çalışmanın toplulaştırılmış bir sonucu olarak söylemek yanlış olmayacaktır.

Buna karşı okur yazar oranı, okullaşma oranı, 15 yaş altındaki çocuk işçilerin oranı, kadınların toplum yaşamına katılması, cinsiyetler arası ayrımcılığın uygulanması, evsel enerji tüketim oranı gibi konularda ise Türkiye genelinden daha yüksek veya eşit insani gelişmişliğin yakalandığı gözlemsel olarak söylenebilir.

Teknoloji kullanım oranlarını belirlemek üzere geliştirilmiş olan her bin kişiye düşen telefon, fax, internet bağlantısı, kültürel gelişmişlik ölçütü olarak kullanılan kişi başına gazete, kitap vb. malların tüketimi, TV ve Radyo kanal sayısı, demokratikleşme ölçütü olarak belirlenen derneklere, siyasal partilere üyelik oranları, sendikali işçi oranları, kadınların siyasal yaşama katılma oranları, cinsler arası eşitlik, kadın ve çocuklar ile özürli ve yaşlıların özel olarak korunması vb. pek çok konuda ise ülkemizin yalnızca telefon sayısı açısından oldukça gelişmiş olduğunu, diğer kriterler açısından ise yer yer oldukça kötü ve çok kötü durumda olduğunu Dünya Bankası verilerinden izleyebilmekle birlikte, Bartın'ın Türkiye içinde anılan kriterler açısından durumunu gözlemsel açıdan dahi kestirebildiğimiz söylenemez.

Bartın'ın insani gelişmişlik düzeyine ilişkin bu gözlemsel değerlendirme yalnızca, insani kalkınma yolunda çaba gösterilmesi halinde, yapılması gereken çalışma alanı ve konularının genel olarak bilinmesi açısından önemli olup, anılan kriterlere ilişkin daha ayrıntılı bir çalışmanın, yerel anketlere dayalı 2. Aşama sonuçları ile birlikte değerlendirilebilir hale getirilmesi hedeflenmektedir.

ÇEVRE SORUNLARI

Sürdürülebilir bir kalkınma planının sağlıklı bir biçimde oluşturulabilmesi mevcut çevre değerlerinin saptanmasının yanı sıra alıcı ortam kapasitesinin de bilinmesini gerektirir.

Alıcı ortam kapasitesi, mevcut çevre koşulları ile zaten bir miktar kirletilmiş olan ortamda uluslararası kirlilik limitlerine ulaşıp ulaşılmadığının tesbiti ile bulunabilmektedir. Bu ise noktasal ve lineer kirlenmeler ile, kümülatif kirlenmelere ilişkin ölçümsel bilgi demeti ile oluşturulabilen bir bilgi olup, laboratuvar ortamında saptanabilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Planı çalışmamızın ikinci aşamasında, Belediye sınırları içinde yapılacak olan sosyal - ekonomik ve kültürel gelişmişlik ve sorunların tesbitine yönelik anket ile paralellik içinde anılan anlamda laboratuvar çalışmaları için gerekli girişimler yapılabildiği takdirde 2. Aşama süreci içinde alıcı ortam kapasitesine bağlı envanter çalışması gerçekleştirilecektir.

Çevre sorunları dediğimizde hava, su, toprak kirliliğinin yanı sıra gürültü ve görsel kirliliklerden de söz etmekteyiz.

Bu aşamada Bartın özelinde çevre sorunlarının tesbiti, sözü edilen alıcı ortam envanterlerine sahip olmamanın yanı sıra, zengin olduğunu ilk bakışta değerlendirebildiğimiz, ancak somut verilerden yoksun olduğumuz için ne keder zengin veya görüldenden ne kadar daha fakir olduğunu bu aşamada bilimsel olarak ifade edemediğimiz bir çalışma ortamı ile karşı karşıyayız.

Bu aşamada hangi alıcı ortamların temel ilgi alanımız olacağını ve hangi kapsamda değerlendirmeye alınması gerektiği konusunda ön çevrenin çizilmesi ile yetinilecektir.

-Toprak Kirliliği

Toprak kirlenmesinden söz edildiğinde temelde iki ana başlıkla kırıya yaklaşılmaktadır. Çevreci bakış, toprağın öncelikle toprak kabiliyeti sıralaması içinde değerlendirilmesini ve bu değerlendirme sonucu verimli tarım toprakları denilen 1., 2., ve 3. sınıf tarım topraklarının amacı dışında kullanımının kesin olarak yasaklanmasını, 4. ve 5. sınıf tarım topraklarının ise tarım amaçlı ıslahını önerir. Bu bağlamda tarım topraklarının amacı dışında kullanımı engellenmektedir.

Çevreci bakışın tarım toprakları konusundaki bu hassasiyetinin altında, bilimsel araştırmaların sonuçları yatmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, 1 cm. kalınlığında verimli tarım toprağının yaratılabilmesi için doğanın 1000 yıllık çabası gerekmektedir. Biz insanlığın; doğanın 1000 yıllık çabası ile bize sunduğu beslenme olanağını kolayca amacı dışında ve geri dönülemez biçimde kullanabilme kabiliyetimiz bu hızla sürdürdüğü takdirde, kendi kendimizi gelecekteki açlık sorunlarına teslim etmemiz anlamındadır.

Bartın ilinin toprak kabiliyeti haritaları Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'na hazırlanmış durumdadır. Ancak, hepimizin bildiği üzere özellikle Bartın merkez ilçenin kentsel yerleşimi, en verimli tarım topraklarını besleyen jeolojik katman olan genç alüvyon sistem üzerindedir. Bir başka deyişle, Bartın merkezin yapılı çevresi yüzde 80'e yaklaşan oranda genç alüvyon, yani en verimli tarım toprakları üzerindedir. Bu sorun, bir yandan tarım topraklarının büyük ölçüde tahribi anlamını taşımanın yanı sıra, öte yandan da 1. derecede deprem riskinin olası etkilerini 8 kata kadar yükseltebilen bir olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir.

Anılan değerli tarım topraklarının mevcut mevzuat gereği asla tarım dışı kullanılamaması gerekirken, mevzi planlarla bu yanlış kullanıma olanak tanıyan pek çok usulsüz uygulamanın yapılmış olduğu görülmektedir. Yapılı çevrenin tarım alanlarını istilası bu topraklar üzerine beton, asfalt vb. değiştirici ve dönüştürücü katkılar nedeniyle geri dönülmez bir kirlilik yaratmaktadır. Bir başka deyişle, bu tür tahribatin gerçekleştirilmesinden sonra yeniden tarım amacıyla kullanılabilmesi imkansızdır.

Toprakların amacı dışında kullanımı konusunda Bartın'ın da dahil olduğu bir başka kirlenme türü ise orman tahribi olarak gündeme gelmektedir. 1982 Anayasası ile "bilim ve fen bakımından" orman niteliğini kaybetmiş alanların orman statüsü dışına çıkarılması hükmü, tüm ülkede kitlesel anlamda orman tahribatına kapı açmıştır. Aşırı yağışlı Karadeniz Bölgesi iklim karakteristiklerine sahip olan Bartın'da orman tahribi yoluyla tarım veya konut amacıyla

Kullanılmak üzere kazanılmış alanlar bölgede erozyonun yanı sıra, heyelanların dolaylı ancak köklü tahribini de beraberinde getirmektedir.

Toprak tahribine yol açan bir başka temel etmen de, tarım amacıyla kullanılan kimyasallar ve pestisitler olmaktadır. Tarımsal üretimin artırılması, verimin yükseltilmesi vb. amaçlarla tarımsal alanlarda ve orman köylerinde yapılmakta olan tarım genelde geçimlik anlamında olduğundan geleneksel üretim sırasında kimyasal kullanım oranı oldukça düşükse de, yeni başlayan seracılık beraberinde, yüksek oranlı kimyasal kullanımı da getirmiştir. Ekolojik tarım yapılması açısından Bartın son derece şanslı bir ilimizdir. Bilinçli tarımsal danışmanlık yolu ile tarım gelirlerinde önemli artışlara neden olabilecek bu yeni pazar Bartın'da doğru kullanılmak zorundadır.

-Su Kirliliği

Bartın'da atık arıtma tesisine sahip belediye bulunmamakta, bu nedenle kanalizasyon atıklarının doğrudan deşarj yöntemi kaçınılmaz olarak kullanılmaktadır. Bartın merkez ilçenin kentsel pis su şebeke döşenme işi bitmek üzere olup, Amasra da tamamlanmıştır. Tüm belediyeler evsel ve sanayi atıklarını direkt deşarjını denize veya Bartın ırmağının kollarına yapmaktadır.

Bartın ırmağı toplama havzasında önemli sanayi yatırımları bulunmamasına karşın, tüm evsel atıkların ırmağa deşarjı nedeniyle oranı laboratuvar analizleri sonrasında belirlenecek kümülatif kirliliklerin varlığı kaçınılmazdır.

Sanayi kirliliği ile sulara karışması beklenen kimyasallar günümüzde değişen tüketim alışkanlıkları nedeniyle evsel atıklarda da inorganik madde oranının artmasına neden olmaktadır. Deterjanların yaygın kullanımı nedeniyle kanalizasyon şebekeleri ile toplanan evsel atıkların kimyasal madde içermesi oranları çok önemli oranlarda artmış durumdadır.

Doğa tarafından çözilemeyen kimyasalların karşısında çözülebilir organik maddeler su kirliliği açısından genelde daha masum bir kirliletiçi olarak tanımlanmaktadır. Doğa tarafından çözülebilir organik maddelerin çözülme süreleri ve çözülebilirliği ise; taşınan organik madde miktarı ile, alıcı ortam kapasitesinin oranlarının yeterli olması halinde mümkündür. BOD5 biçiminde ifade edilen suların içerdiği oksijen miktarı bir yandan organik madde çözünürlüğü için gerekli iken, öte yandan da, sulara canlı hayatın devamlılığı için şarttır. Bu noktadan bakıldığında, sulara yapılacak organik madde yüklemesi BOD5 sınırlarını düşürdüğü takdirde, çözünür olmasına karşın canlı hayatın sürekliliğini tehdit eden ve hatta canlı hayata izin vermeyen oksijeni azaltmalarının yaşanmasına neden olacaktır.

Karadeniz BOD5 oranları açısından tehlike sınırlarını aşmış bir iç deniz görünümündedir. Özellikle Tuna Nehri aracılığıyla taşınan organik ve inorganik kirlileticilerin yanı sıra, Karadeniz'e çıkışı olan tüm ülkelerin kirliliklerinin kapalı bir denize deşarjı Karadeniz'de ciddi tedbirlerin alınması gereğini de gündeme getirmiştir. Yapılan tesbitlere göre Karadeniz BOD5 kapasitesi hızla yitirilmekte, canlı yaşamın sürdüğü katman ise 100 m'lik üst katman ile sınırlı hale gelmektedir. Kirlenmenin bu hızla sürmesi halinde Karadeniz'de canlı yaşamın tamamen sonlanması beklenmektedir. Bu bağlamda Karadeniz'de kirliliğin önlenmesi, alıcı ortamın kapasitesinin artırılması ve temiz su akışının geliştirilmesi amacıyla Karadeniz'e sınırı olan ülkelerin katıldığı bir uluslararası çalışma başlatılmış durumdadır.

Uluslararası camianın dikkatini Karadeniz'e yönelttiği bir ortamda, Çevre Bakanlığımızca da Karadeniz'in kirliliğinin önlenmesi projesi kapsamında çalışmalar başlatılmış durumdadır.

Sahilin çeşitli noktalarındaki kirlenme düzeylerinin periyodik olarak tesbiti ve koli basılı oranları rasatı yapılması Bartın'ın da bu bağlamda yükümlülüğü haline gelmiştir. Bu noktada, Karadeniz'e kıyıdaş Bartın'ın da anılan projeye etkin katılımının sağlanması bir yandan proje kapsamında daha bilinçli eylemliliklere neden olurken, öte yandan da ırmak boyu kümülatif kirlilik kaynaklarının bertaraf edilmesi amacıyla öncelikli arıtma tesislerinin yapımı için uluslararası kaynak temininde kolaylıklar getirecektir.

Deniz kirliliği açısından üzerinde özenle durulması gereken bir başka konu da "Karadeniz'de variller" biçiminde kamuoyuna yansıtılan, tehlikeli ve zehirli atıkların geçiş yapan gemilerce denize bırakılmasının yanı sıra, gemi sintine sularının denize deşarjından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamdaki kirlilik miktarına ilişkin net bilgiler bulunmamakla birlikte

Sintine suyu ve varıl atılmasının engellenebilmesi için Bartın Limanı'nın deniz kontrolünü sağlayabilecek araç gereç takviyesi ile havadan izleme yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sular dendiğinde değerlendirilmesi gereken bir diğer başlık da, evsel ve sanayi suyu ihtiyacının karşılanması için yeterli su kaynağının bulunup, bulunmadığı konusudur. Aldığı yağış miktarı son derece yüksek ve yaygın orman alanlarına sahip olan Bartın'da kentsel su ihtiyacına yeterli su kaynaklarının bulunduğu konusunda, çevre jeolojisinde gözetildiğinde hiçbir kuşku bulunmamaktadır. Bartın ve Amasra şehir şebeke suyunu Bartın sınırları dışından Ulupınar'dan karşılamaktadır. Tüm öngörülerin 3. Dünya savaşı çıkacaksa nedeninin yetersiz su kaynaklarının geliştirilmesi olacağı senaryosuna dayalı olduğu bir ortamda, Bartın'ın kendi su potansiyeli konusunda ciddi bir araştırma yapmamış olması önemli bir eksiklikler.

Su sorunları açısından değerlendirilmesi gereken bir başka nokta ise, tüketime sunulan suyun kalitesi olmaktadır. Ulupınar kaynağından gelen su arıtılmaksızın tüketime verilmektedir. Kullanma suyu olarak dahi kalite yetersizliği su bulanıklığından anlaşılan bu suyun partiküler kirliliği, sertlik derecesi, taşıdığı organik madde miktarı vb. ölçümler farklı tüketim noktalarından ve farklı zaman dilimlerinde örnekler alınarak su rasat raporlarının laboratuvar ortamında sağlanması gerekmektedir.

-Hava Kirliliği

Hava kirliliği dediğimizde noktasal kirleticilerin (sanayi, konut vb.) yanı sıra lineer kirleticilerin de (trafik yolları boyunca egzoz emisyonları) varlığından söz edilmektedir.

Bartın'da yaygın partiküler kirliliğe neden olduğu uluslararası kabul gören çimento ve kireç fabrikaları yer almaktadır. Tüm çevreye baca gazları ile birlikte yayılan kül ve partiküler kirlilik kaynağı Bartın dışında olan Çatalağzı Termik Santrali de etkilerini elverişli rüzgarlarla Bartın'a kadar genişleyen bir başka noktasal kaynak olarak değerlendirilmelidir. Anılan sanayi yapılarının dışında, küçük ölçekli kimya sanayilerinin de hava kirliliği üzerindeki etkilerine ilişkin ölçümlerin düzenli olarak takibi, filtre kullanımının denetlenmesi, hava kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki etkilerinin azaltılması için zorunludur.

Hava kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki doğrudan etkisi soluma yolu ile alınan havadan geçen kirlilik yolu ile olurken, partikül dağılımı nedeniyle tarım topraklarının verimliliğinin düşmesi ile zehirli gazlar nedeniyle bitkisel üretim verimliliğinin azalması ise dolaylı etkiler olarak değerlendirilmektedir. Sanayi yapılarının yanı sıra evsel baca gazları da alıcı ortam kapasitesini azaltıcı etkiye sahiptir. Evsel ısıtma amacıyla genelde kömür kullanılıyor olmakla birlikte, söz konusu kömürün büyük ölçüde yaygın bir biçimde bulunan taş kömürü kaynaklı oluşu, linyit kömürüne oranla daha yüksek enerjinin daha az yakıtla sağlanmasını ve dolayısıyla da daha az hava kirliliğine neden olmasını sağlamaktadır. Özellikle kış aylarında yoğunlaşan evsel ısıtma amaçlı baca gazlarının denetimi, Bartın genelinde kalorifer kullanımının yaygın olmaması nedeniyle bilinçli yakıt tüketimi ile desteklenerek yapılamamaktadır.

Baca gazları yolu ile havaya atılan partiküler miktarı ve zehirli gazlara ilişkin rasatların ivedilikle yapılması gerekmektedir.

Trafik Kanunu'nda yapılan değişikliklerle birlikte egzoz gazlarının kontrolü amacıyla önemli bir adım ülke çapında atılmıştır. Bartın'da özellikle nakliye amaçlı kamyon trafiğinin korumalı karayollarını kullanmıyor olması önemli bir sorun olarak görülmektedir. Karayolu boyunca oluşturulmuş olması gereken sağlık koruma bandı, şehirlerarası yollarda bulunmadığı gibi, şehir içlerinde de trafik güvenliğinin yanı sıra gürültü ve egzoz gazlarından korunmak için zorunlu olan sağlık koruma bantları büyük ölçüde ihlal edilmiş durumdadır.

Sağlık Bakanlığı'nca da zorunlu görülen sanayi işyerleri sağlık koruma bantlarının Bartın'daki sanayi işyerlerince ihmal ediliyor olması, hava kirliliğinden 1. derecede etkilenen nüfusun sağlığı üzerinde son derece ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

-Gürültü Kirliliği

Çağımızın temel hastalık konularından biri olan gürültü kirliliğinin halk sağlığı üzerindeki etkileri genelde oldukça hafife alınmaktadır. 90 Db gürültü şiddeti insan sağlığı açısından sınır

kabul edilmektedir. 90 Db şiddetindeki gürültünün günlük hayatımızda sıkça karşılaşmadığımız bir şiddet olduğu ise genel yanılgılar arasındadır. Bir örnek vermek gerekirse; okulların tenefüse çıktığı zamanlarda, okul çevresinde yer alan 150 m. yarıçapındaki bölgede gürültü şiddeti 90 Db'e çıkmaktadır. Bu gürültüye iki saat boyunca bir insanın maruz kalması halinde ise depresyon belirtileri ortaya çıkmaktadır.

Günümüzün yaygın hastalığı olarak kabul edilen stress depresyon kaynakları ile beslenmektedir. Okulların olağan gürültüsünün dahi depresyona neden olabilecek beyin hasarlarına yol açmasının yanı sıra 90-150 Db. arasında sürekli gürültüye maruz kalanların sağlığa varan hasarla karşılaşmaları, iş kazalarında artış nedeniyle görülen dolaylı zararlar hesaba katılmak zorundadır. Çağın hastalığı olan stress, strese bağlı uykusuzluk, depresyona varan huzursuzluk vb. pek çok semptomun kitleler üzerindeki yaygın etkisini azaltmanın ilk ve kamusal yolu gürültü oranlarının azaltılması olarak belirlenmiştir.

Hava kirliliği bölümünde gerek karayolu boyunca olması gereken ve sanayi bölgeleri çevresi için zorunlu olan sağlık koruma bantları uygulamasının ihlalinin, bu bantlar içinde oturan nüfus üzerinde, hava kirliliğinin dışında gürültü kirliliği etkisi de bulunmaktadır. Bartın'da kapalı ve açık ortamdaki gürültü düzeylerine ilişkin bir ölçüme bu çalışma sırasında rastlanamamıştır. Gürültünün insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin kamuoyuna duyurulması ve bilgilendirme çalışmalarının yanı sıra, gerekli ölçümlerin yapılması ve önlemlerin geliştirilmesi de bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

-Görsel Kirlilik

Görsel kirlilik dendiğinde genelde algılandığı biçimde insanın görsel malzemeleri algılama yeteneği ile sınırlı ve insandan insana değişen zevklere bağlı kirlilikler kastedilmemektedir. Görsel kirlilik; sulüeti ve bütünlüğü bozan görüntülerin tümüdür. Bu açıdan bakıldığında kent dışında maden arama ve çıkartma faaliyeti nedeniyle yapılan büyük çaplı kazılardan sonra terk edilen çıplak alanlar, doğa tahribatı olmanın yanı sıra görsel kirlilik kaynağı da olmaktadır. Aynı şekilde karayolları açılırken yapılan kesme ve doldurma biçimindeki hafriyat çalışmaları sonrası hiçbir düzenleme (ağaçlandırma, doğal yapıyla bütünleşen keskin şevlerin yumuşatılması vb.) işlemlerin ihmal edilmesi de görsel kirlenmeye neden olmaktadır.

Bilimsel anlamda yapılan çalışmalar yaygın görsel kirliliğe maruz olan insanlarda, kişisel dirence bağlı değişik oranlarda psikolojik sapmaların meydana geldiğini göstermektedir. Yaşama bağlılığın azalması gibi, psikolojik anomalilerin (temizlik hastalığı, simetri arayışlarına bağlı sapmalar, aşırı kaygısızlık ya da duyarsızlık ve benzerleri ile bunların tam tersi nevrotik ve psikolojik bozukluklar) kaynağında, insanın içerde ve dışarda karşılaşmakta olduğu görsel kirliliklerin de önemli bir payı olduğu saptanmıştır.

Sürdürülen faaliyetin türüne göre görsel kirlilikler hayati tehlikeye dahi neden olabilmektedir. Örneğin şehirler arası yollarda yapılan araştırmalarda trafik güvenliğine son derece uygun, ancak yol boyu yeknesaklık taşıyan yollarda trafik kaza oranlarının salt görsel kirlilikler nedeniyle arttığı bilgisine bilimsel anlamda ulaşılmaktadır.

Kentsel alanlar özeline gelindiğinde, düzensiz yapılaşma, kent sulüetini zedeleyen yüksek bölgelerde yüksek katlı yapılaşmalar, görsel değerleri gözetmeyen istinat duvarları, kentsel kimliğe aykırı mimari projelerin yaygın kullanımı, anıt nitelikli bina ve alanların çevrelerini anıtlarla bütünleşmeyen aykırı yapılaşması gibi pek çok örneğin yanı sıra, yaygın bir biçimde kullanılan kamu binalarının tip projeleri ile kentsel bütünlüğü gözetilmeden inşaatı uygulanması ve trafo binalarının yarattığı kirliliklerin sayılması mümkündür.

Görsel kirliliğin azaltılmasında yol ve yeşil alan düzenlemelerinin yanı sıra, mevcut yapıların badana, sıva, renk seçimi, reklam vb. panoların düzenlenmesi, çirkinlik kaynağı olduğu saptanan istinat duvarı vb. yapıların giydirilmesi uygulamaları kadar, yol boyu ağaçlandırma, kent içinde hoş süprizler yaratan, kör duvarların artistik çabalarla boyanması vb. pek çok uygulama yapılmaktadır.

Bartın Belediyesi mevcut görsel kirliliklerin giderilmesi anlamında çalışmalar gerçekleştirmektedir. Nitekim Devlet Hastanesi'nin yanında istinat duvarı ve jenaratör binasının Bartın Evi şeklinde giydirilmesi yine aynı istinat duvarında yeşil giydirmeye, Hükümet Caddesi yol düzenlemesi ve binaların yola bakan cephelerinin saçak vb. çıkmalarının giderilerek

boyanması, çeşitli park ve refüj düzenlemeleri bu bağlamda yürütülen işler kapsamında sayılabilmektedir.

- Çevre Koruma Bilinci ve Katılım

Çevre, en genel anlamı ile "etrafımızdaki herşey" olarak tanımlanmaktadır. Çevre sorunları dendiğinde ise insanoğlunun doğrudan ilişkisi yolu ile doğa üzerindeki etkilerine indirgenebilmektedir. Teknik anlamı ile çevre sorunları hava, toprak, su gibi temel doğa bileşenlerin yanı sıra insanın beş duyusunu içeren görsellik ve işitsellik boyutlarını da içeren bir yaklaşımla tanımlanıp, bu alanlarda gelişen ya da gelişmesi beklenen olumsuz etkilerin giderilmesini hedeflemektedir.

İnsanoğlunu diğer canlı varlıklardan farklı kılan akıl gücüyle yani bilinçli bir seçimle belli bir amaca yönelik olarak doğayı dönüştürme faaliyeti olan iş görme yeteneği, onun toplumsal bir varlık olma ve kendini bir topluluk içinde tanımlama hali ve ihtiyacı ile bire bir ilişkilidir. Yani insanoğlu toplum içinde toplumsal işbölümü ile belirlenmiş işi, o topluluk içinde var olabilmek adına üstlenir. Topluların üyesi olan biz insanların bu topluluklar içinde üstlenmek zorunda olduğu rol sayısı arttıkça, topluluğun gelişmişlik düzeyi artar. Bir insanın kan bağı ilişkileri dışında (hem anne, hem eş, hem teyze, hem evlat, hem de hala vs. rollerinin aynı anda veya değişen ortamlarda üstlenilmesi gibi), toplumsal iş bölümü nedeniyle edindiği rol sayısının artması (hem iş kadını, hem meslek örgütü üyesi, hem meslek dışı bir derneğe üyelik ya da siyasi aktivite vb.) ve çeşitlenmesi toplumsal gelişmişlik düzeyinin temel belirleyicisi olmaktadır.

Çevre koruma ile toplumsal işbölümü düzeyinin artması arasında ciddi bir ilişkinin varlığı tüm düşünürlerin ortaklaştığı temel konulardan biridir. 1970'lerin ortalarından itibaren çevre korumanın insani bir bilinç düzeyi olduğu, doğrudan sorunlardan etkilenen veya zarar görenlerde "kendiliğinden bilinç" biçiminde ortaya çıkan bu bilincin, zarar görsün ya da görmesin, etkilensin ya da etkilenmesin insanoğlunun ortak gelecek kaygısı ile edinmesi gereken "kendisi için bilinç" düzeyine çıkarılmasının önemi kabul edilmektedir.

Literatürde üst bilinç kategorisi olarak tanımlanan "kendisi için bilinç" düzeyi yaşayarak değil, o olayı ve sonuçları yaşamadan, başkalarının bilgi ve tecrübeleri rehberliğinde, yani mevcut bilgi birikimi kullanılarak öğrenilen bir bilinç türüdür. Ateşin elimizi yakacağını bilmek için kendi elimizi yakmamız gerekmez. Çevre koruma bilinci de işte böylesi bir bilinç kategorisinde oluşturulmak zorunda olan bir bilinç türüdür. Bu bilincin edinilmesinde ise eğitim ve iletişim araçlarının rolü yadsınamaz bir "kamuoyu yaratma" etkisine sahiptir. Ancak kamuoyunun yaratılmış olmasının tek başına çevre koruma için yeterli olduğu da söylenemez. Koruma bilinci, bu bilgiye ve ortak kaygılara sahip insanların bir araya gelerek, ortak geleceklerine sahip olmak amacıyla eylemliliklerini yani, yeni bir iş bölümü içinde kendi toplumsal rollerini de ya yeni bir rolle, ya da var olan rolleri içinde yeniden tanımlamalarını ya da her ikisini birden üstlenmelerini gerektirmektedir.

İnsanoğlunun kendisine çevre koruma bilinciyle yeni bir rol tanımlaması; aktif katılımcı olarak belli projelerde rol üstlenmesi yolu ile gerçekleşir. Örneklemek gerekirse; bu tür tartışmaların yapıldığı bir yerde bulunmak ve tartışmadan varılan çıkarsamaları o tartışma sırasında hiç konuşmamış olsa dahi bir başkasına aktarmış olmak bir çeşit katılımdır. Bunun yanı sıra, bir projede görev almak, tartışmalara yön verici, kararları oluşturucu etkinlik de bulunmakta aktif katılım olarak tanımlanmaktadır.

Söz konusu aktif eylemliliklere hiç zaman ayıramayan ancak sorunun bilincinde olarak mevcut rollerini yeniden tanımlayan bir tutum ise pasif katılım olarak tanımlanabilir. Deterjanların doğaya zararını bilerek, daha az kullanımına dikkat etmek ya da daha az zararlı ürünleri seçmek bir pasif katılımken, anılan zararlar konusunda yakın çevreyi de uyarmaya özen gösteren bir tutum daha aktif bir yönelmeye işaret etmektedir.

Kuşkusuz tam katılımcı olmak her zaman bireyin kendi tercihi olarak da yorumlanamaz. Bireysel tercihlerle oluşturulmuş bir toplumsal ortama da ihtiyaç duyulur. Örnek vermek gerekirse Bartın'da çevre korumaya yönelik bir derneğin oluşturulmasına ilişkin bir talebin dillendirildiği bilinmesine karşın, böyle bir derneğin var olmayışı, daha doğru bir deyişle bu istemi dillendirenlerden hiçbirinin doğru önderliği üstlenmeyişi, Bartın'da aktif katılım için hevesli kitlenin harekete geçirilmesinin önündeki en büyük engel olarak görülmektedir.

Çevre koruma sivil inisiyatiflerce örgütlü toplumsal muhalefet olmak zorundadır. Örneğin; bir sanayici aynı zamanda çevre korumaya gönül vermiş bir insan olabilir. Bu kişi var olan rolü içinde kendisini yeniden tanımlayarak, üretim sürecinde çevre korumaya yönelik bazı tedbirler de alabilir. Hatta aynı zamanda bir çevre derneğinin aktif katılımcısı olabilir. Ancak, karlılığını kaybettirecek ya da vazgeçemeyeceği ölçüde azaltacak bir önlem karşısında da direnç gösterir. Bağımsız bir muhalif olamaz, bu noktada bilinçli veya bilinçsiz kamuoyunu yanıltma veya dikkatleri bir başka noktaya yöneltme çabasına girer ki bu da literatürde genelde "negatif katılım" olarak tanımlanmaktadır.

Çevre örgütlerinin tüm dünyada en fazla negatif katılımcılarının inisiyatifi ele geçirmesinden dolayı zarar gördüğü gerçeğinden Bartın, gelecekteki tercihlerinde ders almak zorundadır. Çıkar guruplarının yönetim kademelerinin dışında tutulması, katılımcı yelpazesinin olabildiğince geniş oluşturulması, kamuoyunun yanlış yönlendirilmesini engelleyecek mekanizmaların oluşturulması, doğru bilgilendirme ve tarafsızlık ilkesini koruması özenle üstünde durulması gereken konuları oluşturmaktadır.

-Çevre Koruma

Çevre Koruma dendiğinde insanoğlunun etrafındaki herşeyi içeren çok geniş bir ilgi alanından söz edildiği belirtilmişti. Bu çok geniş ilgi alanı günümüzde salt doğa ve doğal değerlerle de sınırlı kalmamaktadır. İnsanın bir toplumsal varlık olma özelliği, o varlığın toplumsal yaşama biçiminin yani en geniş anlamı ile kültürel çevresinin gerekliliğini gündeme getirmektedir.

Kültür en geniş anlamı ile insanoğlunun tarih içindeki birikimi ile oluşan yaşama biçiminin uzantısıdır. Bu tarihi doku diye adlandırdığımız, geçmiş kültürümüzden miras kalan yapıları çevre (evler, hanlar, hamamlar, köprüler, ibadethaneler vb.) olduğu gibi, farklı beceriler ve öğretiler de (el sanatları, yemek çeşitleri, türküler, söylenceler vb.) olabilir. O topluluğu diğer topluluklardan ayırtıran, farklılaştıran ve zenginleştiren bu özelliklerin korunması ve geliştirilmesi de doğal değerlerin korunması ve geliştirilmesi kadar önemli bir unsurdur. Yerel nitelikteki kültürel değerlerin korunması konusu, evrensel nitelikli doğa koruma kadar büyük bir özen gerektirmekle birlikte, bu bağlamda uluslararası örgütlü bir çabadan çok ulusal ve yerel çabalardan söz etmek mümkündür.

Evrensel bir etkinlik olan turizmin kültürel değerlerinin korunması üzerinde olumlu bir etkisi bulunmaktadır. 1940'larda başlayarak önceleri doğal değerlerden faydalanma amacıyla gelişen bir boş zaman faaliyeti olan turizm, tüm dünyada nitelik değiştirmiştir. Turistin artık kendi yaşadığı bölgede bulamadığı veya farklı bulduğu doğa parçalarına yönelik hareketliliği, kendi toplumsal bütünlüğü içinde bulamadığı veya farklı olan toplumlara merak ve bütünleşme arzusuyla yönelmeye başlamıştır. Kültür turizmi genel adı verilen bu yeni turizm faaliyetliliğinin uzantısı olarak tarihi değerlerin korunması ve yeni aktivitelere uygun konuşlandırılması ile hızlanan tarihi eserlerin korunması bu bağlamda, yapıları çevreye sahip çıkmanın "siyasi" olmaktan kurtulup, toplumsallaşması sonucunu beraberinde getirmiştir.

Yapılı kültürel çevreye sahip çıkılması olgusunda, tüm dünyada, hakim siyasi otoritenin kendisinin devamı olduğunu kabul ettiği yapıların bakım ve onarımını sürdürerek kendi tarihini yaşatmaya özen gösterdiğini buna karşılık aynı coğrafyada hakim siyasi otoritenin karşıtı olan yapıları eserlerin bilinçli bir biçimde yok edilerek tarihten silinmeye çalışıldığı çok eski çağlardan bu yana benimsenmiş siyasi bir davranış biçimidir. Örneğin İslam ülkelerinde Kiliseler ya tamamen yıkılmış ya da fonksiyonunun hatırlanamayacağı şekilde kimliksizleştirilmişken, aynı tavır camiler için de diğer kültür ve dinlerde gösterilegelmiştir. Yapılı çevreye sahip çıkmanın toplumsallaşması dediğimiz, hangi din ya da kültürün ürünü olursa olsun aynı coğrafyada yer alan unsurların korunması ve geliştirilmesinin ortak kaygıya dönüşmesidir.

Bu bağlamda togluluğu diğer topluluklardan farklı kılan tüm özelliklerin korunması ve geliştirilmesinin toplumsallaşmasının kültürel önemini yanı sıra, ekonomik faydaya dönüşmesinin yolu olan turizm, kültürel kimliğin korunmasında önemli bir araca dönüşmektedir.

2. BÖLÜM / SOSYAL GÖSTERGELER

NÜFUS GÖSTERGELERİ

Bartın 1991 yılında il yapılmış bir yöremizdir. Nüfus üzerinde yapılabilecek istatistiki çalışmalara baz olan veri tabanı bu nedenle büyük ölçüde eksik durumdadır. 1990 yılına kadar Zonguldak'ın ilçesi olarak Bartın'ı kendi merkez ilçe sınırları içinde ve yalnızca kentsel nüfus bazında tanımlamak mümkün olmakla birlikte, şu anda erişmiş olduğu vilayet sınırlarını içine alan bir hesaplama çok özel ve yoğun bir çabayı gerektirmektedir. Kaldı ki, 1997 yılında seçmen sayısı tespiti amacıyla, 1990 yılına kadar kullanılagelen detayları içermeyen sayım sonuçlarıyla 1990'a kadar beş yıllık periyotlarla elde edilebilecek veriler serisini sürdürmekte mümkün değildir.

DİE tarafından yerel bilgi tabanı ve nüfus sayımı sonuçları ışığında hazırlanarak, 1999 Nisan'ında basılan Ekonomik ve Sosyal Göstergeler çalışmasının yanı sıra, elde edilen yerel bilgiler Bartın İli nüfus hareketlerine ilişkin bölümün hazırlanmasında yararlanılan temel kaynaklar olmuştur.

Bartın'ın geriye dönük toplulaştırılmış hali ile il nüfusunun gelişimine baktığımızda, tüm Türkiye'de olduğu gibi kentsel nüfusun sürekli artışı olgusuyla karşılaşmaktadır. 3 ilçe, 5 belde ve 266 köyü ile genelde kırsal nüfus ağırlıklı olan Bartın'da 1997 sayım sonuçlarına göre nüfusun yalnızca %24,23'ü kentlerde oturmaktadır. 1990 sayım sonuçlarına göre Türkiye'de nüfusun %59,01'i Karadeniz Bölgesi'nde %40,2'si il ve ilçe merkezlerinde yaşarken, aynı oran, aynı yılda Bartın'da %20,16 gibi ülke ve bölge ortalamalarının çok altında bir kentsel nüfusa işaret etmektedir.

Tablo 1: NÜFUS

YILLAR	Kent Nüfusu	%	Kırsal Nüfus	%	TOPLAM
1970	22.129	14,92	126.318	85,06	148.447
1975	26.471	16,32	135.778	83,68	162.249
1980	24.341	13,27	159.114	86,73	183.455
1985	36.510	17,87	167.757	82,13	204.267
1990	41.511	20,16	164.323	79,84	205.834
1997	46.176	24,23	144.391	75,77	190.567

Kaynak: DİE

Bartın'ı yıllık nüfus artışı açısından ülke ve bölge ile karşılaştırdığımızda, Bartın'ın hızlı bir nüfus kaybı süreci içinde olduğunu görmekteyiz. Karadeniz Bölgesi geneli, ülke ortalamalarından hızlı nüfus kaybı ile dikkat çekmektedir. Bölgede nüfus kaybı açısından Bartın 4. sırada yer almaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde en fazla nüfus kaybeden iller sırasıyla Sinop binde -29,54 , Kastamonu binde -21,31, Artvin binde -20,42'yi Bartın binde -13,49 ile izlemektedir.

Tablo 2: YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI

	1997	1990	Nüfus Artış Hızı %
	DE FACTO NÜFUS	DE FACTO NÜFUS	
Türkiye	62.865.574	56.473.035	15,08
Karadeniz Bölgesi	7.656.958	7.931.150	-5,03
Bartın	187.008	205.834	-13,49

Bartın'ı 1990 genel nüfus sayımından Zonguldak içinden çekerek çıkarmış olduğumuz nüfusun, ilçelere göre şehir ve köy nüfuslarını cinsiyet ayırımında değerlendirdiğimizde il bazında toplam yıllık nüfus artış hızının %0 -13,49, kentsel yıllık nüfus artış hızının %0 5,60, kırsal yıllık nüfus artış hızının ise %0 -19,11 olduğunu görmekteyiz.

1990 sayım sonuçlarına göre ülke nüfusunun %59.1'i kentlerde yaşarken, Bartın'da belediye olan yerlerde yaşayan nüfus toplamı 1997'de 58.473'e ulaşarak bu oran % 31.26 olmuş durumdadır. Aynı oran 1990'da ise %20.16 düzeyindeydi. Bartın'da nüfus yoğunluğu da 1990'da km²'ye 99 kişi iken, 1997'de km²'ye 90 kişi düşmektedir.

Bartın'ın 1990 yılında da önemli oranda göç verdiği, kadın nüfus ile erkek nüfusu arasındaki farktan açıkça görülmektedir. Bartın ilinin toplam nüfusunun %52'si kadınlardan oluşmaktadır. Türkiye'de 1990 yılında kadınların toplam nüfus içindeki oranı ise %49.34'tür. Kırsal nüfus içinde kadınların oranı ise Bartın'da %53.25'e çıkmaktadır. 1990-97 yılları arasında kırsal alanda yıllık %0 -19.11 olan nüfus kaybının yaşandığı, verilen göç nedeniyle büyük ölçüde erkek nüfusun daha da eksildiği ve özellikle kırsal alanda kadın oranının 1990'daki düzeyinin daha da üstüne çıktığı, ilgili veriler olmasa dahi anlaşılabilmektedir.

Nüfus kaybı açısından en vahim göstergelerin Ulus ilçesinde gerçekleştiği verilerden anlaşılmaktadır. Daha 1990'da kırsal nüfusun %55.05'ini kadınların oluşturduğu Ulus'ta aradan geçen yedi yıl içinde nüfusun %26.35'i göç etmiş durumdadır. Hemen hemen üçte bir oranında gerçekleşen bu kaybın çok büyük bir bölümünü erkeklerin oluşturduğunu da genel eğilimi gözetenerek söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 3: İLÇELERE GÖRE ŞEHİR VE KÖY NÜFUSLARI

	1990			1997
	Toplam	Erkek	Kadın	
TOPLAM	205.834	99.201	106.633	187.008
Bartın	133.942	65.661	68.281	131.239
Şehir	30.142	16.474	13.668	34.314
Köy	103.800	49.187	54.613	96.925
Amasra	19.857	9.637	10.220	16.128
Şehir	6.510	3.464	3.046	6.047
Köy	13.347	6.173	7.174	1.081
Kurucaşile	11.435	5.551	5.884	8.635
Şehir	2.034	1.068	966	1.886
Köy	9.401	4.483	4.918	6.749
Ulus	40.600	18.352	22.248	31.006
Şehir	2.825	1.375	1.450	3.187
Köy	37.775	16.977	20.798	27.819

Kaynak: DİE 1990 ve 1997 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından derlenmiştir.

Bartın'ı nüfusun temel karakteristiklerini belirleyen etmenler açısından ülke ve bölge verileri bakımından değerlendirdiğimizde, en çarpıcı gösterge, bebek ölüm oranları açısından ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde 1980-85 yıllarında binde 102 olan bebek ölüm oranı 1985-90 döneminde binde 81'e, 1990-97 döneminde ise binde 67'ye düşürülmüş durumdadır. Oysa Bartın'da 1990-97 dönemi için DPT tarafından saptanan bebek ölüm oranı, ülkemiz geneli için 1985-90 döneminde geçerli olan rakamın da üstünde, binde 84 olarak görülmektedir.

Bebek ölüm oranlarının yüksekliği konusunda 1998'de annenin eğitim durumuna bağlı olarak yapılan bir araştırmaya göre, annenin eğitim düzeyi ile bebek ölüm oranı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim düzeyi düşük grubun ortalama doğum sayısı artmakta ve bebek ölüm oranı da bu sayıya bağlı olarak yükselmektedir. Okur yazar olmayan her bin kadının 85'i 0-1 yaş arasındaki bebeğini kaybederken, okuma yazma bilip de bir okuldan mezun olmayanlar arasında bu sayı binde 82'ye, ilkokul mezunları arasında binde 63'e üniversite eğitimi gören kadınlar arasında ise binde 32'ye düşmektedir.

Çocuk ölümleri açısından (1-5 yaş arası) ise aynı kaynaktan, çocuğu en fazla risk altında olan kadınların %60,2 ile ilköğretim mezunlarının bulunduğu grupta olduğunu, aynı oranın okur yazar olmayan kadınlar açısından ise %24,7'de kaldığını görmekteyiz. (*)

Tablo 4: NÜFUSUN TEMEL KAREKTERİSTİKLERİ

	TÜRKİYE	KARADENİZ	BARTIN
Bebek Ölüm Hızı (%O)	67	73	84
Çocuk Ölüm Hızı (%O)	16	19	—
Toplam Doğurganlık (%O)	2,65	2,59	2,31
Yıllık Net Göç (%O)	0,00	-64,34	-27,73
Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü (Kişi)	4,97	5,60	5,35

Kaynak: DİE

Bartın Verileri: DPT İllerin Sosyo Ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması.

Bartın toplam doğurganlık oranı binde 2,31 ile ülke ve bölge ortalamalarının altında değerler göstermektedir. Bu bilgi, doğum sayısının yüksekliği ile bebek ölüm oranları arasında genellenebilir doğrudan ilişkinin Bartın'ın açısından doğru olmayacağı sonucunu akla getirmektedir. Nitekim hane halkı büyüklüğü 5,35 kişi olan Bartın, Karadeniz ortalamasının da altında aile büyüklüğüne sahip olduğunu göstermektedir. Yıllık net göç oranı binde -27,73 gibi oldukça yüksek bir rakam olmasına karşın Bartın'ın durumu Karadeniz Bölgesi ortalaması olan binde -64,34 ile karşılaştırıldığında, bölge genelinden daha iyi bir konumda değerlendirilmelidir.

Doğumda yaşam beklentisi, (yani doğanların sürdürdükleri ortalama yaşam süresi) açısından Türkiye, genelde Irak (67 yıl), Suriye (68 yıl), İran (69 yıl) gibi komşusu olan az gelişmiş ülkelerle 68 yıl ile oldukça benzer beklentiye sahipken, doğumda yaşam beklentisi diğer komşularımız olan Bulgaristan'da 71 ve Yunanistan'da 78 yıldır. UNDP tarafından yapılan çalışmada ülkemizdeki doğumda yaşam beklentisinin yavaş da olsa artmakta olduğu görülmektedir.

Tablo 5: DOĞUMDA YAŞAM BEKLENTİSİ

	1995	1996	1997	1998
ERKEK	65,7	65,9	66,2	64,4
KADIN	70,3	70,5	70,8	71,0
TOPLAM	69,9	68,2	68,4	68,7

Kaynak: UNDP, Türkiye 1998 Raporu, S:75

UNDP için TESAV tarafından 1996 yılından bu yana hazırlanmakta olan İnsani Gelişmişlik Raporları'nda yer alan rakamlar izleyen yıllarda birbirini tutmamaktadır. 1998 raporunda Türkiye'de 1997 yılı doğumda yaşam beklentisi 68,4 iken, 1997 raporunda 1997 yılındaki doğumda yaşam beklentisi 68,6 görülmektedir. Bu açıklamaya dikkatli okurlarca verilerin doğru değerlendirilmesi açısından gerek duyulmuştur.

Tablo 6: BÖLGELER VE BARTIN DOĞUMDA YAŞAM BEKLENTİSİ

TÜRKİYE	68,6
EGE - MARMARA	70,1
AKDENİZ	69,8
ORTA ANADOLU	68,7
KARADENİZ	68,7
GÜNEY DOĞU ANADOLU	65,9
BARTIN	65,7

Kaynak: UNDP, a.g.e 1997 S:16-1

* UNDP, İnsani Gelişme Raporu, Türkiye 1998 S:42

Bu genel bakış Bartın için ortalama ömür süresinin 1997 verilerine göre 65,7 yıl ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi ortalamalarının altında kaldığını göstermektedir.

Tablo 7: KABA ÖLÜM, EVLENME VE BOŞANMA ORANLARI, 1996 (%0)

	TÜRKİYE	KARADENİZ	BARTIN
Kaba Ölüm Oranı (1995)	4,40	3,59	1,89
Kaba Evlenme Oranı	7,62	8,96	10,97
Kaba Boşanma Oranı	0,46	0,41	0,82

Not: Kaba ölüm oranı ikametgahı şehir olanlar için hesaplanmıştır.

Kaynak:DİE

Hayati istatistikler açısından bir başka önemli gösterge ise kaba ölüm oranları olmaktadır. Türkiye'de 1996 yılında her bin kişiden 4,4'ünün, Karadeniz Bölgesi'nde ise 3,6'sının öldüğünü gösteren istatistik veriler, bebek ölüm oranı ve hayatta kalma ümidi açısından oldukça karamsar bir tablo sunan Bartın'da hayret verici bir biçimde her bin kişiden yalnızca 1,89'unun yani yaklaşık 2 kişinin öldüğünü göstermektedir.

Temel sağlık göstergeleri açısından oldukça kötü bir tablo veren Bartın açısından bu göstergenin doğru olamayacağı ya da yalnızca tek bir yıl içerildiğinden 1996 yılının Bartın için oldukça şanslı bir yıl olduğu sonucuna varabiliriz.

Tablo 8: CİNSİYET VE YAŞ GURUBUNA GÖRE ÖLÜMLER (1995)

	TÜRKİYE		KARADENİZ		BARTIN	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Toplam	169.856	100,00	13.119	100,00	87	100,00
Erkek	97.212	57,23	7.227	55,09	55	63,22
0-01	11.195	11,52	825	11,42	9	16,36
01-04	1.666	1,71	92	1,27	2	3,64
05-14	1.586	1,63	82	1,13	---	---
15-24	3.020	3,11	131	1,81	---	---
24-34	3.416	3,51	138	1,91	3	5,45
35-44	5.874	6,04	331	4,58	4	7,27
45-54	10.025	10,31	690	9,55	5	9,09
55-64	19.827	20,40	1.632	22,58	11	20,00
65-74	21.671	22,29	1.673	23,15	10	18,18
75+...	18.857	19,40	1.630	22,55	11	20,00
Bilinmeyen	75	0,08	3	0,04	---	---
Kadın	72.644	42,77	5.892	44,91	32	36,78
0-01	8.885	12,23	639	10,85	5	15,63
01-04	1.425	1,96	90	1,53	---	---
05-14	1.101	1,52	66	1,12	---	---
15-24	1.600	2,20	84	1,43	1	3,13
24-34	1.794	2,47	101	1,71	---	---
35-44	2.532	3,49	174	2,95	1	3,13
45-54	4.485	6,17	352	5,97	1	3,13
55-64	10.077	13,87	817	13,87	7	21,88
65-74	15.689	21,60	1.283	21,78	7	21,88
75+...	24.930	34,32	2.278	38,66	10	31,25
Bilinmeyen	126	0,17	8	0,14	---	---

Kadınların doğal ömür süresinin erkeklerden uzun olması nedeniyle ölümler içindeki payları da düşüktür. Bartın'da erkek nüfusun yaşam süresi, maden işçiliği nedeniyle Türkiye ve Karadeniz ortalamalarına kıyasla %63,22 gibi bir oranda, kadın nüfusuna göre erkek nüfusunun daha çabuk öldüğü sonucunu göstermektedir.

Oysa aynı oran Türkiye'de %57,23, Karadeniz'de ise %55,09 gibi uluslararası ortalamalara benzer oranlarda gerçekleşmektedir. Erkek nüfusun yaş grupları açısından ölüm riskinin, ülke ve bölge ortalamalarından en fazla sapma gösterdiği yaş grupları incelendiğinde ise, bebek ölüm oranlarından da açıkça anlaşılabileceği gibi erkek nüfusun %16,36'sı 0-1 yaş arasında ölmektedir. Aynı oran Türkiye'de %11,52 iken, Karadeniz'de ise %11,42'dir. Aynı gerekçe ile kadın nüfusun 0-1 yaş arasında ölen kesimi Bartın'da %15,63 ile Türkiye ortalaması olan %12,23, Karadeniz Bölgesi'nde ise %10,85 olan orandan oldukça yüksektir.

Bebek ölüm oranlarının yüksekliği nedeniyle oldukça yakın oranlarda kız ve erkek bebeklerini kaybeden Bartın'ın ölen erkek nüfusunun yaş grupları açısından gösterdiği en büyük sapma 24-44 yaş gurubunda görülmektedir. Erkek Nüfusun %12,72'si bu yaş gurubunda yer almaktadır. Bartın'da ölen erkek nüfusunun %41,81'i 24-64 yaş gurubunda, %20'si ise 0-4 yaş gurubunda yer almaktadır.

24-44 yaş gurubunda olup ölen erkek nüfusa Türkiye açısından baktığımızda ölenlerin %9, 55'inin, Karadeniz Bölgesi'nde ise % 6,49'unun bu yaş gurubunda olduğunu görmekteyiz. Oysa aynı yaş gurubunun Bartın'daki ölüm oranı %12,72 olmaktadır ki bu da, madene bağlı istihdamın yüksek olduğu Bartın'da meslek hastalıklarının nüfus üzerindeki olumsuz etkisi olarak yorumlanabilir.

Kaba evlenme oranı binde 10,97 olan Bartın'da aile birliğinin oluşturulmasının Türkiye ve Karadeniz Bölgesi'ne kıyasla daha fazla önemsendiği sonucuna varmaktayız. İlk evlenme yaşları da ülke ve bölge geneline göre ortalama bir yaş kadar daha düşük olan Bartın'da "Başlık Parası" uygulamasının yaygın olmadığı sonucuna, bucak ve köylerde erkeklerin ortalama evlenme yaşlarına bakarak varmak mümkündür.

Belediyesi olan yerlerde, yani kentsel bölgelerde Türkiye ortalamasına göre erkekler yaklaşık 27, kadınlar yaklaşık 23 yaşında evlenirken, Karadeniz'de erkeklerin 26, kadınların ise 22 yaşında evlendiğini görmekteyiz. Oysa Bartın'da erkek evlenme yaşı yaklaşık 25 iken kadınların evlenme yaşı 22'ye yakın durumdadır.

Tablo 9: YERLEŞİM YERLERİNE GÖRE EVLENMELER(1996)

	TÜRKİYE	KARADENİZ	BARTIN
Toplam	486.734	74.322	2.203
Belediyesi Olan Yerlerde Evlenmeler	353.655	39.157	750
İl Merkezi	193.360	11.878	414
İlçe Merkezi	115.621	21.545	230
Bucak ve Köy	44.674	5.734	106
Belediyesi Olmayan Yerlerde Evlenmeler	133.079	35.165	1.453
Kaba Evlenme Oranı (%o)	7,62	8,96	10,97

KAYNAK: DİE

*Bartın Valiliği'nden alınan verileri tutmuyor.

Kırsal alanlarda ise farklılık daha açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Türkiye kırsalında erkekler 26, kadınlar 22 yaşında evlenirken, Karadeniz Bölgesi'nde erkekler 25, kadınlar 21 yaşını biraz geçince evlenmektedirler. Oysa Bartın'da erkek nüfusun evlenme yaşı neredeyse Türkiye kırsalındaki kadın nüfusunun evlenme yaşına eşit 22 yaşın biraz üstünde gerçekleşirken, kadınlar 20 yaşında evlenmektedir.

Bartın'da kadın nüfusun evlenme yaşı ülke ve bölge ortalamalarına oldukça yakın, ancak biraz altında seyredirken, erkeklerin belirgin bir biçimde erken evlendiğini görmekteyiz. Bu durum özellikle kırsal alan için başlık parası uygulamasının olmaması biçiminde yorumlanabilirse de, aynı zamanda evlenme yaşlarının birbirine oldukça yakın olması nedeniyle cinsler arası arkadaşlıkla başlayabilen sosyal yaşamın Bartın'da diğer yörelere nazaran daha zengin olduğu sonucuna da varılabilir. Yalnızca rakamlara bakarak yapmakta olduğumuz yorumları boşanma istatistikleri ile birleştirecek olursak, sosyal

Tablo 10: YERLEŞİM YERLERİNE GÖRE EVLENME YAŞLARI(1996)

	TÜRKİYE	KARADENİZ	BARTIN
Toplam			
Erkek	26,4	25,7	24,0
Kadın	22,5	21,9	21,1
Belediyesi Olan Yerlerde Evlenmeler			
Erkek	26,8	26,2	25,2
Kadın	22,8	22,2	21,9
Bucak ve Köylerde Evlenmeler			
Erkek	26,0	25,2	22,7
Kadın	22,2	21,5	20,2

Kaynak: DİE

yaşamda cinslerin biraraya gelmesi konusunda katı bir tutum sergilemeyen Bartınlıların, bu ilişkinin en kısa sürede evlilikle sonuçlanması yönünde gençlere baskı yapmakta olduğu sonucuna varabiliriz. İlişkilerini medeni bir çerçevede kurmayı yeğleyen Bartın gençleri, genç evliliğin getirdiği sorunlarla baş edemediklerinde gene aynı medeni yaklaşımla boşanma kurumunu da kullanmayı bilmektedir.

Nitekim Bartın'da kaba boşanma oranlarına baktığımızda binde 82 gibi ülke ve bölge ortalamalarının neredeyse iki katına varan bir oranla karşılaşmaktayız. Oysa kaba boşanma oranı ülkemizde binde 46, genelde daha tutucu olduğu bilinen Karadeniz Bölgesi'nde ise binde 41 olarak gerçekleşmektedir. Nitekim Bartın'da boşanmaların yaş gruplarına baktığımızda ülke ortalamalarından en bariz sapmaların 20-34 yaş gruplarında yaşandığını, 40 yaş ve üstü boşanmaların ise ülke ve bölge ortalamalarına göre yarı yarıya düşük olduğunu görmekteyiz. Bu belirgin farklılık gençlerin medeni cesaretlerinin de önemli bir göstergesidir. Nitekim Bartın'daki boşanmaların %97'sinin gerekçesini geçimsizlik oluştururken, bu neden Türkiye'deki boşanmaların %93'ünde Karadeniz Bölgesi'nde ise %90 oranında geçerli görülmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü verileri ile Bartın Valiliği aracılığıyla Bartın Defterdarlığı'ndan alınmış olan yerel veriler özellikle evlenmelere ilişkin rakamlarda birbirlerini tutmamaktadır. Hayatı İstatistikler konusunda yerel verilere, DİE verilerinden daha fazla güvenmek gerektiği kanısıyla, kaba evlenme oranları ile kaba boşanma oranlarının daha da yüksek olması gerektiği sonucuna anılan rakamlara bakılarak varılması gerektiği ve 1996 yılını izleyen yıllarda özellikle boşanma sayısının bariz bir biçimde artmasına karşın, evlilik sayılarının oldukça durağan hale geldiği ve hatta 1998 yılından itibaren azaldığını görmekteyiz. Bu durumu ise kanımızca, ağırlaşan ekonomik koşulların evlilikler üzerindeki olumsuz etkisi olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır.

Tablo 11: BOŞANMALAR (1996)

BOŞANMA SAYISI				%		
	Türkiye	Karadeniz	Bartın	Türkiye	Karadeniz	Bartın
Toplam	559.104	6.732	330			
Yaş Gurubu						
15-19	1.833	238	13	3,10	3,53	3,94
Erkek	264	37	3			
Kadın	1569	201	10			
20-24	8.908	1.247	68	15,07	18,52	20,61
Erkek	2.826	450	22			
Kadın	6.082	797	46			
25-29	12.729	1.510	77	21,54	22,43	23,33
Erkek	6.422	792	38			
Kadın	6.307	718	39			
30-34	11.857	1.339	67	20,06	19,89	20,30
Erkek	6.469	725	40			
Kadın	5.388	614	27			
35-39	8.761	861	51	14,82	12,79	15,45
Erkek	4.831	497	31			
Kadın	3.930	364	20			
40-44	5.932	521	21	10,04	7,74	6,36
Erkek	3.343	301	14			
Kadın	2.589	220	7			
45-49	3.745	339	13	6,33	5,04	3,94
Erkek	2.145	175	7			
Kadın	1.600	164	6			
50-54	2.087	213	4	3,53	3,16	1,21
Erkek	1.202	113	1			
Kadın	885	100	3			
55-59	1.318	171	6	2,23	2,54	1,81
Erkek	791	96	3			
Kadın	527	75	3			
60+	1.934	293	10	3,27	4,35	3,03
Erkek	1.259	180	6			
Kadın	675	113	4			

Kaynak: DİE

Tablo 12: BARTIN'DA DOĞUM, ÖLÜM, EVLENME, BOŞANMA VE NAKİL SAYILARI

Yıllar	Doğum	Ölüm	Evlenme	Boşanma	Başka ile Nakleden
1993	6.252	1.819	3.508	331	701
1994	6.097	1.796	3.412	367	478
1995	5.806	1.819	3.581	357	359
1996	4.753	1.523	3.297	333	220
1997	6.099	174	4.164	448	177
1998	5.795	1.871	4.057	487	206
1999	5.930	1.841	3.988	588	*

*Bilgi Yok

Kaynak: Bartın İli Defterdarlığı

Nüfusun yaş ve cinsiyet gurupları dağılımı, planlama alanında istihdam, eğitim ve sağlık verilerinin doğru değerlendirilmesi ve yorumlanabilmesi amacıyla kullanılması gereken temel verileridir. 1991'de il olan Bartın'ın geçmişe dönük yaş ve cinsiyet piramidini oluşturamamanın yanı sıra, 1997 verilerinin de sosyo ekonomik kriterlere dayanmayan, salt seçim öncesi seçmen sayısı tesbitine yönelik yapısı bu son derece önemli bilgi yelpazesinden Bartın'ı yoksun bırakmaktadır.

EĞİTİM VE KÜLTÜR GÖSTERGELERİ

Daha önce de değinildiği gibi, Bartın 1991 yılında il olduğu ve 1997 sayımı seçmen sayısı tesbiti amaçlı bir sayım olduğundan ilin bütününe eğitim geçmişine ve bu güne ilişkin ulaşılabilir en ayrıntılı bilgileri 1990 sayımında ve o tarihteki ilçe merkezlerine ilişkin olarak saptamak mümkündür. Böylesi bir bilgi, kırsal alanı içermemesinin yanı sıra şu andaki kentsel nüfusun durumunu da ifade etmemektedir. Ancak anılan bilgi yazıktır ki günümüz koşullarında okur yazar ve okul bitiren nüfusa ilişkin ulaşabildiğimiz tek bilgi olmaktadır.

Tablodan ilçe merkezleri okuryazar oranını hesapladığımızda, Bartın ilçe merkezinin %89.68'inin, Amasra ilçe merkezinin %92.36'sının ve Kurucaşile ilçe merkezinin %90.75'inin okur yazar olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde il ve ilçe merkezleri okur yazar oranı ortalamalarının üstünde görünüyorsa karşın, Bartın il bütünü kırsal kentsel toplam nüfusun okur yazar oranı DPT tarafından hazırlanan İllerin Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması çalışmasında hesaplanmış durumdadır. Bu çalışma verilerine göre Bartın il bütünündeki okul çağı nüfusun okuryazar oranı %78.78, Karadeniz Bölgesinde %78.45, Türkiye ortalamasında ise %80.46 görülmektedir.

Elimizde İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün öğrenci, öğretmen vb. bilgileri 1992 yılından itibaren seri olarak bulunmaktadır. Anılan seri bilgiyi DİE Millî Eğitim İstatistikleri ile karşılaştırdığımızda, yerel verilerin ulusal verilerden oldukça farklı olduğu gerçeği ile karşılaşmaktayız. Örneğin 1995-1996 öğrenim yılında DİE'ye göre Bartın il bütününde toplam 21.076 ilkökul öğrencisi görülürken, aynı yıl yerel verilere göre 30.114 ilkökul öğrencisi bulunmaktadır. İki veri arasında bu denli farklılık bulunması, ya Millî Eğitim Bakanlığı'na Millî Eğitim Müdürlükleri'nden iletilen bilgilerin tasnif kriterlerinin farklılığından kaynaklanmakta, ya da her iki taraftan birinin yanlış bilgi iletilmesi ile ilgili olmaktadır.

1990 verilerinden hareket ettiğimizde söz konusu tarihte Bartın'ın da dahil olduğu Zonguldak il bütünü okur yazar oranının %87.25 olduğunu görüyoruz. Ki bu oran, ülke geneli olan %78.45'in çok üzerindedir. 1980 sonrası dönemde tüm Türkiye'de dini akımların yükselmesine bağlı olarak okul çağı çocukların örgün eğitime katılma oranında dikkati çeken bir düşüş gözlenmekle birlikte, Zonguldak bu oluşumdan İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu illerine kıyasla çok daha az etkilenmiştir. Bu durumda DPT ve DİE'nin yeni il olan Bartın'a ilişkin verileri ayıklarken bir hata yapması ihtimali çok daha yüksek görülmektedir. Kaldı ki, yerel gözlemlere göre 1990 sonrası Bartın'da kendi milletvekilinin Millî Eğitim Bakanı olduğu dönem nedeniyle eğitim yatırımları açısından hem çok şanslı bir dönem yaşamış, hem de çocukların okula gönderilmesini engelleyen siyasal baskılar bu bölgede en hafif biçimiyle yaşanmıştır. Bu genel gerçeklere bakıldığında, Bartın'ın DPT verilerinden daha yüksek okur yazar sahibi olması gerektiği sonucuna varmaktayız.

DİE tarafından 1999 yılında hazırlanan Bartın özelindeki Ekonomik ve Sosyal Göstergeler çalışması okullaşma oranlarının da Türkiye ve Karadeniz'e göre oldukça düşük gösterdiği aşağıdaki tablodan izlenebilmektedir. Veriler açısından ilginç olan Bartın'da ilkokullarda okullaşma oranının cinsiyet ayrımında kız çocuklar lehine görünümü olmaktadır.

Tablo 13:İLÇE MERKEZLERİ İTİBARI İLE OKUR-YAZARLIK, BİTİRİLEN SON ÖĞRENİM KURUMU VE CİNSİYETE GÖRE NÜFUS(1990)

		OKUMA YAZMA BİLENLER									
İLÇE MERKEZİ	Toplam	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Toplam	Bir öğretim kurumundan mezun olmayanlar	Toplam	İlkokul	Ortaokul	Ortaokul Dengi Meslek Okulu	Lise	Lise Dengi Meslek Okulu	Yüksek Okul Fakülte
BARTIN											
Toplam	27.587	2.658	24.938	3.324	21.613	13.512	3.538	27	2.131	1.200	1.204
Erkek	15.190	787	14.402	1.573	12.828	7.436	2.476	17	1.241	775	882
Kadın	12.407	1.871	10.536	1.751	8.785	6.076	1.062	10	890	425	322
AMASRA											
Toplam	5.938	500	5.437	1.008	4.429	2.967	624	1	417	216	204
Erkek	3.174	136	3.037	464	2.573	1.610	404	1	262	152	144
Kadın	2.764	364	2.400	544	1.856	1.357	220	-	155	64	60
ULUS											
Toplam	2.542	289	2.252	487	1.765	1.174	257	2	155	83	94
Erkek	1.239	57	1.181	198	983	573	178	1	91	71	69
Kadın	1.303	232	1.071	289	782	601	79	1	64	12	25
KURUCAŞİLE											
Toplam	1.824	226	1.598	228	1.370	946	179	1	136	44	64
Erkek	961	56	905	115	790	514	112	1	85	29	49
Kadın	863	170	693	113	580	432	67	-	51	15	15

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı 1990, Zonguldak S: 54,55,62,64

**Tablo 14: OKUL GURUPLARINA VE CİNSİYETE BAĞLI
OKULLAŞMA ORANLARI (%) 1995-1996**

	TÜRKİYE	KARADENİZ	BARTIN
İlkokul	89.03	88.89	85.31
Erkek	91.06	89.80	84.54
Kız	86.89	87.96	86.10
Ortaokul	53.14	48.28	45.98
Erkek	61.53	58.32	61.87
Kız	44.33	38.20	31.26
Lise	38.72	38.45	30.11
Erkek	44.01	47.52	39.72
Kız	33.19	29.86	20.26
Yükseköğretim	22.87	10.60	1.32
Erkek	27.22	14.62	1.75
Kız	18.33	7.21	0.94

Kaynak: DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler

Tablo 15: YILLARA GÖRE ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE DERSLİK DURUMU

Ana Sınıfı		İlköğretim								Ortaöğretim							
		LABORATUVAR								LABORATUVAR							
Yıllar	Öğrenci	Öğrenci	Öğretmen	Derslik	Fen	Dil	Bilgisayar	Toplam	Öğrenci	Öğretmen	Derslik	Fen	Dil	Bilgisayar	Toplam		
1992/93	215	33.451	941	759	7	0	0	7	4.770	297	157	13	0	0	13		
1993/94	350	32.996	892	617	18	2	0	20	5.337	307	181	16	3	0	19		
1994/95	312	31.496	1.291	849	27	0	3	27	6.073	494	192	14	1	4	19		
1995/96	483	30.114	1.377	849	33	0	0	33	6.166	572	195	15	7	7	29		
1996/97	479	28.090	1.337	849	39	0	0	29	5.947	619	220	16	7	9	32		
1997/98	491	26.752	1.294	782	41	2	2	47	5.459	636	221	14	7	9	30		
1998/99	600	27.025	1.406	834	42	2	3	44	5.493	635	227	21	8	10	39		
1999/00	675	27.625	1.412	947	43	2	13	55	5.409	612	248	27	8	14	49		

1997-98 eğitim öğretim yılından itibaren 8 yıllık zorunlu temel eğitime geçilmesi nedeniyle taşıma yüzünden derslik sayısında bir azalma görülmektedir.

Kaynak: Bartın İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Tablo 16: İLKOKULLARDA ÖĞRENCİ SAYISI VE TÜRKİYE İÇİNDEKİ PAYI 1995-1996

	Türkiye(Sayı)			Karadeniz(Sayı)			Bartın(Sayı)		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Toplam	6403300	4279857	2123443	834771	383733	451038	21076	4386	16690
Erkek	3370218	2255952	1114266	427696	198455	229241	10630	2204	8426
Kadın	3033082	2023905	1009177	407075	185278	221797	10446	2182	8264
Türkiye (%)			Karadeniz(%)			Bartın(%)			
Toplam	100.00	100.00	100.00	13.04	8.97	21.24	0.33	0.10	0.79
Erkek	100.00	100.00	100.00	12.69	8.80	20.57	0.32	0.10	0.76
Kadın	100.00	100.00	100.00	13.42	9.15	21.98	0.34	0.11	0.82

Kaynak: DİE Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın

Tablo 17 : ORTAOKULLARDA ÖĞRENCİ SAYISI ve TÜRKİYE İÇİNDEKİ PAYI 1995-1996

	TÜRKİYE			KARADENİZ			BARTIN		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Ortaokullar	2645440	2322214	323226	340.812	280598	60214	8953	5320	3633
Erkek	1605478	1389780	215698	212758	171939	40819	6077	3274	2803
Kadın	1039962	932434	107528	128054	108659	19395	2876	2046	830
Genel	2296386	1977070	319316	272659	213658	59001	7251	3618	3633
Erkek	1414760	1201406	213354	172980	132927	40053	5082	2279	2803
Kadın	881626	775664	105962	99679	80731	18948	2169	1339	830
Meslekî ve Teknik	349054	345144	3910	68153	66940	1213	1702	1702	---
Erkek	190718	188374	2344	39778	39012	766	995	995	---
Kadın	158336	156770	1566	28375	27928	447	707	707	---
	TÜRKİYE (%)			KARADENİZ (%)			BARTIN (%)		
Ortaokullar	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Erkek	60,69	59,85	66,73	62,43	61,28	67,79	67,88	61,54	77,15
Kadın	39,31	40,15	33,27	37,57	38,72	32,21	32,12	38,46	22,85
Genel	86,81	85,14	98,79	80,00	76,14	97,99	80,99	68,01	100,00
Erkek	61,61	60,77	66,82	63,44	62,21	67,89	70,09	62,99	77,15
Kadın	38,39	39,23	33,18	36,56	37,79	32,11	29,91	37,01	22,85
Mesleki ve Teknik	13,19	14,86	1,21	20,00	23,86	2,01	19,01	31,99	---
Erkek	54,64	54,58	59,95	58,37	58,28	63,15	58,46	58,46	---
Kadın	45,36	45,42	40,05	41,72	41,63	36,85	41,54	51,54	---

Kaynak : DİE Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın

Tablo 18 : LİSELERDE ÖĞRENCİ SAYISI ve TÜRKİYE İÇİNDEKİ PAYI 1995-1996

	TÜRKİYE			KARADENİZ			BARTIN		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Liseler	2162865	2092106	70759	294024	284014	10010	6437	5403	1034
Erkek	1313318	1266353	46965	185363	178766	6597	4448	3591	857
Kadın	849547	825753	23794	108661	105248	3413	1989	1812	177
Genel	1201138	1143122	58016	134380	126525	7855	1961	1647	314
Erkek	693322	655728	37594	80040	74971	5069	1285	1045	240
Kadın	507816	487394	20422	54340	51554	2786	676	602	74
Mesleki ve Teknik	961727	948984	12743	159644	157489	2155	4476	3756	720
Erkek	619996	610625	9371	105323	103795	1528	3163	2546	617
Kadın	341731	338359	3372	54321	53694	627	1313	1210	103
	TÜRKİYE (%)			KARADENİZ (%)			BARTIN (%)		
Liseler	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Erkek	60,72	60,53	66,37	63,04	62,94	65,90	69,10	66,46	82,88
Kadın	39,28	39,47	33,63	36,96	37,06	34,10	30,90	33,54	17,12
Genel	55,53	54,64	81,99	45,70	44,55	78,47	30,46	30,48	30,37
Erkek	57,72	57,36	64,80	59,56	59,25	64,53	65,53	63,45	76,43
Kadın	42,28	42,64	35,20	40,44	40,75	35,47	34,47	36,55	23,57
Mesleki ve Teknik	44,47	45,36	18,01	54,30	55,45	21,53	69,54	69,52	69,63
Erkek	64,47	64,35	73,54	65,97	65,91	70,90	70,67	67,78	85,69
Kadın	35,53	35,65	26,46	34,03	34,09	29,10	29,33	32,22	14,31

Kaynak : DİE Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın

Bartın'da Karaelmas Üniversitesi'ne bağlı Orman Fakültesi ve Meslek Yüksek Okulu faaliyet göstermektedir. 1995-96 yıllarında Bartın'da önlisans ve lisans eğitimi sürdüren öğrenci sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 19 : ÖNLİSANS ve LİSANS ÖĞRENCİ SAYILARI 1995-1996

	TÜRKİYE			KARADENİZ			BARTIN		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam									
Yeni Kayıt	309804	187709	122095	19382	11859	7523	86	49	37
Okuyan	1160688	706400	454288	62432	39801	22631	175	111	64
Mez. Ol. (94-95)	135346	77279	58067	9728	6033	3695	—	—	—
Üniversiteler									
Yeni Kayıt	307700	185987	121713	19382	11859	7523	86	49	37
Okuyan	1150137	697483	452654	62432	39801	22631	175	111	64
Mez. Ol. (94-95)	132962	75348	57614	9728	6033	3695	—	—	—
Fakülteler									
Yeni Kayıt	237118	143001	94115	10839	6780	4059	63	39	24
Okuyan	978158	589456	388702	41580	26623	14957	134	90	44
Mez. Ol. (94-95)	100932	56418	44514	4852	3100	1752	—	—	—
4 Yıllık Yük. Ok									
Yeni Kayıt	5536	3063	2473	196	135	61	—	—	—
Okuyan	22988	12530	10458	379	271	108	—	—	—
Mez. Ol. (94-95)	2720	1319	1401	—	—	—	—	—	—
2 Yıllık Yük. Ok									
Yeni Kayıt	65048	39923	25125	8347	4944	3403	23	10	13
Okuyan	148891	95497	53494	20473	12907	7566	41	21	20
Mez. Ol. (94-95)	29310	17611	11699	4876	2933	1943	—	—	—

Kaynak : DİE Ekonomik ve Sosyal Göstergeler.

Bartın'da yaygın eğitim alanında 1995-96 dönemi itibariyle açılan kurslara ve kursiyerlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo 20: BARTIN EĞİTİM KURUMUNA GÖRE KURUM, KURSIYER VE ÖĞRETMEN SAYISI (95-96)

Eğitim Kurumu	Kurum Sayısı	KURSIYER			ÖĞRETMEN		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Pratik Kız Sanat Okulu	1	515	0	515	0	0	0
Meslek Eğitim Merkezi	1	58	58	0	0	0	0
Halk Eğitim Merkezi	4	7499	417	7082	31	9	22
Çıraklık Eğitim Merkezi	2	927	927	0	24	24	0
Özel Kurslar	4	2476	1992	489	21	20	1
Özel Dersaneler	3	829	511	318	21	20	1
Kuran Kursları	36	1132	462	670	58	56	2
Toplam	51	13436	4367	9069	155	129	26

Kaynak: DİE, Milli Eğitim İstatistikleri, Yaygın Eğitim 1995-1996 S:11

Konuuya Bartın'ın kültürel göstergeleri açısından bakıldığında Bartın'da DİE tarafından kayıtlı matbaa sayısının 1994 yılında 9 olduğunu görmekteyiz. 1996 yılında 11'e çıkan matbaa sayısı 1997 yılında 10'a düşmüş görülmektedir.

Bartın TV yerel tek televizyon kanalı olup, ortalama 12 saat yayın yapmaktadır. Yerel tek radyo kanalı olan Bartın Best FM'in yanı sıra, günde iki saat Radyo D'den kanal kiralama yolu ile de yerel anlamda bir ikinci radyonun varlığından söz edilebilir.

Bartın'daki Halk Kütüphanesi sayısı toplam 5 olup, bu kütüphanelerin 3'ü merkez ilçede, biri Kurucasıle'de ve biri Ulus'ta faaliyet göstermektedir.

Tablo 21 : HALK KÜTÜPHANELERİ, KİTAP, KÜTÜPHANELERDEN YARARLANANLAR VE PERSONEL SAYISI (1997)

	Halk Kütüphanesi Sayısı	Kitap sayısı	Kütüphaneden Yararlananlar			Personel		
			Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek
M. İlçe	3	46383	41968	25431	16537	3	2	1
Kurucasıle	1	7977	7977	3930	17258	2	1	1
Ulus	1	15693	15693	7838	7855	3	2	1

Kaynak : DİE, Kültür İstatistikleri 1997, S:31

Bartın ilinde çocuk kütüphanesi bulunmamasının yanı sıra, etnografik ve arkeolojik zenginliklere sahip ilin tek müzesi de Amasra'da yer almaktadır.

DİE İstatistiklerine göre, Amasra Müzesi'nde 854 arkeolojik, 710 etnografik eserin yanı sıra 755 sikke ve 10 mühür ve mühür baskısı olmak üzere toplam 2329 eser kayıtlıdır.

İl Kültür ve Müzeler bağlı taşınmaz ve Kültür Varlıklarının 1997 yılı dökümüne DİE kaynaklarından baktığımızda 1996 yılında 350 olan kültür varlığının sayısı 1997 yılında 19'unun kayıttan düşülmesi sonucu 331'e düşmüştür. Anılan 19 kayıttan düşmenin tümü sivil mimari örneği meskenler olup, Bartın evlerinin hızla yokoluşuna işaret etmektedir. Kayıtlı kültürel varlıkların 25'i kültürel ve dini, 2'si idari, 33'ü askeri yapı olup, 282 sivil mimari örneği sayısı 1997'de 263'e düşmüş durumdadır.

İlin önemli kültürel zenginliklerinden biri de Bartın amatörlerince yıllardır sürdürülmekte olan yerel tiyatrodur. Bir sinema ve bir tiyatro salonuna sahip olan Bartın'da gezici uygulamalar ile ulusal ve yerel tiyatroların izlenmesinin yanı sıra sinema aktivitelerinin de takibi mümkün olmaktadır.

SAĞLIK GÖSTERGELERİ

Karşılaştırmalı bir çalışma yapabilmek açısından, 1996 Sağlık Bakanlığının toplulaştırılmış verileri kullanıldığında, 1996 yılında Bartın'daki hekim sayısının 136, diş hekimi sayısının 23, diğer sağlık personeli sayısının ise 420 olduğunu görmekteyiz.

Bu verilerden daha önemlisi, anılan sağlık personelinin hizmet ettiği nüfusa ilişkin veriler olmaktadır. Bartın'da bir hekim 1.499 hastaya bakmak durumundadır. Oysa hekim başına hasta sayısında Türkiye ortalaması 907 hasta iken, Karadeniz Bölgesi'nde bu sayı Bartın'ın da altında 1.316 olurken KÖY'de 2375 hastaya çıkmaktadır. Diş hekimine düşen hasta sayısı açısından Bartın 8.733 hasta ile Karadeniz Bölgesi ve KÖY ortalamasından daha iyi durumda görülürken, Türkiye ortalamasında bir diş hekimine 5.158 hasta düşmektedir. Diğer sağlık personeli açısından Bartın, 478 hasta ile KÖY'lere göre daha iyi durumda görülürken, Türkiye (397) ve Karadeniz Bölgesi (374) hasta ortalamasına kıyasla oldukça iyi bir performans göstermektedir.

Tablo 22: SAĞLIK GÖSTERGELERİ (1996)

	BARTIN	TÜRKİYE	KARADENİZ BÖLGESİ	KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELER
Hekim Sayısı	134	69.118	6.123	9.483
Hekim Başına Nüfus	1.499	907	1.316	2.375
Diş Hekimi Sayısı	23	12.155	898	513
Diş Hekimi Başına Nüfus	8.733	5.158	8.970	43.910
Diğer Sağlık Per. Sayısı	420	177.929	21.527	38.520
Diğ. Sağ. Per. Başına Nüfus	478	397	374	585

Kaynak : DİE

Bu veriler ışığında Bartın'ın sağlık hizmetleri konusunda Kalkınmada Öncelikli Yörelere kıyasla görece iyi durumuna karşın, hem Türkiye hem de Karadeniz Bölgesi karşılaştırmalarına göre ciddi bir gerilik sergilediğini görmekteyiz.

Tablo 23: KAMU, ÖZEL VE SSK'YA BAĞLI HASTANE VE YATAK SAYISI İLE SAĞLIK MERKEZİ VE TEDAVİ EDİLENLER, 1996

	Türkiye	Karadeniz	Bartın
Hastane sayısı.....	1034	181	4
Kamu(1).....	735	149	3
Özel.....	184	7	-
SSK.....	115	25	1
Yatak Sayısı.....	139 919	18 893	297
Kamu(1).....	104 518	14 468	245
Özel.....	10 042	345	-
SSK.....	25 359	4 080	52
Sağlık Merkezi.....	151	42	1
Tedavi Edilen.....	1 119 247	216 689	6 239

(1) Kamu Hastane ve yatak sayısına sağlık merkezleri de dahil edilmiştir.

Not: Kamu ve özel hastane ve yatak sayısı, askeri hastaneleri kapsamaz.

Kaynak: DİE, age, S:36

Tablo 24: SAĞLIK PERSONELİ, SAĞLIK PERSONELİ BAŞINA KİŞİ, ECZANE VE ECZACI, 1996

	Türkiye	Karadeniz	Bartın
Sağlık personeli sayısı (1)	219 202	26 474	545
Mütehassıs hekim	29 846	2 118	46
Pratisyen Hekim	39 503	4 044	107
Diş Hekimi	11 717	828	15
Hemşire	64 243	8 246	165
Sağlık Memuru	34 342	4 975	88
Ebe	39 551	6 263	124
Sağlık Personeli başına kişi sayısı			
Mütehassıs hekim	2 141	3 915	4 142
Pratisyen hekim	1 618	2 051	1 781
Diş hekim	5 453	10 015	12 704
Hemşire	995	1 006	1 154
Sağlık Memuru	1 861	1 667	2 165
Ebe	1 616	1 324	1 537
Eczane sayısı (2)	16 677	1 525	14
Eczane sayısı (3)	19 090	1 686	41

(1)Sağlık personeli sayısı devlet hesabına ve serbest çalışan tüm sağlık personelini kapsar.

Milli Savunma Bakanlığı'nda görevli sağlık personeli yalnız toplamda kapsamıştır.

(2)Eczane sayısı, ecza depolarını, hastane ve müessese eczanelerini kapsamaz.

(3)Eczane sayısı Milli Savunma Bakanlığı'nda görevli eczacıları da kapsar ve 1995 yılına ait verilerdir.

Kaynak: DİE, a.g.e s:36

Tablo : 25 BARTIN İLİ SAĞLIK TESİSLERİNİN İLÇELER BAZINDA DAĞILIMI

İLÇE ADI	DEVLET HASTANESİ	SSK HASTANESİ	SSK DISPANSERİ	SAĞLIK OCAGI	GÖĞÜS HAST. HAS.	VEREM SAVAŞ DİS.	SAĞLIK MERKEZİ
Merkez İlçe	1	1	1	14	1	1	—
Amasra	—	—	—	6	—	—	1
Kurucaşile	—	—	—	2	—	—	1
Ulus	—	—	—	5	—	—	1
Toplam	1	1	1	27	1	1	3

Kaynak : DİE

Tablo : 26 BARTIN İLİ 1998 YILI HASTANELER PERSONEL DURUMU

	HEKİM	HEMŞİRE HEMŞİRE YARDIMCISI	EBE	SAĞLIK MEMURU, LABORANT SAĞLIK TEKNİSYENİ	DİĞER
SSK	13	39	6	16	82
Devlet ve Diğerleri	55	91	18	46	104
TOPLAM	68	130	24	62	186

Kaynak: DİE

Tablo : 27 BARTIN İLİ SAĞLIK OCAKLARININ 1998 YILI PERSONEL DURUMU

HEKİM	TEKNİSYEN	SAĞ. MEM	HEMŞİRE	EBE	MEMUR	ŞOFÖR	HİZMETLİ	TOPLAM
50	---	21	22	93	4	5	17	212

Kaynak : Bartın İl Sağlık Müdürlüğü

Bartın'ın sağlık açısından ülke ve bölge karşılaştırılmasının yapılabildiği bir başka çalışma da DTP tarafından yapılmış durumdadır

Tablo : 28 SAĞLIK GÖSTERGELERİ

YIL	DEĞİŞKEN	BARTIN	KARADENİZ	TÜRKİYE
1990	BEBEK ÖLÜM ORANI (%)	84	72	67
1994	Onbin kişiye düşen hekim sayısı	6,68	7,52	10,87
1994	Onbin kişiye düşen diş hekimi sayısı	0,98	1,00	1,89
1994	Onbin kişiye düşen eczane sayısı	0,34	1,72	2,36
1994	Onbin kişiye düşen hast. Yatağı	13,8	20,0	21,9

Kaynak:DTP,İllerin Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması(1996)Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü,Haz.1998,ANKARA

Nüfus ve Sosyo Ekonomik gelişmişlik göstergeleri bölümlerinde de değinildiği gibi sağlık göstergeleri açısından Bartın, en az gelişmiş yörelerimizle benzer özellikleri sergilemektedir. Bebek ölüm oranlarının kabul edilemez ölçüde yüksekliğinin (%0,84) sağlık hizmetlerindeki yetersizliğin yanı sıra, yanlış tüketim eğilimlerinin de etkisi ile oluştuğu kanısına anılan bölümlerdeki analizlerde ulaşılmıştır.

Nüfus göstergeleri bölümünde de yer alan kaba ölüm oranlarına baktığımızda 1996 yılı itibarıyla Bartın'da binde 1.89, Karadeniz'de binde 3.59, Türkiye'de ise binde 4.40 gibi son derece yüksek rakamlara ulaşıldığı görülmektedir (DİE). Ölümün yaş ve cinsiyet dağılımına ilişkin bilgiler değerlendirildiğinde, bir yaşını dolduramamış bebek ölümlerinin Bartın'daki ölümler içindeki payı %16 iken bu oran Türkiye'de %11, Karadeniz Bölgesi'nde ise %11.7 olmaktadır. 0-1 yaş grubunun toplam nüfusa oranına ilişkin bilgi DPT'de bulunmadığından, 1996 yılı itibarıyla güncellenmiş bebek ölüm oranları hesaplanamamaktaysa da, ölenler içinde bebeklerin payının çok yüksek oluşu bebek ölüm oranlarının hala daha yüksek olduğuna ilişkin bir göstergedir.

Bartın'ın sağlık göstergeleri açısından bir başka bütüncül gösterge "doğumda yaşam beklentisi" ya da "hayatta kalma ümidi" uluslararası kabul gören insan kalkınma göstergeleri arasında yer almaktadır. 1997 UNDP Türkiye raporunda Bartın'da doğumda yaşam beklentisi, yani dünyaya gelen bir insanın ortalama ömür süresi 65.7 yaş olarak görülürken, 1998 raporunda bu süre 66.6 yaşa çıkmış durumdadır. Nüfus bölümünde maden işçiliğine bağlı meslek hastalıkları nedeniyle erkeklerin doğal olarak daha kısa olan ömür süreleri nedeninin dışında oransal olarak çok daha genç ölüyor olmalarına dikkat çekilmişti. Doğal dayanıklılıkları nedeniyle kadın nüfus, erkek nüfustan daha yüksek doğumda yaşam beklentisine sahiptir. Ülke genelinde 1997 yılı itibarıyla doğumda yaşam beklentisi erkeklerde 66,4, kadınlarda ise 71,0 yıl olup, kadın erkek toplam nüfusun doğumda yaşam beklentisi 68,6 yıldır. Bu süreler gözetildiğinde ve kadın nüfusun ülke ve bölge ortalamalarında yaşam süresine sahip olduğu kabul edilirse, Bartın'da ortalama yaşam süresinin kısalığı sağlık hizmetlerinin yetersizliğinin açık göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

İSTİHDAM

Daha önce de belirtildiği gibi, yeni il olması nedeniyle Bartın'ın geçmişe yönelik istatistiki veri tabanının derlenme zorluğu ve 1997 sayımının seçmen tespitine yönelik oluşu Bartın'a ilişkin kestirimleri zorlaştırmaktadır. Bu zorluk özellikle istihdam temel göstergelerin oluşturulması ve istihdamda geleceğe ilişkin kestirimlerde bulunulması konusunda temel bir eksikliğe dönüşmektedir.

Konu hakkında ayrıntılı ve sağlıklı bilgi ancak yerel anketler sırasında tespit edilebilecektir. Ancak, bu aşamada 1990 Zonguldak nüfus sayımının ilçe ayırımında istihdama yönelik kullanılabileceğimiz tek verisi olan iktisadi faaliyetliliğin cinsiyet ayırımında dağılımını, ilçeler bazında toplulaştırma olanağı değerlendirilmiştir.

İktisaden faal nüfus tanımı, 12 yaş üstü çalışabilir tüm nüfusu ifade etmektedir. 1990 yılından Zonguldak nüfusundan ayrıştırılarak bulunan Bartın nüfusu 205.834'tür. Bu nüfusun iktisaden faal olarak tanımlanan kesimine ilişkin erişebildiğimiz bilgi, ilçe merkezlerinde oturan nüfusa ilişkin olup, kırsal alanda bulunup da iktisaden faal nüfus kapsamına girenler tüm Zonguldak için toplulaştırıldığından, kırsal alandaki istihdam durumu Bartın il bütünü özelinde değerlendirilememektedir.

Bartın kentsel alanında yani ilçe merkezlerinde 1990 yılında yaşayan toplam nüfus 41.511'dir. Bu nüfusun iktisaden faal olması gereken kesimi ise 32.763 kişidir. Yani ilçe merkezlerinde oturanların %78.92'si çalışabilir yaşıdadır. İktisaden faal nüfusun %43.45'i son hafta içinde iktisaden faal olanlar %56.55'i ise son haftada iktisaden faal olamayanlar olarak tanımlanmaktadır.

Son hafta içinde iktisaden faal olma hali, anılan nüfusun ya bir işle doğrudan ilişkisi olması yani çalışıyor olması, ya da işsiz olmasına karşın çalışmak istiyor olması durumunda söz konusudur. Bu noktada ilçe merkezlerinde yaşayan çalışan veya çalışma talebi olan nüfusun toplam iktisaden faal nüfus içindeki payı % 43.45 olurken, bu durumdaki toplam nüfusun yalnızca %14'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Son hafta içinde iktisadi faaliyeti olan nüfusun %88.03'ü çalışan kişiler olurken, kalan %11.7'si iş aramaktadır ki bu veriden hareketle Bartın'da ilçe merkezlerinde yaşayanların %11.7'sinin 1990 yılında işsiz olduğu söylenebilmektedir. Sayı olarak toplam 1675 kişi olan iş arayanların 1309'u erkek, 366'sı kadındır.

Son hafta içinde iktisaden faal olmama hali ile emeklilik, öğrencilik, ev kadınlığı vb. gerekçelerle, çalışabilir yaşta olmasına karşın iş talebi olmayan nüfus kastedilmektedir. 1990 yılında Bartın nüfusunun %56.55'inin herhangi bir iş talebi bulunmamaktadır. Herhangi bir iş talebi bulunmayan nüfusun %68.88'ini kadınlar oluşturmaktadır. Herhangi bir iş talebi olmayan nüfusun %10.99'unu emekliler, %58.06'sını ev kadınları, %27'sini ise öğrenciler oluşturmaktadır.

Bu verilerin yalnızca kentsel nüfusa ilişkin olduğu gözardı edilmeksizin, Bartın kentsel nüfusunun %11.7 olan işsiz oranı 1990 Türkiye kırsal kentsel toplamının son haftada iktisaden faal olup da işsiz olanlarının oranı olan %4.97 ile karşılaştırıldığında farklı bir tablo ile karşılaşmaktayız.

Öncelikle yapılması gereken ilk değerlendirme, kırsal alanda işsizlik ile kentsel alandaki işsizliğin iktisadi ve sosyolojik anlamının farklılığı üzerine olmalıdır. Ülkemizde, kırsal alandaki son derece yoğun gizli işsizliği yadsımak mümkün değildir. Gizli işsiz deyimi ile bir işi olamakta birlikte, marjinal verimliliği çok düşük olan veya hiç olmayan kişiler kastedilmektedir. Yani söz konusu iktisadi faaliyetten bazı çalışanların çekilmesi halinde, çalışanı azalan faaliyette üretim açısından bir farklılık yaşanmıyorsa bu faaliyette gizli işsizlik var demektir. Ülkemizin tarım sektöründe var olan geleneksel aile yapısı, tarım işçisi olarak istihdam edilen (ücretli veya ücretsiz) aile fertlerini istatistikler açısından son haftada bir işte çalışanlar içinde sayılması sonucunu da beraberinde getirmektedir. Çok yoğun bir gizli işsizliğin yaşandığı tarım sektöründe marjinal verimliliği olmayan ya da ihmal edilebilir olan bu kişiler zaman içinde, gerek geleneksel aile yapısının parçalanması nedeniyle ve gerekse elde edilen toplam gelirin aile bireylerinin ihtiyacını karşılamaması nedeniyle tarım sektörü

Tablo 29 : İKTİSADEN FAAL NÜFUSUN CİNSİYET AYRIMINA GÖRE DAĞILIMI (İLÇE MERKEZLERİ)

İLÇE MERKEZLERİ	GENEL TOPLAM			Son Hafta İçinde İktisaden Faal Olanlar						Son Hafta İçinde İktisaden Faal Olmayanlar						Bilinmeyen				
	TOPLAM			Çalışan veya bir işle ilgili süremler		İşsiz Olup iş arayanlar		TOPLAM		EMEKLİ		Ev Kadını		ÖĞRENCİ			DİĞER			
	T.	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		E	K		
Bartın	24179	13432	10747	8938	1457	7980	1166	958	291	4492	9290	1337	147	7829	2776	1215	379	99	2	---
Amasra	4922	2672	2250	1957	271	1768	247	189	24	715	1979	286	37	1670	362	270	67	2	---	---
Kurucaşile	1574	825	749	611	109	555	95	56	14	214	640	81	8	548	79	82	54	2	---	---
Ulus	2088	1039	1049	700	206	594	169	106	37	338	843	130	9	702	148	128	60	4	1	---
İlçeler Top	32763	17968	14795	12206	2043	10897	1677	1309	366	5759	12752	1834	201	10749	3365	1695	560	107	3	---

Kaynak : 1990 Genel Nüfus Sayımı, Zonguldak S : 88-95

dışına çıktığında açık işsize dönüşmektedir. Gizli işsizlerin tarım sektörü dışına çıkışı ise genelde, kırsal alandan en yakın kent merkezine veya iş umudunun bulunduğu büyük kentlere doğru göç biçiminde olmakta ve kentsel alanlardaki işsizliği artırmaktadır. Kırsal kesimde başat iktisadi faaliyetler olan tarım kesiminin Türkiye ortalaması üzerindeki pozitif etkisi, bu sektörde son hafta içinde iktisaden faal görünen ancak aslında faal olmayan nüfusun "bir işte çalışanlar" olarak tanımlanmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizin kentsel nüfusu içindeki işsizlerin oranına ilişkin toplu bir veri istatistiklerimiz içinde yer almamakla birlikte, genel kabul bunun %20'lere yakın olduğu noktasındadır.

Bu genel kabulün geçerliliğini kabul ettiğimiz takdirde, Bartın'ın kentsel nüfusunun 1990'da istihdam açısından Türkiye ortalamasından daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Ancak aradan geçen 10 yıl içindeki gelişmeleri iktisaden faal nüfus açısından değerlendirebilmek olanaksızdır.

Bartın Valiliği'nce derlenen İş ve İşçi Bulma Kurumuna yapılan başvurular da işsizlik açısından bir göstergesi olmakla birlikte, anılan başvuruların öncelikle kurum konusunda önceden bilgisi olanlarca yapıldığı, bu nedenle bu bilgiye sahip olmayan ancak işsiz olanların da varlığı dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

1994 yılında iş aramak üzere İİBK'ya yapılan başvuru sayısı 2005, kayıtlı işsiz sayısı ise 4932 olarak görülmektedir. 1997 yılına kadar küçük dalgalanmalarla süren başvuruların 1997'de 3604'e çıktığını, 1998'de belki de yaşanan sel nedeniyle başvuruların azaldığını ancak 1999 yılında iş için yapılan başvuru sayısının 6207'ye fırladığını görmekteyiz. İş ve İşçi Bulma Kurumu başvurularının gerçek işsiz sayısını yansıtmadığını baştan söylemiş durumdayız. Ancak başvuru sayısında %100'ün üstündeki artışın varlığı, kayıtlı işsiz sayısını 8656'ya yükseldiği gerçeğinden hareketle, kayıtlı olmayan işsiz sayısının da 1999 yılında patlama göstermiş olması beklenmelidir.

Bu sonuç, ekonomik veriler açısından % -6.4 oranında gerileme yaşanan ülkemizde olduğu gibi, Bartın'da da işsizlik ve yoksulluğun son derece ciddi boyutlarda artış gösterdiğinin göstergesi olarak yorumlanmaktadır.

Bartın'a ilişkin yerel anket çalışmaları yapıldığı takdirde sorunun gerçek boyutlarının ortaya konulabilmesi mümkündür. Bartın'da istihdamın artırılmasının gerekliliği yalnızca bu verilerle dahi açıktır. Vasıfsız işgücü istihdamı üzerine en olumlu etkisi olduğu uluslararası kabul gören temel iki iktisadi sektör bulunmaktadır. Bunlar tarım ve imalat sanayii sektörüdür. Hizmet sektörünün istihdam talebi genelde vasıflı işgücüne yönelik olduğundan, kitlesel işsizliğin çözüm aracı olmakta yetersiz kalmaktadır.

Mevcut verilerin değerlendirilmesi ile ulaşılan sonuçlar; bu aşamada tarım sektörü ile imalat sanayii sektörüne Bartın'da önem ve ağırlık verilerek bu sektörlerle yeni bir ivme kazandıracak eylemlerle ivedilikle başlatılması gerektiğini işaret etmektedir.

Bu bağlamdaki önerilerimiz ilgili sektör çalışmalarında yer almaktadır

Tablo 30 : İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMUNA BAŞVURULAR

	İŞE BAŞVURAN		TOPLAM BAŞVURU	KAYITLI İŞSİZ	İŞE YERLEŞTİRİLEN	İŞE YERLEŞTİRİLEN	
	Erkek	Kadın				Engelli	Eski Hükümlü
1994	1641	364	2005	4932	658	9	3
1995	2080	720	2800	5305	505	2	---
1996	1838	720	2302	5948	280	5	---
1997	2694	910	3604	5862	1076	4	3
1998	1125	573	1698	4940	779	4	1
1999	6127	80	6207	8656	225	37	27

Kaynak : Bartın Valiliği

TÜKETİM EĞİLİMLERİ

Hanehalkı tüketim anketleri ülke çapında yalnızca 19 ilde örnekleme yöntemi ile yapılmakta olup, bu alandaki en son çalışma 1996 tarihlidir ve Bartın kapsam dışı iller konumundadır. Bu nedenle Bartın'daki tüketim sepeti (gelirin farklı harcama tür ve konularındaki dağılımı) ve tüketim eğilimlerini değerlendirebileceğimiz istatistikî hazır veriler bulunmamaktadır. Bu tür çalışmaların önemi, hem hanehalkı ölçeğinde gelir, tasarruf ve tüketim eğilimlerinin genellenebilir sonuçlarının elde edilmesinin yanı sıra, tüketim sepetinde yer alan mal ve hizmetlerin ayrıntılandırılması halinde anılan hanelerin doğru ve yeterli beslenip beslenmediği, sosyal ve kültürel etkinliklerden yararlanma düzeyleri, ulaşım alışkanlıkları ve yeterlilik düzeyi, sağlık, eğitim vb. hizmetlerden yararlanılabilirlik, ev sahipliği oranı, gelirin ne kadarının kira vb. giderlere ayrılması zorunluluğu ile karşılaşıldığı gibi pek çok konuda sorunun tanınımının yapılabilmesine olanak tanımaktadır. Sorun noktalarının tanımlanması halinde, gelir kaleminde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın tüketim modlarında doğru düzeltmelerle refah düzeyinin artırılması mümkün olabilmektedir.

Bir örnek vermek gerekirse, hanehalkı giderleri arasında ulaşımın payı özellikle düşük gelir grupları açısından yüksek ve düşürüldüğü takdirde yaşam kalitesinin yükseltilmesinde belirli bir rahatlama sağlayacaksa, ulaşım fiyatlarını uzaklığa göre değişen oranlarda düzenlemek yerine, nereye gidilirse gidilsin tek fiyat uygulamasına geçilerek, genelde düşük gelir gruplarının kent merkezine daha uzak yerlerde oturduğu gerçeğinden hareketle, kısa mesafede seyahat edenlerin daha yüksek fiyat ödeyerek, daha uzun mesafede oturanların maliyetlerini amorti etmeleri yöntemi tercih edilebilir.

Sözünü ettiğimiz özellikle dar ve sabit gelirler açısından refah düzeyi artırıcı önlemlerin geliştirilmesi için gerekli bilgi birikiminin Bartın için DİE tarafından oluşturulmamış olması önemli bir eksiklik olmakla birlikte bu sorun yerel örnekleme metodu izlenerek yapılacak anket çalışmaları ile giderilebilir. Belediyenin olanakları çerçevesinde Bartın belediye sınırları içinde böylesi bir anketin düzenlenmesi hedeflenmektedir.

Bartın il bütünü açısından tüketim eğilimlerini değerlendirebileceğimiz önceden toplanmış veri olarak elimizde elektrik tüketiminin sektörel dağılımı ve özel otomobil sayıları bulunmaktadır.

Elektrik tüketim miktarındaki yükseklik özünde gelişmişlik düzeyi ile doğrudan ilişkili bir göstergedir. Bu ise ilk bakışta, en fazla enerji talep eden sektör olan sanayi ve sanayileşme düzeyi ile ilişkilendirilir. Tüketimin sektörel dağılımı ise bu teşhisin doğruluğunun test edilerek evsel enerji tüketim eğilimlerinden hareketle genellenebilir yargılara varılmasında yardımcı olmaktadır.

Elektrik tüketimi konusunda Bartın Türkiye ortalaması olan 1.282 kwh, kişi başına tüketim ile kıyaslandığında 865 kwh, tüketimi ile ortalamanın altında kalmakla birlikte, 80 il arasında tüketim sıralamasında 37.sırada yer almaktadır. Bartın'ın kişi başına tüketimi baz alındığında ise Karadeniz Bölgesi ortalamasına oldukça yakın değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Tüketilen elektrikliğin sektörel dağılımına oransal olarak baktığımızda, çok daha anlamlı olduğuna inandığımız verilere ulaşmaktayız. Türkiye'de toplam elektrik tüketiminin %22.98'i, Karadeniz'de ise %25.23' ü konutlar tarafından kullanılırken, bu oran Bartın'da % 33.81 gibi önemli bir artış göstermektedir. Buna karşılık sanayide tüketilen enerji Türkiye'de toplam tüketimin % 52.37' sini, Karadeniz'de ise %53.32' sini oluştururken Bartın'da sanayinin elektrik tüketim oranı % 47.06'da kalmaktadır. Ticari faaliyetler amacıyla tüketilen enerji miktarlarına baktığımızda ise, Türkiye toplamı içinde ticari amaçla kullanılan elektrik % 8,50 iken, Bartın'da Karadeniz ortalama tüketimi olan % 5,11'in üzerinde %5,65 oranında elektrik tüketildiğini görmekteyiz.

Bu verilerden hareketle yapılacak bir yorum bize, Bartın'ın elektrik tüketimlerinin sektörel dağılımından hareketle, ticaret sektörünün Karadeniz ortalamasına göre daha gelişkin olmasına karşın, sanayi yapısı açısından oldukça geri kaldığını göstermektedir.

Tablo 31 : ELEKTRİK TÜKETİMİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI (1997)

	BARTIN		TÜRKİYE		KARADENİZ BÖLGESİ		KALKINMADA ÖNCELİKLİ YÖRELER	
	MHW	%	MHW	%	MHW	%	MHW	%
Mesken	54.705	33,81	18.514.435	22,98	1.729.796	25,23	3.640.983	24,45
Ticari	9.141	5,65	6.852.393	8,50	350.411	5,11	735.266	4,93
Resmî daire	6.447	3,98	3.805.458	4,72	260.806	3,80	845.713	5,68
Sanayi	76.153	47,06	42.193.006	52,37	3.586.654	53,32	7.020.305	47,14
Aydınlatma	11.761	7,26	3.310.237	4,10	414.833	6,05	1.232.559	8,27
Diğer	3.636	2,24	5.911.114	7,33	259.834	3,79	1.434.519	9,63
TOPLAM	161.843	100,00	80.568.057	100,00	6.855.748	100,00	14.891.056	100,00
Kişi Başına Tüketim (KWH)	865		1.282		874		657	

Kaynak : TEDAŞ verilerine göre hesaplanmıştır.

Buna karşın üretken olmayan sektörler olan konut ve aydınlatma alanındaki tüketim oranlarının hem Türkiye hem de bölge açısından yüksek olduğu görülmektedir.

Aynı verileri Kalkınmada Öncelikli Yörelere (KÖY) ile karşılaştırmalı olarak değerlendirdiğimizde, sanayi sektörünün tükettiği elektrik enerjisi oranı KÖY'de %47,14 iken Bartın'da bu oran %47,06 ile hemen hemen eşit miktarlarda gerçekleşirken, Bartın ticaret sektöründe %5,65 ile, %4,93 olan KÖY tüketiminin üzerinde değerlere ulaşmaktadır. Konutlarda elektrik enerjisi tüketimi %33,81 ile Bartın'da oldukça yüksek iken, KÖY ortalama tüketimi %24,45 ile Karadeniz Bölgesi ortalama tüketiminin de altında gerçekleşmektedir.

Bu verilerden hareketle, ticaret sektörünün elektrik tüketim oranları açısından Bartın'da Karadeniz Bölgesi ve KÖY oransal tüketimlerine göre daha yüksek olmasından hareketle bu sektörün Bartın'daki gelişmişlik düzeyinin, karşılaştırılan bölgelere göre daha yüksek olduğuna karar verilebilirse de, sanayi sektörünün daha fazla enerjiyi tüketmesine, yani bir başka deyişle, daha fazla üretim yapmasına yönelik çabaların yoğunlaştırılmasının gereği ortadadır.

Elektrik tüketimine ilişkin verilerin konutlarda %22,98 olan Türkiye, %25,23 olan Karadeniz Bölgesi ve %24,45 olan Kalkınmada Öncelikli Yörelere ortalamalarının oldukça üstünde Bartın'da %33,81 olarak gerçekleşiyor olması ise özenle değerlendirilmesi gereken bir bilgi olmaktadır. Evsel enerji tüketimine ayrılan payın bu denli yüksek oluşu ancak evlerde enerji tüketen çok sayıda aletin yaygın kullanımı ile açıklanabilir olmaktadır. Bu ise beyaz eşya tüketim eğiliminin Bartın özelinde Türkiye genelinden çok daha yaygın bir biçimde varlığının göstergesidir.

Tüketim eğilimlerinin saptanması bağlamında ulaşabildiğimiz bir diğer veri ise özel otomobil sahipliğine ilişkin 1997 yılı DİE verileri olmaktadır.

Tablo 32: ÖZEL OTOMOBİL SAYISI

	Özel Otomobil Sayısı	10.000 Kişiye Düşen Özel Otomobil Sayısı
Bartın	6.600	382
Karadeniz Böl.	297,385	379
Türkiye	3,649,199	580

Kaynak: DİE

DİE verilerinin genellenebilir değerlendirilmesi özel otomobil sayısı ile değil, 10.000 kişiye düşen özel otomobil sayısı ile mümkündür. Bu açıdan bakıldığında Bartın'da her 10.000 kişiye 382 özel araba düşmektedir. Bir başka deyişle her yüz kişiden dördü özel araç sahibidir. Bartın'da özel araç sahipliği her ne kadar Türkiye genelinde düşük görünmekte ise de, Karadeniz Bölgesi ortalamasından yüksek olup, Bartın 80 il sıralamasında 38. sırada yer almaktadır.

Otomobilleri 1996 yılında trafiğe yeni kaydolun araçların markaları ayrımında da belirlemek mümkün;

**Tablo 33: SEÇİLMİŞ MARKALARA GÖRE YIL İÇİNDE
TRAFİĞE YENİ KAYDI YAPILAN OTOMOBİLLER (1996)**

Markalar	Türkiye	%	Karadeniz	%	Bartın	%
Toplam	216.471	100,00	11.417	100,00	188	100,00
Fiyat	24.196	11,09	958	8,39	19	10,10
Ford	10.964	5,08	411	3,58	21	11,17
Hundai	4.298	1,98	150	1,31	7	3,72
Murat	44.945	20,76	3.269	28,63	65	34,57
Nissan-Datsun	1.002	0,46	5	0,04	1	0,53
Renault	60.709	28,04	4.384	38,40	52	27,66
Skoda	1.589	0,48	24	0,63	5	2,65
Toyota	24.263	11,20	777	6,80	14	7,45
Volkswagen	5.287	2,44	222	1,94	1	0,53
Diğer	590	0,27	17	0,15	1	0,53

Kaynak: DİE

Yukarıdaki tablo oluşturulurken tüm markalar değil, yalnızca 1996 yılında Bartın'da trafiğe yeni kaydı yapılan markalar esas alındığından, Türkiye ve Karadeniz markalara bağlı otomobil sayıları toplam olarak verilen sayıları tutmamaktadır. Bu tabloyu oluşturmamamızın temel amacı, markalar ayırımında Bartın'daki otomotiv sektöründeki temel tüketici eğilimlerinin belirlenmesi olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Bartın'da yerli üretim ve görece düşük fiyatlı araçlara tercihin yoğun olduğunu, temel Türkiye ve bölge göstergeleri ile uyumlu bir biçimde görmekteyiz. Resmi veriler böyle olmakla birlikte, Bartın'da özellikle 34 ve 06 plaka sahipliğinin daha üst gelir grupları açısından prestij getirici bir unsur olarak değerlendirildiği gözlemlerinden hareketle, trafiğe Bartın dışından kayıtlı araba sayısının yüksekliği ve 1991'de il olmadan önceden kalan 67 plakaların da yaygın bir biçimde kullanılması olgusunun varlığı, Bartın'da araç sahipliğinin resmi verilerden çok daha yüksek olması gerektiği sonucunu vermektedir. Bu açıdan bir tahmin yapacak olursak Türkiye ortalama araç sahipliğine oldukça yakın değerlere ulaşılması beklenmelidir.

Gerek elektrik tüketimine ilişkin veriler, gerekse özel otomobil sahipliği verileri birlikte yorumlanacak olursa, Bartın'da, lüks tüketim malları kapsamında sayılan beyaz eşya ve otomotiv ürünlerinin tüketiminin kayda değer oranda yüksek olduğu sonucuna varmaktayız.

Tüketim en temelde katma değer yaratmaya yönelik tüketim yani, üretmek amacıyla yapılan tüketim ve katma değer yaratmaksızın tüketim, bir diğer deyişle "tüketmek için tüketim" diye iki ana başlıkta değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında zorunlu tüketim harcamaları olarak adlandırılan harcamalar, minimum gıda harcamaları için ayrılan pay, yani insanın kendini yeniden üretmesi için gerekli gıda amacıyla tüketilen gelir tutarı ile sağlık, eğitim, ve barınma gibi bireyin idamesine doğrudan yönelik harcamalar dışında, gelir düzeyi arttıkça artan tüketim sepeti Bartın'da yaygın bir biçimde lüks tüketimi de içerir bir konuma ulaşmış görünmektedir.

Ancak hane halkı anketleri olmaksızın, gelir düzeyi lüks tüketime elverişli aşamaya gelmiş birey sayısı ve nüfusa oranı bilinmeksizin, bu verilerden hareketle Bartın'da yaşayan herkesin gelir düzeyi hakkında karar verebilmek mümkün değildir.

Kişi başına banka mevduat oranları açısından da oldukça yüksek bir refah düzeyine işaret eden veriler, söz konusu birikimin hangi sayıdaki kişide yoğunlaştığını göstermemektedir.

İstihdam verilerine baktığımızda sektörel olarak %75 ile en yoğun iktisaden faal nüfusun Tarım sektöründe odaklaştığı görülmektedir. Bartın'daki mevcut zenginliğin tarım sektöründen kaynaklanamayacağı, tarımsal üretimin parasal değerleri ile ürün miktarlarından açıkça görülmektedir. Ülkemizde ve dünyada yoksulluğun en yoğun biçimde yaşandığı iktisadi sektörlerin birincisi tarım sektöründe çalışanlar ikincisi ise inşaat sektöründe çalışanlar olarak görülmektedir. (Güzin ERDOĞAN 1997) Bu genel doğrulardan hareketle, Bartın'da refah ve gelir düzeyi ortalamaların oldukça üstünde bir kesimin varlığı açık olmakla birlikte, tarım ve inşaat sektörlerinin başat iktisadi sektörler arasında ön sıralarda

Olmamasından hareketle, yaygın bir yoksulluğun da yaşanmakta olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu noktada gözlemsel bir değerlendirme yapılacak olursa, yoksul kesimlerde dahi toplumsal statü atlama arayışı ya da özentî ve/veya benzerlerinden başkalaşma arayışları nedeniyle lüks tüketim mallarına olan talep hayli yüksek bir eğilim olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada minimum gıda harcamaları için yeterli gelire sahip olduğu kuşkulu kesimlerde dahi, dengesiz ve yetersiz beslenme pahasına tüketmek için tüketme eğiliminin varlığından söz etmek yanlış olmayacaktır ki bu gelecek nesillerin sağlıklı yetişmesi açısından önemli bir tehlike oluşturmaktadır. Nitekim sosyo ekonomik göstergeler bölümünde yer alan Türkiye ve Karadeniz ortalamalarının çok üstünde, Bartın'da binde 84'lük bebek ölüm oranlarının yüksekliği, yukarıda belirtilen gözlemsel yargıların geçerliliğini kanıtlamaktadır.

3. BÖLÜM / SOSYO EKONOMİK GÖSTERGELER

Devlet Planlama Teşkilatı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğünce 1996 yılında ilk baskısı yapılmış olan illerin Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması araştırması, elimizdeki en yakın tarihli, çok değişkenli gözeterek sosyo ekonomik gelişmişliği ölçmeye yönelik bir çalışmadır. Anılan çalışmaya baz verilerin yılları genelde 1990-1995 yılları arasında kapsamakla birlikte, Türkiye ve Karadeniz Bölgesine ilişkin değerlerle karşılaştırma olanağını verdiği için çalışmanın tümünden karşılaştırılabilir veriler ayrı ayrı derlenerek tabiileştirilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre Bartın 76 il sıralaması içinde sosyo ekonomik açıdan 51. sırada yer almaktadır. Bu açıdan Bartın için, bu çalışmanın çerçevesi içinde az gelişmiş illerden biri olmakla birlikte, orta gelişmişlik düzeyine geçmesi muhtemel potansiyele sahip bir il olduğu söylenebilir.

Tablo 34: SOSYO EKONOMİK GÖSTERGELER

YIL	DEĞİŞKEN	BİRİM	BARTIN	KARADENİZ BÖLGESİ	TÜRKİYE
-----	----------	-------	--------	-------------------	---------

DEMOGRAFİK GÖSTERGELER

1994	Toplam Nüfus	Kişi	203,443	8,084,425	60,576,000
1990	Şehirleşme Oranı	Yüzde	38,34	40,20	59,01
85-90	Nüfus Artış Hızı	Binde	5,40	0,19	27,71
1990	Nüfus Yoğunluğu	Kişi/km2	124	70	73
85-90	Yıllık Net Göç Oranı	Binde	27,73	64,34	0,00
1990	Doğurganlık Oranı	Binde	2,31	2,68	2,65
1990	Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	Kişi	5,35	5,60	4,97

İSTİHDAM GÖSTERGELERİ

1990	Tarım çalışanlarının toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	75,09	71,10	53,66
1990	Sanayi çalışanlarının toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	9,52	7,67	12,80
1990	Ticaret çalışanlarının toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	3,36	4,50	7,93
1990	Mali Kur. çalışanlarının toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	0,65	1,00	2,32
1990	Ücretli çalışanların toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	20,13	23,00	38,45
1990	Ücretli kadın çalışanların toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	1,76	3,10	6,37
1990	İşverenlerin toplam istihdam içindeki payı	Yüzde	0,25	0,51	1,34

EĞİTİM GÖSTERGELERİ

1990	Okur yazar nüfus oranı	Yüzde	78,78	78,45	80,46
1990	Kadın nüfus okur yazar oranı	Yüzde	71,41	69,84	71,95
1990	Okul bitirenler içinde üniversite mezun oranı	Yüzde	2,16	3,26	4,72
94-95	İlkokullar okullaşma oranı	Yüzde	98,50	96,22	97,10
94-95	Ortaokullar okullaşma oranı	Yüzde	67,35	63,69	68,65
94-95	Liseler okullaşma oranı	Yüzde	42,34	42,21	46,52

SAĞLIK GÖSTERGELERİ

1990	Bebek Ölüm Oranı	Binde	84	72	67
1994	Onbin kişiye düşen hekim sayısı	Adet	6,68	7,52	10,87
1994	Onbin kişiye düşen diş hekimi sayısı	Adet	0,98	1,00	1,89
1994	Onbin kişiye düşen eczane sayısı	Adet	0,34	1,72	2,36
1994	Onbin kişiye düşen hasta yatağı sayısı	Adet	13,8	20,0	21,9

SANAYİ GÖSTERGELERİ

1995	Organize San. Bölgesi Parsel Sayısı	Adet	0	427	5893
1993	İmalat Sanayi İşyeri Sayısı	Adet	17	801	10541
1993	İmalat Sanayi Ortalama yıllık çalışan sayısı	Adet	1468	86648	978983
1993	İmalat Sanayi Kurulu güç kapasite	Beygir Gücü	9376	1832174	13203135
1993	Fert başına imalat sanayi elektrik tüketimi	Kws.	171	290	426
1993	Fert başına imalat sanayi katma değer	TL.	2133019	2966396	7596132

TARIM GÖSTERGELERİ

1993	Kırsal Nüfus Başına Tarım Ürün değeri	TL	8978086	13,870,815	18,206,054
1993	Tarım Ürün Değerinin Türkiye'ye Oranı	Yüzde	0,258	15,326	100

İNŞAAT GÖSTERGELERİ

91-95	Daire Sayısı	Adet	1522	133472	1257838
91-95	Şehir Nüfusu Başına Konut Alanı	m2	1,0753	2,1063	1,8470

MALİ GÖSTERGELER

1993	GSYH içindeki payı	Yüzde	0,141	9,754	100
1993	Fert başına GSYH	TL.	13,644,271	23,859,744	33,313,730
1993	Banka Şube Sayısı	Adet	20	739	6,242
1993	Fert başına banka mevdatı	TL.	4,873,936	3,894,897	8,680,341
1993	Top. Banka Mevduatı içindeki payı	Yüzde	0,193	6,111	100
1993	Top. Banka Kredileri içindeki payı	Yüzde	0,0407	6,4586	100
1993	Kırsal nüfus baş. Tamsal kredi	TL.	134,386	2,162,854	2,458,512
1993	Fert başına san. Tic. Tur. Kredi miktarı	TL.	632,852	1,429,716	4,928,894
1992	Fert başına belediye giderleri	TL.	151,434	260,642	451,631
1993	Fert başına genel bütçe geliri	TL.	1,274,866	1,772,720	4,538,987
1993	Fert başına gelir ve kurumlar vergisi mik.	TL.	869,687	1,207,581	2,387,023
90-94	Fert başına kamu yatırımları miktarı	TL.	354,901	1,416,535	2,232,243
91-94	Fert başına teşvik belgeli yatırım tutarı	TL.	3,689,260	1,134,448	2,174,710
93-94	Fert başına ihracat miktarı,	ABD Doları	0,0	43,14	273,12
93-94	Fert başına ithalat miktarı	\$	0,0	32,36	323,97

ALTYAPI GÖSTERGELERİ

1994	Kırsal yerleşme-asfalt yol oranı	Yüzde	19,74	12,49	22,89
1994	Yeterli içme suyu götürülen nüfus oranı	Yüzde	81,40	71,68	74,79
1994	TCK asfalt yol oranı	Yüzde	92,39	82,03	83,41

DİĞER REFAH GÖSTERGELERİ

1994	Onbin kişiye düşen özel otomobil sayısı	Adet	238	298	472
1994	Onbin kişiye düşen motorlu kara taşıtı	Adet	349	449	628
1994	Kişi başına elektrik tüketim oranı	KWS	754	629	999
1994	Ferî başına telefon kontür sayısı	Adet	559	552	864
1994	Onbin kişiye düşen faks sayısı	Adet	10,37	7,89	14,52

KAYNAK:DPT, Sosyo Ekonomik gelişmişlik sıralaması Araştırması (1996) Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Haz. 1998, Ankara s:41, 79, 87, 88, 89, 90, 91 den derlenmiştir.

Sosyo -ekonomik gelişmişlik açısından kullanılan göstergeleri tek tek karşılaştırmalı olarak inceleyip yorumlayacak olursak;

1985-1990 yılları arasında %0,054 oranında nüfus artış hızına sahip olan Bartın, %0,27 nüfus artış hızına sahip olan Türkiye'den daha düşük bir orana sahip olmakla birlikte, Karadeniz bölgesindeki %0,0019 oranına göre nüfus artışında daha yüksek bir seyir göstermektedir. Yıllık net göç oranı da Karadeniz bölgesinde görülen binde -64,34 oranının altında olmakla birlikte, binde -27,73 ile Bartın gene de oldukça yüksek oranda göç veren bir il görünümündedir.

Konuya şehirleşme oranları açısından baktığımızda ise Türkiye'de %59,01, Karadeniz Bölgesinde %40,20 olan oranların Bartın'da %38,34 olduğunu görmekteyiz ki bu, Bartın'da kırsal kesimde yer alan nüfusun yakın gelecekte Türkiye trendine uygun bir biçimde kırsal alanda nüfus kaybetmeyi sürdüreceği ve kırsal nüfusun ya il içindeki kent merkezlerine ya da il dışındaki kent merkezlerine göç etmesi halinde sürmesinin beklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Nitekim il dışına net göç oranı binde -27,73 olan Bartın'ın, Karadeniz Bölgesi genelinde bölge dışına binde -64,34'lük göç oranı gözetildiğinde, il dışına göçün giderek artması doğal bir sonuç olacaktır.

Doğurganlık oranı açısından Karadeniz Bölgesi %0,268 ile %0,265 olan Türkiye ortalamalarının üzerinde olmasına karşın Bartın, Karadeniz Bölgesinin genel eğilimlerinin aksine, Ege ve Marmara Bölgesine benzer bir eğilimle %0,231'lik bir doğurganlık oranı göstermektedir. Bu eğilim kadın nüfusun eğitim düzeyinin yüksekliği ile açıklanabilir.

Ortalama hanehalkı büyüklüğü açısından da Bartın 4,97 kişi olan Türkiye ortalamasına daha yakın bir değer olan 5,35 kişi ile 5,6 kişi olan Karadeniz Bölgesi ortalamasından daha düşük bir büyüklük göstermektedir. Bu veri ise nüfusunun %61,66'sı kırsal alanda yaşayan Bartınlıların nükleer aile yapısına kırsal alanda da büyük ölçüde geçmiş olduğunu göstermektedir. Anılan göstergeye bir başka açıdan bakacak olursak, tarım kesiminde geleneksel aile yapısının dağılması, kırsal kesimdeki açık işsizliğin de artışı anlamındadır. Diğer bir deyişle geleneksel aile yapısı içinde tarım kesiminde var olan gizli işsizlik, nükleer aileye geçildiğinde açık işsizliğe dönüşmekte, her aile kendi yaşamını kendi birimi içinde gerçekleştirme eğilimini arttırdıkça, geleneksel ailenin dayanışmacı desteğinden uzaklaşarak daha da yoksullaşmaktadır.

Bu genel bakış açısını net göç oranında Karadeniz Bölgesi geneline yakın bir artış beklenmesine ilişkin değerlendirme ile birleştirecek olursak; nüfusunun hala %61'i kırsal kesimde ve yüksek oranda tarım kesiminde çalışıyor olan Bartın'ın sosyo-ekonomik açıdan Karadeniz Bölgesinden çok daha yüksek refah göstergelerine sahip olan Akdeniz ve İç Anadolu Bölgelerine yakın hanehalkı büyüklüğüne sahip olması, bu bölgede geleneksel aile yapısındaki çözülmenin Karadeniz Bölgesi genelinden daha hızlı gerçekleşeceğini de bir göstergesi olarak algılanmalıdır.

Nükleer aile yani ana baba ve çocuklardan oluşan aile yapısı tüketim eğilimlerinde ve kişi başına birim maliyetlerde de yükselme, bir başka deyişle kişi başına marjinal maliyetlerde artış anlamını da taşımaktadır. Bu ise ekonomik açıdan daha da güçlenme taleplerini beraberinde getirmektedir ki, bu ekonomik güçlenmeyi sağlayacak alanlar yakın çevrede yer almıyorsa, göçü zorlayan en önemli itici gücü oluşturmaktadır.

Salt demografik verilerle yapmış olduğumuz bu değerlendirmeleri istihdam göstergeleri ile açacak olursak önceki değerlendirmelerimizin ne denli isabetli olduğu görülecektir. Türkiye ortalamasına göre tarım çalışanlarının toplam çalışanlar içindeki payı %53,66 iken bu oran Karadeniz Bölgesinde %71,10, Batın'da ise Karadeniz Bölgesinin de üstünde, %75,09 olarak ortaya çıkmaktadır. Tarım sektörünün, iç ticaret hadleri makasının sürekli tarım aleyhine açılıyor olması nedeniyle, ekonomik getirisinin sürekli düşüyor olması ise evrensel geçerliliği olan bir sorun niteliğindedir. Bu açıdan bakıldığında, nüfusunun 3/4'ü tarım kesiminde istihdam edilen Bartın'ın katma değeri yüksek alanlara yönelerek yani istihdam olanakları yaratamaması halinde, göç verme oranında son derece hızlı bir artışla karşılaşmasının yanı sıra, göçerlerin varış noktalarında karşılaşacakları sorunlar gözetildiğinde yoksulluğun artması kaçınılmaz olacaktır.

Sanayi çalışanlarının toplam istihdam içindeki payına karşılaştırmalı olarak baktığımızda, Türkiye'de %12,80 olan bu oran Bartın'da Karadeniz Bölgesi ortalaması olan %7,67'nin üstünde, %9,52 olduğunu görmekteyiz. Bu veri ise iyimser bir bakışla, Bartın'ın sanayi potansiyelinin geliştirilebilir olduğu yorumunun yapılabilmesi sonucunu getirmektedir. Mali kurumlardaki istihdam oranının Türkiye ortalamasından yaklaşık 4,5 kat, Karadeniz Bölgesi ortalamasının ise yarısından biraz fazla oluşuna baktığımızda Bartın'da %0,65 olan mali kurumlarda çalışan oranı menkul yatırım olanaklarından Bartın'ın yararlanma oranının düşüklüğünün kredilendirme vb. olanaklarını kullanma kabiliyetini kısıtlayacağı ve bu nedenle yeni yatırımlar konusunda mali sektörün yeni yatırım araçlarının geliştirilmesindeki katkısının düşük olması beklenmelidir.

Geleneksel olarak ticaret sektörü önderliğinde gelişen Bartın'da ticaret çalışanlarının toplam çalışanlar içindeki payı %3,36 olarak görülmektedir. Bu oran Karadeniz Bölgesinde %4,50, Türkiye için ise %7,93'tür. Bu bilgi ışığında Bartın'daki mevcut ticari işletmelerin aile işletmesi düzeyinde kaldığı ve sektörün istihdam yaratıcı önemli bir etkisi olmadığı görülmektedir. Nitekim Bartın'da ücretli çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı en düşük olan Karadeniz Bölgesinin %23,00 olan değerinin de altında %20,13'tür. Oysa Türkiye ortalamasında bu oran Bartın'ın yaklaşık iki katı olan %38,45 olmaktadır. İşverenlerin çalışanlar içindeki payına baktığımızda Bartın'ın %0,25 ile Karadeniz ortalaması olan %0,51'in yarısı, %1,34 olan Türkiye ortalamasının ise üçte biri oranında işverene sahip görülmektedir. İşveren olanların bu denli düşük bir orana sahip oluşu, özellikle tarım ve ticaret sektöründe ücretsiz aile işçisinin oldukça yaygın olması ile açıklanabilir olmakla birlikte, hanehalkı sayısının da düşük olması, ailelerinin pek çoğunun ayrı ev açmakla birlikte birbirleriyle ekonomik bağımlılık ilişkilerini sürdürdükleri sonucunun gündeme getirmekte, bu ise olası göçün artması yönündeki değerlendirmelerimizi desteklemektedir.

Ücretli kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı Türkiye'de %6,37 iken, ücretsiz kadın emeğinin son derece yaygın olduğu Karadeniz Bölgesinde %3,10, Bartın'da ise Karadeniz Bölgesinin yarısına ulaşan biçimde %1,76 olarak görülmektedir. Tarım sektöründeki istihdamın yaygınlığının yanı sıra, ücretli çalışmanın toplam çalışanların 1/5'i yani %20,13'ü tarafından yapılabiliyor olması, kadın emeğinin Bartın'da Doğu Anadolu Bölgesinden daha fazla sömürülüyor olmasının da bir göstergesi durumundadır.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından önemli bir gösterge olan eğitim durumuna baktığımızda nüfusunun 1990 istatistiklerine göre %78,78'i okur yazar olan Bartın'ın, okur yazar oranı %78,45 olan Karadeniz Bölgesi ortalamasından biraz daha iyi bir oran göstermesine karşın, %80,46 olan Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Kadın nüfusun okur yazarlığı konusunda Bartın %71,41 oranı ile Türkiye ortalaması olan %71,95'e çok yaklaştıysa da, %64,84 olan Karadeniz Bölgesi ortalamasından oldukça iyi bir tablo çizmektedir. Eğitim göstergeleri genel olarak yüksek değerler veren Bartın ilkokullarda okullaşma oranları yani, okul çağına giren nüfusun okuyor olup olmaması göstergesi açısından %98,50 ile hem Türkiye, hem de Karadeniz Bölgesi ortalamalarını aşıırken, eğitim düzeyi yükseldikçe Karadeniz Bölgesi genelinden daha iyi olmasına karşın, eğitim göstergeleri Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Nitekim, okur yazar nüfusun %2,16'sı üniversite mezunu olan Bartın'daki üniversite mezunu oranı hem Türkiye (%4,72) hem de Karadeniz Bölgesinin (%3,29) altında görülmektedir. Üniversite mezunlarının toplam okur yazar nüfus içindeki payının düşüklüğü genelde, Bartın'ın kendi içinde yalnızca bir Fakülteye sahip olmasının yanı sıra, lise ve üniversiteye hazırlık konusunda eğitim kalitesinin Karadeniz Bölgesi ve Türkiye genelinden daha düşük olması biçiminde de yorumlanabileceği gibi, eğitilmiş nüfusun da göçte ilk sıraları aldığı sonucuna ulaşılabilir.

Sağlık göstergeleri açısından Bartın'a baktığımızda, adeta en az gelişmiş illerimize benzer bir tablo ile karşılaşmaktayız. Çok önemli bir sosyal gelişmişlik göstergesi olan bebek ölüm oranı %0,84 gibi Türkiye ortalamasından 17 puan üstünde (%0,67) ve Karadeniz Bölge ortalamasından (%0,72) 12 puan daha fazladır. Genelde kadın nüfusun eğitim eksikliği, aşılama ve sağlık hizmetlerinin yetersizliği, hastane ortamı dışında doğumlar veya genç yaşta evlilik gibi sosyal ve ekonomik yetersizliklerin göstergesi olan bebek ölümlerini bu gerekçeler açısından özel olarak değerlendirmenin gerektiği kanısındayız.

Bartın özelinde sorun kadın nüfusun cehaleti biçiminde açıklanmaktan uzaktır. Her ne kadar kadının ücretli çalışması yaygın değilse de kadın nüfusun okur yazarlık oranı Türkiye ortalaması ile hemen hemen aynı görülmektedir. Bu durumda bebek ölümlerini yetersiz sağlık hizmetleri ile açıklamak çok daha akılcı olacaktır. Bir yaşını doldurmadan ölen bebek sayısı her bin bebekten 84'ü olan Bartın'da, her onbin kişiye düşen hekim sayısı 6,68'dir. Karadeniz'de her onbin kişiye 7,52 hekim düşerken, Türkiye ortalamasından bu oranın 10,87 olduğu görülmektedir. On bin kişiye düşen diş hekimi sayısı 0,98 ile Karadeniz Bölgesi ortalaması ile hemen hemen eşitken, Türkiye'nin neredeyse yarısı olduğu (1,89) görülmektedir. Bartın'da sorun on bin kişiye düşen hasta yatağı (13,8) ve eczane sayısında (0,34) daha da vahim boyutlara varmaktadır. Çünkü Türkiye genelinde on bin kişiye düşen hasta yatağı sayısı 1994 verilerine göre 21,9 olup, bu sayı Karadeniz Bölgesinde 20,0 iken Bartın'ın 13,8 yatağa sahip olması bebek ölüm oranları açısından somut bir biçimde geri kalmışlığına karar verebildiğimiz Bartın'da, çocuk ve erişkinlerin de temel sağlık hizmetlerinden yararlanmalarının mümkün olmadığı açıkça görülmektedir.

DTP tarafından hazırlanan çalışmada Bartın'da I.Organize sanayi bölgesi çalışma kapsamında yer almamakla birlikte, 1993 tarihi itibarıyla 17 adet imalat sanayi iş yeri kapsamıştır. Karşılaştırılabilir temel gösterge toplam kapasite olmayıp, kişi başına saptanmış olan değerlerdir. Nitekim, imalat sanayinde kişi başına elektrik tüketimi 171 Kws. ile hem 426 Kws. olan Türkiye ve hem de kişi başına 290 Kws. olan Karadeniz Bölgesi ortalamalarının çok altında değerler vermektedir ki bu bilgi toplam istihdam içinde sanayi çalışanlarının payına ilişkin bilgi ile çelişmektedir. Hatırlanacağı üzere toplam çalışanlar içinde Bartın'da sanayide çalışanlar %9,52 iken Karadeniz Bölgesinde %7,67, Türkiye genelinde ise %12,80 idi. Yani Bartın sanayi çalışanı açısından Karadeniz Bölgesi genelinden daha yüksek göstergelere sahipken, enerji tüketimi açısından Karadeniz Bölgesi tüketiminin 2/3'ü düzeyinde bir tüketim eğilimi göstermektedir ki bu; ancak çok büyük bir zorlamayla daha az enerji tüketimine bağlı imalat sanayilerinin Bartın'da olduğu gibi bir yorumla geçiştirilebilir. Nitekim fert başına imalat sanayi katma değeri rakamlarına bakıldığında, Türkiye ortalaması kişi başına 7.596.132 TL iken Karadeniz Bölge ortalamalarının son derece düşük olduğu görülmektedir. Karadeniz Bölgesinde kişi başına üretilen katma değer tutarı 2.966.396 TL. iken, Bartın'da 2.133.019 TL. olduğu görülmektedir ki buradan da giderek, emek yoğun imalat sanayinin Bartın'da yaygın olduğu genellemesi yapılabilir. Nitekim maden sektörü bu anlamda olan bir sektör niteliğindedir.

Bartın toplam istihdamının %75'ini tarım sektöründe gerçekleştiriyor olmasına karşın kırsal nüfus başına tarımsal ürün değeri kişi başına 18 Milyon TL, ortalama değer üreten Türkiye ve 13 Milyon TL. değer üreten Karadeniz Bölgesi tarım çalışanına kıyaslandığında Bartın'da kişi başına tarımsal ürün değerinin ancak 9 Milyon TL. düzeyinde kaldığını görmekteyiz. Bu verilere bakıldığında Bartın'da kırsal alanda yetersiz ekonomik koşullarda açlık sınırında ya da yoksul olarak yaşayanların büyük bir çoğunluğu oluşturduğunu ve yaşanması kuvvetle muhtemel göç olgusunun en yakın süreler içinde ve kitlesel olmasının beklenmesi gerektiği sonucuna varmaktayız.

DTP tarafından yapılmış olan çalışmada yer alan inşaat göstergeleri 1991-1995 yılları arasında, Bartın il bütününde 1522 adet konut biriminin (daire) inşaa edildiğini göstermektedir. Anılan bilgiler inşaat ruhsatı başvuruları üzerinden derlendiğinden gerek Türkiye geneli ve gerekse Bartın özelinde inşaat ruhsatı müracaatı yapmamış konutları içermediğinden değerlendirilmesinde önemli bir yarar görülmemektedir. Konut konusundaki en sağlıklı değerlendirmeyi Bartın merkez ilçe özelinde emlak vergi beyannamelerine dayalı olarak çıkarmakta yarar görüyoruz.

Bartın'ın mali göstergelerini DPT'nin yapmış temel saptamalar açısından 1993 yılı baz alınarak incelediğimizde, Türkiye genelinde kişi başına GSYH ya da bir başka deyişle gelir, 33 Milyon TL. dolayında iken, bu gelir Karadeniz Bölgesinde yaklaşık 24 Milyon TL.'ye düşmektedir. Oysa Bartın'a baktığımızda kişi başına GSYH ya da gelir, 13.644.271 TL.'dir. Bu Bartın'ın ülke ortalamasının yarısından daha az gelir yaratıyor olduğunun göstergesidir ki bu veriye dayanarak Bartın'ın fakir bir il olduğunu söylemek mümkündür. Oysa kişi başına banka mevduat oranında Bartın 4.873.000 TL. ile Karadeniz Bölge genelindeki kişi başına 3.894.897 TL. 'lik mevduatın üstünde bir tasarrufa sahiptir. Tarım ve sanayi sektöründe gelir yaratıcı önemli bir varlık gösteremeyen Bartın'ın toplam Banka mevduatı açısından sergilemekte olduğu birikim, il içindeki iktisadi faaliyetler yolu ile açıklanabilir olmaktan uzaktır. Söz konusu mevduatın bu nedenle büyük ölçüde dış kaynaklardan desteklendiği ya da genelde yurt dışında çalışan Bartın kökenlilerin gelirleri ile yatırıma dönüşmeyen rant gelirlerinden oluştuğu düşünülebilir.

DTP tarafından hazırlanan çalışmada, mali göstergelere ilişkin daha ayrıntılı bölümde de önemle işlenen banka kredileri kullanma eğiliminin Bartın özelindeki yetersizliği açıkça ortaya çıkmaktadır. Toplam banka kredileri içinde Bartın'ın 1993 yılında aldığı pay, yani kullandığı kredi tutarı on binde 4 civarındadır. Bartın'ın banka kredilerini kullanma konusundaki tutumu bireysel çekingenlik olarak tanımlanamayacak bir kararlılık göstermektedir. Örneğin Türkiye genelinde kırsal nüfus başına kullanılan tarımsal kredi tutarı 2.485.000 TL. olup, bu tutar Karadeniz Bölgesinde 2.162.000 TL. olarak, yani Türkiye geneline oldukça yakın gerçekleşirken aynı tutar Bartın'da 134.386 TL. olmaktadır ki bu da hemen hemen hiç tarımsal kredi kullanılmıyor anlamındadır. Aynı şekilde sanayi, ticaret ve turizm amaçlı kredilerin kişi başına düşen tutarına Türkiye genelinde bakıldığında, kişi başına 4.929.000 TL. kredi kullanıldığını görmekteyiz. Tarımsal kredi kullanımında Türkiye ortalamasını hemen hemen yakalamış olduğunu gördüğümüz Karadeniz Bölgesinde kişi başına sanayi, ticaret ve turizm amaçlı kredilerin önemli bir gerileme göstererek 1.429.000 TL. de kalmasına karşın Bartın da düşük dediğimiz bu tutarın yarısına bile erişilememekte ve 632.852 TL. kişi başına ticaret ve turizm amaçlı kredi kullanılmaktadır.

DTP tarafından yapılan çalışmada mali göstergeler arasına kamusal hizmet kalemlerinin de alındığını görmekteyiz. Bu bağlamda kişi başına belediye giderlerine baktığımızda Türkiye genelinde 451.631 TL. gelir ortalaması ile karşılaşmaktayız. Bu ortalama gelir Karadeniz Bölgesi için 260.642 TL. olurken Bartın'da kişi başına belediye giderleri 1992 yılında 151.434 TL. olmaktadır. Bu noktada Bartın ilindeki belediyelerin iller bankası payları dışında gelir yaratma kabiliyeti gösterememenin yanısıra, yatırım giderlerinin de hemen hemen olmadığı, belediyelerin sunmakla yükümlü olduğu hizmetler konusunda önemli eksikliklerin bulunduğu görülmektedir. Bartın'dan daha az kişi başına belediye gideri olan illere baktığımızda Yozgat, Batman, Mardin, Bingöl, Ağrı, Şırnak ve Muş illeri ile karşılaşmaktayız. Belediye giderlerinin bu denli düşük oluşu açıkça 76 il arasında 70. sırada yer alan Bartın'ın hiç hak etmediği halde ülkenin en az gelişmiş illeri düzeyinde belediye hizmetlerinden yararlanabildiğini göstermektedir.

Kişi başına belediye giderleri açısından Bartın genelinde görülen geriliği, Bartın'ın ciddi bir gerilik içinde olduğu sağlık hizmetleri ile karşılaştığımızda, kişi başına belediye giderlerinde 76 il içinde 70. sırada olan Bartın'ın kişi başına hastahane yatağı sıralamasında 53. olduğunu görmekteyiz. Yani büyük ölçüde eleştirmekte olduğumuz sağlık hizmetleri konusundaki yetersizlikle Bartın iller sıralamasında sosyo ekonomik gelişmişlik yeri olan 51. sıranın bir miktar gerisine düşmesine karşın, kentsel alt yapı, üst yapı ve kamusal hizmetler alanında 70. sırada yer almaktadır ki bu yalnızca kentlerde yaşam kalitesinin yetersizliği olarak yorumlanamaz. Bartın'da kent alanları yeterli teknik donanımı sağlamadıkları için kentsel fonksiyonların gelişmesi için gerekli ortamı da yaratamamaktadırlar. İstihdam yaratıcı ve kent alanları ile yakın çevrelerinde konumlanan sanayi, turizm ve ticaretin gelişebilmesi için yalnızca sermaye ve girişimcilik yeterli olmayıp, fizik mekanın da elverişliliği gerek şartlar arasında yer almaktadır. Sanayi, ticaret, turizm ve hizmet sektörünün doğal olarak konuşlanması gereken kentsel alanlardır ki nüfus açısından Bartın merkez Belediyesi, Amasra Belediyesi, Kurucasa, Ulus ve Arif Belediyeleri arasında nüfusu 10.000'i aşan tek belediye Bartın olduğundan, çekim merkezi Bartın Merkez ilçe olmak zorundadır. Bartın bu tür sektörlerin gelişebilmesi için gerekli teknik alt yapıyı sunacak harcama düzeyini 1992 verileri esas alındığında sağlamaktan oldukça uzak görülmektedir. Öz olarak kamusal bir hizmet olan kentsel hizmetleri sunma ve kentleşmenin gerektiği yaşam standardının sağlanması yönüyle Bartın, özellikle nüfus açısından kentleşme kriterine ulaşmış tek merkez olan Bartın Belediyesinin hizmet yetersizliği, yatırımların bu merkezde toplanmasını teşvik edecek cazibeyi yaratmaktan uzaktır.

Yatırımlar açısından çekim merkezi oluşturmayan Bartın'ın ekonomik yetersizlikler nedeniyle yakın zamanda kitlesel göçe zorlanacak kırsal nüfusu için de çekim merkezi olamayacağı açıktır. Bu durumda Bartın kırsalının göçü, kent merkezine değil, metropoliten merkezlere doğru olacaktır ki, bu da, göçerlerin zaten büyük bir nüfus baskısı altındaki metropollerde yaşama şansını daha da düşürecek ve olduklarından daha yoksul duruma düşmelerine neden olabilecektir. Bu durumun sosyal maliyeti, hem göçe zorlanan Bartınlılar ve hem de tüm ülke açısından son derece yüksektir.

Bartın'ın genel bütçe gelirlerinden aldığı payı kişi başına bir hesaplama ile belirleyen çalışma, ülke genelinde 4.538.987 TL. olan gelir tutarının Bartın'da Karadeniz Bölgesi kişi başına genel bütçe geliri olan 1.772.720 TL.'nin biraz altında 1.274.866 TL. olarak gerçekleştiğini göstermektedir.

Bartın DPT'nin çalışmasında da görülebildiği gibi kamu yatırımlarından da hak ettiği tutarı alamamaktadır. 1990-1994 yılları arasında kişi başına kamu yatırım harcaması miktarı değerlendirildiğinde, ülke genelinde 2.232.000 TL. olan kişi başına kamu yatırım tutarı Karadeniz Bölgesi genelinde 1.416.000 TL.'ye düşerken Bartın'da Karadeniz Bölgesi yatırım tutarının da üçte birinden aza düşerek 354.901 TL. olarak gerçekleşmiştir. Yani Bartın Belediye hizmetlerinden yararlanamamakla kalmayıp, kamu hizmetlerinden de yararlanamamaktadır.

Kişi başına kamu yatırım miktarı açısından Bartın 76 il sıralamasında 75. sıradadır ki Bartın'dan daha az kişi başına kamu yatırımı olan tek il Giresun (kişi başına 290.140 TL.) olmaktadır. Bu bilgi yöreye hizmet getirmekte yalnızca belediyelerin değil, yöre milletvekillerinin de son derece yetersiz kaldığını göstermektedir. Kamu hizmet ve yatırımlarının yöreye yönlendirilmesinde yerel seçilmişlerin inisiyatif kullanması gerektiği bu verilerden de anlaşılacağı gibi Bartın açısından son derece acil ve ivedi bir ihtiyaç düzeyindedir.

Tarım ve ticaret dışında önemli bir ekonomik aktivite göstermeyen Bartın'ın kişi başına gelir ve kurumlar vergisi oranları da beklendiği gibi düşük gerçekleşmektedir. 1993 yılında Türkiye genelinde kişi başına ödenen gelir ve kurumlar vergisi tutarı 2.387.000 TL. iken bu tutar, Karadeniz genelinde yarı yarıya düşerek 1.207.000 TL. olmuştur. Bartın'da ise kişi başına ödenen gelir ve kurumlar vergisi miktarı 869.000 TL. olarak gerçekleşmiştir.

Bartın'ın alt yapı göstergelerine baktığımızda ülke çapında %22.89 olan kırsal yerleşme asfalt yol oranının Bartın'da Karadeniz bölge ortalaması olan %12,49'un üstünde %19,74 olarak gerçekleştiğini görmekteyiz. Yeterli içme suyu götürülen nüfus oranı ülke ortalaması %74,79 iken, yeterli içme suyu konusu Bartın'da bir düşük gelişmişlik göstergesi olarak %51,40 olarak görülmektedir ki bu oranın hepimizin bildiği gibi, mahalle aralarındaki kavşak suyu çeşmeleri de dahil edilerek hesaplandığına göre, çok düşük olması gerektiği, şehir şebeke sularının içilecek kalitede olmadığı gerçeği gözetilmeden Bartın ve Amasra'nın şebekeleri ile bu oranın elde edildiği görülmektedir.DTP verilerine dayanarak, ilin nüfusunun %51'inin yeterli içme suyuna ulaşabildiği varsayılsa dahi, Bartın 76 il içinde yapılan sıralamada nüfusunun yeterli içme suyundan yararlanması açısından da 73. sırada yer almaktadır. Nüfusunun %42.20'si yeterli içme suyu alabilen Batman, %46,39'u suya sahip Diyarbakır ve nüfusun %50,86'sı içme suyuna ulaşabilen Denizli, Bartından daha kötü durumdaki üç ili oluşturmaktadır.

DTP'nin yapmış olduğu çalışmadaki diğer refah göstergelerine baktığımızda ise Bartın'ın kişi başına 754 Kws elektrik tüketimi, kişi başına 559 telefon kontür sayısı ve on bin kişiye düşen 10,37 fax ile Karadeniz bölgesi ortalamalarının üstünde, ülke ortalamalarına oldukça yakın değerler vermesine karşın, on bin kişiye düşen 238 özel otomobil ve 349 motorlu taşıt ile Karadeniz Bölgesi ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir.

İletişim araçları kullanımının yüksekliği ve elektrik tüketim oranının yüksek olmasının temel gerekçesinin konutlarda kullanılan elektrik tüketiminden kaynaklandığı konusundaki bilgimiz bizi Bartın'da tüketim eğilimlerinin oldukça yüksek olduğu kanısına ulaşmaya itmektedir. Evlerde elektrik tüketiminin fazla olması elektrikli ev eşyalarının yaygın kullanımı sonucunu beraberinde getirmektedir. Otomobil ve motorlu araç sayısının düşük görülmesi ise arizi bir sonuç olamaz. Bartın'da Zonguldak, Ankara ve İstanbul gibi büyük iller plakalı dolayısıyla bu illere kayıtlı araç sahipliği eğiliminin yaygınlığı gözetildiğinde gerçeği pek yansıtmadığı kanısına varılmaktadır.

DTP tarafından illerin sosyo ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırmasından hareketle Bartın ili için yapmış olduğumuz karşılaştırmalı değerlendirmeden giderek varılan sonuçlar özetlenecek olursa;

1-Bartın ilini yakın gelecekte özellikle kırsal alandan kaynaklanacak kitlesel göç sorunu tehdit edilmektedir.

2-Bartın'ın kentleşmiş sayılabilecek yerleri, yani Belediye örgütlenmesinin gerçekleştiği yerler kırsal alandan göçecekler ve kentlerin mevcut nüfusuna istihdam olanağı yaratabilecek çekim merkezi olmalarını sağlayabilecek teknik ve fiziki alt yapıyı sunamamaktadır.

3-Bartın iline belediyelerin yanı sıra kamu yatırımları da yapılmamaktadır ki bu il genelinde hızlı bir yoksullaşmanın alt yapısını oluşturmaktadır.

4-Bartın ili sermaye birikimi açısından çok önemli bir potansiyele sahip olmasına karşın bu sermaye yatırıma dönüşmemekte, mevcut tasarruflar tüketime yönelmektedir.

5-Bartın ilinin en acil sorunları:

a)İçme suyu yetersizliği

b)Sağlık hizmetlerinin yetersizliği olarak ortaya çıkmaktadır.

4. BÖLÜM / MALİ GÖSTERGELER

Bartın ilinin mali yapısını gözlemleyebilmek açısından farklı veri ve göstergelerin bir arada yorumlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu göstergelerden ilki hiç kuşkusuz Gayri Safi Yurtiçi Hasıla oranları olmaktadır.

Tablo 35: GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (1987 Fiyatlarıyla Milyon TL.)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Bartın	99.947	115.890	147.037	157.454	132.865	137.991
KÖY	18.940.367	19.634.686	19.024.033	19.536.133	21.139.436	22.746.534
Karadeniz Bölgesi	8.742.594	8.896.011	8.601.680	8.952.445	9.774.244	10.184.393
Türkiye	89.400.744	96.590.373	91.320.726	97.887.805	104.745.161	112.631.211

Kaynak: DİE

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın yıllar itibarıyla artışı incelendiğinde 5 Nisan 1994 istikrar tedbirlerinin uygulanması sonucu 1994 yılında gerçekleşen büyümenin hem Türkiye, hem bölge ve hem de Kalkınmada Öncelikli Yörelere açısından önemli ölçüde durduğu, hatta bir gerilemenin varlığından söz edilebilir. Oysa aynı yıl Bartın açısından en fazla büyümenin gerçekleştiği yıl olarak değerlendirilmelidir. Bartın'da GSYH 1993 yılında 115.890 milyon TL iken, 1994'te %7,8'lik büyüme gerçekleştirilerek 147.037 milyon TL'ye yükselmiştir. 1995'te de %7,0'lık büyüme ile 157.454 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Ülke ve bölge ve özellikle Kalkınmada Öncelikli Yörelere önemli bir büyüme hamlesinin gözlemlendiği, 1996 yılında Bartın bir önceki yıla nazaran %-8,84'lük azalma ile GSYH 132.865 milyon TL olarak gerçekleşmiş, 1997 yılında ise %3,8'lik bir artışı gerçekleştirebilmiş olup, toplam değer açısından yapılan iller sıralamasında Bartın 73. sırada yer almaktadır.

Tablo 36: GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA KİŞİ BAŞINA (1987 FİYATLARIYLA) (Bin TL.)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Bartın	—	487.123	566.968	722.743	778.473	661.471	733.995
KÖY	846.994	881.477	907.894	874.476	893.392	955.701	1.005.327
Karadeniz	1.004.797	1.077.467	1.097.752	1.063.647	1.110.456	1.213.393	1.294.737
Türkiye	1.472.000	1.530.808	1.623.613	1.507.540	1.587.954	1.670.656	1.802.763

Kaynak: DİE

Aynı göstergelere 1992 yılından itibaren kişi başına veriler açısından baktığımızda da benzer sonuçlar gözlenmektedir. 1997 verilerine göre Bartın kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla açısından 80 il bazında yapılan sıralamada 64. sırada yer almaktadır. Nitekim 1997 yılı baz alındığında Türkiye'de kişi başına GSYH 1.802.763 milyon TL., Karadeniz Bölgesi'nde Türkiye ortalamasının biraz altında 1.294.737 milyon TL., Kalkınmada Öncelikli Yörelere 1.005.327 milyon TL. olurken, Bartın'da kişi başına GSYH 733.995 milyon TL. olarak saptanmıştır. 1997 verilerine göre kişi başına GSYH açısından iller sıralamasında Bartın'ın yakın çevresine baktığımızda; Zonguldak 27., Karabük 3., Kastamonu 37., Bolu 25. sırada yer almaktadır.

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla hesaplamalarının söz konusu ilde üretilen katma değer olduğu gözetildiğinde, bu veriler ışığında Bartın'ın istihdam üzerinde olumlu etkileri bulunan kişi başına katma değer yaratabilme açısından Sinop ve Mardin gibi illerimizden dahi daha geri özellikler sergilendiğini söylemek mümkündür. Nitekim, 1990-1997 yılları arasında nüfus artış hızı yıllık binde -13,49 olan Bartın'ın hızlı nüfus kaybı toplam katma değer miktarı açısından 73. sırada görülen ili, azalan nüfus nedeniyle 1997'de kişi başına GSYH açısından 64. sıraya yükselmektedir.

Bartın'ın mali göstergelerini banka mevduatları açısından değerlendirdiğimizde, Bartın'da banka mevduatlarının cari fiyatlar esas alındığında 1995-1997 yılları arasında 5.227 milyar TL'ye yükseldiğini görmekteyiz.

Nitekim kişi başına toplam mevduat 1995'te 25.828.176 TL. iken bu tutar 1997'de 89.680.655 TL'ye yükselmiştir. Bu oranları karşılaştıracak olursak, sermayenin büyük ölçüde yoğunlaştığı Ege ve Marmara Bölgesi nedeniyle Türkiye'de 1997 yılında kişi başına mevduat 183.058.171 TL. iken, Karadeniz Bölgesi'ndeki mevduat kişi başına Bartın'ın yaklaşık yarısı tutarında 47.420.127 TL. olarak gerçekleştiği görülmektedir. Cari fiyatlarla 1997 yılı itibarıyla kişi başına mevduat oranları açısından yapılan iller sıralamasında Bartın 28. sırada yer almaktadır.

Tablo 37: TOPLAM BANKA MEVDUATI (Cari Fiyatlarla)

	1995		1996		1997	
	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL
Bartın	5.224	25.828.176	8.588	42.755.574	16.771	89.680.655
KÖY	275.127	12.271.464	549.419	24.257.446	1.075.215	47.420.127
Karadeniz Bölgesi	148.650	18.377.293	294.084	36.508.152	586.654	74.790.482
Türkiye	2.461.529	39.931.364	5.721.670	91.259.071	11.508.057	183.058.171

Kaynak: Bankalar Birliği

1998 yılı sabit fiyatlarıyla iller sıralamasına baktığımızda Bartın, kişi başına toplam mevduat açısından 27. sıraya yükselmektedir. Cari fiyatlarla sürekli ve hemen hemen iki katına yakın yıllık artış gözlenen kişi başına mevduat akışı, 1998 sabit fiyatları aile değerlendirildiğinde 1995'te 142.095.001 TL. olan kişi başına mevduat miktarının 1996'da 130.244.199 TL'ye düştüğünü, 1997'de ise 1995 yılı kişi başına mevduat miktarına göre iki yıl içinde ancak % 103 artış sağlanmış durumdadır. Aynı dönem içinde Türkiye'de kişi başına mevduat artış oranı % 136,6, Karadeniz Bölgesi'nde % 121, Kalkınmada Öncelikli Yörelere ise % 115,7 olmuştur. Bu verilerden hareketle, Bartın kişi başına mevduat açısından gerek bulunduğu bölge ve gerekse Kalkınmada Öncelikli Yörelere çok daha yüksek göstergelere sahip olmakla birlikte, yatırım araçlarının kullanılması ve tasarrufların doğru yönlendirilmesi konularında ciddi eksiklikler ve yetersizliklere sahip görülmektedir.

Nitekim eğer Bartın yatırım araçlarını menkul değerler açısından bu verilere göre en az gelişme gösteren KÖY'ler kadar kullanabilseydi, 1996'da kişi başına mevduat miktarını % 110 artışla 156.304.501 TL'ye çıkarıp, 1997'de ise 171.934.951 TL. kişi başına mevduat oranına sahip olacak ve bu yönü ile iller sıralamasında 20. sıraya yükselecekti.

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla göstergeleri ile banka mevduatlarına ilişkin bilgileri birlikte değerlendirdiğimizde, Bartın'da yatırıma dönüşebilir sermaye birikiminin varlığına kolayca karar verebilmek mümkünken, mevduat birikimlerinin katma değer yaratmaya yönelik yatırımlara dönüşmemek bir yana, menkul değerini koruyacak ya da geliştirecek dönüşümün dahi gerçekleştirilememesi nedeniyle iki yıl içinde cari fiyatlarla kişi başına banka mevduatı 63.852.479 TL. artmış görünmekle birlikte, aslında sabit fiyatlarla 25.352.274 TL. zarar edilmiş durumdadır.

Bu açıdan bakıldığında, kişi başına reel zararın 25.352.274 TL. olduğu Bartın'da yatırım araçlarının geliştirilmesi acil bir ihtiyaç olarak gündemdedir. Aksi takdirde Bartın'ın mali göstergeler açısından en avantajlı olduğu yüksek sermaye birikimi kısa süre içinde reel olarak yitirilecektir.

Tablo 38: TOPLAM BANKA MEVDUATI (1998 Yılı Fiyatlarıyla)

	1995		1996		1997	
	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL
Bartın	28.740	142.095.001	26.101	130.244.199	27.412	146.582.677
KÖY	1.513.625	67.512.069	1.664.529	73.894.264	1.757.435	77.508.010
Karadeniz Bölgesi	817.805	101.103.594	8.095.854	111.212.987	958.884	122.244.748
Türkiye	13.542.225	219.684.393	17.429.642	277.998.016	18.809.874	299.207.858

Kaynak : Bankalar Birliği

Bartın'daki mali göstergelere banka kredileri kullanma kabiliyeti açısından baktığımızda, toplam mevduatı oldukça yüksek olan Bartın'ın kredibilitesinin de yüksek olması beklenirken, tam aksine, kredi kullanımında ciddi bir ürkekliğin varlığı görülmektedir. Cari fiyatlarla 1995 yılında Türkiye'de de kişi başına kullanılan kredi miktarı 25.209.931 TL. Karadeniz Bölgesi'nde 10.676.509 TL. Kalkınmada Öncelikli Yörelere 5.680.046 TL iken Bartın'da kişi başına kredi kullanım miktarı 3.104.919 TL olarak gerçekleşmiş durumdadır.

Tablo 39: TOPLAM BANKA KREDİLERİ (Cari Fiyatlarla)

	1995		1996		1997	
	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL
Bartın	628	3.104.919	1.263	6.287.877	3.214	17.186.431
KÖY	127.347	5.680.046	224.962	9.986.848	4.732	10.794.485
Karadeniz Bölgesi	86.360	10.676.509	123.117	15.283.981	279.448	35.625.856
Türkiye	1.554.041	25.209.931	3.429.777	54.704.005	7.847.769	124.834.126

Kaynak: Bankalar Birliği

1997 yılında cari fiyatlarla kullanılan kişi başına banka kredisi tutarı 17.186.431 TL. ile Kalkınmada Öncelikli Yörelere'den daha yüksek bir performans göstermiş gibi görünse de, 1998 sabit fiyatları ile kişi başına kullanılan banka kredisi tutarı açısından yapılan karşılaştırmada, KÖY'lerin kişi başına kredi kullanım kabiliyetinin üçte biri kadar bir performansa ulaşabildiği açıkça görülmektedir.

Tablo 40: TOPLAM BANKA KREDİLERİ (1998 Fiyatlarıyla)

	1995		1996		1997	
	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL	Top. Milyar TL	Kişi Başına TL
Bartın	3.455	17.081.865	3.847	19.154.451	5.253	28.091.153
KÖY	1.513.625	67.512.069	1.664.529	73.894.264	1.757.435	77.508.010
Karadeniz Bölgesi	475.114	58.737.345	375.045	46.558.838	456.757	58.230.320
Türkiye	8.549.634	138.693.695	10.447.961	166.642.117	12.827.147	204.040.887

Kaynak: Bankalar Birliği

Bu verileri toplam mevduat göstergeleri ile karşılaştırdığımızda Bartın'ın bankacılık işlemleri açısından ciddi bir bilgi eksikliğine sahip olduğu ve yatırımların değerlendirilmesi veya bir başka deyişle sermaye birikiminin korunup geliştirilmesi konusunda bilinçsizliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Katma değer yaratacak alanlara yatırım yapmakta ciddi çekinceleri olan Bartın'daki mevcut sermaye birikiminin 1991 yılında il olmasını takiben edinmiş olduğu "1. Derecede Kalkınmada Öncelikli Yöre" kapsamına alınmış olmaktan kaynaklanan avantajlarını da kullanmadığı görülmektedir. 1991-1997 yılları arasında özel sektörde yatırım teşviki almak üzere toplam 68 belge düzenlenmiş durumdadır. Söz konusu teşvik taleplerinin 1993 ve 1994 yıllarında yoğunlaştığı 1995 yılından itibaren teşvik belgesi taleplerinde azalma olduğu görülmektedir.

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla göstergeleri ile özel sektör yatırım teşvikleri için başvuru göstergeleri birlikte değerlendirildiğinde, 1993 yılında 1545 kişiye istihdam yaratmayı amaçlayan 18 teşvik belgesine dayalı olarak gerçekleştirilen toplam yatırım 831.523 Milyar TL. (1998 sabit fiyatları ile) etkilerini 1994 GSYH'sı üzerinde % 7,8'lik büyüme olarak gösterirken, 1994 yılında 18 belgeye dayalı olarak 3459 kişiye istihdam yaratmaya yönelik yatırımlar için gerçekleşen teşvik miktarı 1.953.807 milyar TL. olmuş ve diğer yatırımlarla birlikte % 7 büyüme olarak yansıtılarak ülke çapında geçerli olan stagflasyon ortamına karşın, Bartın gelişmesini sürdürmüştür.

Tablo 41 : ÖZEL SEKTÖR YATIRIM TEŞVİKLERİ (Carl Fiyatlarla Milyar TL.)

1991				1992				1993			
Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi
Bartın	1	5341	27	3	217354	327	831523	18	39716442	1545	31575
KÖY	716	9850360	44695	22	7385767	19609	17736356	469	245856166	14828	197917
Karadeniz	181	1864744	11658	113	3653402	9389	2051	246			
Türkiye	1775	38175088	163504	1554	51392528	116025		2051			

1994				1995				1996				1997			
Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi	Yatırım Tutarı	İstihdam Kişi	Belge Adedi	Yatırım Tutarı
18	1953807	3459	10	7319293	860	10	2754792	764	3648147	1317	8	454088281	73461	877	123403384
215	23086289	16454	702	401822122	66184	799	319205891	47264	82433428	19072	340	2116004356	271605	5132	3317417657
118	13489734	8669	245	59419244	18844	340	2285693104	37623							
1384	214031636	90859	4955												

Kaynak : Hazine Müsteşarlığı

Tablo 42 : VERGİ MÜKELLEFLİĞİ (1997)

	GELİR VERGİSİ		KATMA DEĞER VERGİSİ			KURUMLAR VER.
	Gerçek	Götürü	Toplam	Gerçek	Götürü	Toplam
Bartın	4.084	4.252	8.336	3.522	4.115	7.637
KÖY	358.624	290.797	649.421	321.463	274.425	595.888
Karadeniz	169.693	122.216	291.909	137.942	117.337	255.279
Türkiye	1.780.142	889.721	2.649.863	1.751.255	821.096	2.572.351

Tablo 43 : NÜFUSUN VERGİ MÜKELLEFLİYET GÖSTERGELERİ

	Nüfus (*)	Toplam Gelir Vergisi Mükellefi (**)	1000 Kişiye düşen vergi mükellefi sayısı	Toplam KDV (**) Mükellefi	1000 kişiye düşen KDV mükellefi	Kurumlar Vergisi Mükellefi	1000 kişiye düşen KV mükellefi
Bartın	187.008	8.336	22,4	7.637	24,5	376	4,9
KÖY	22.674.233	649.421	34,9	595.888	38,0	49.612	4,6
Karadeniz	7.834.966	291.909	26,8	255.279	30,7	23.925	3,2
Türkiye	62.865.574	2.649.863	23,7	2.572.351	24,4	472.899	0,15

Kaynak : (*) DİE 1997

(**) Maliye Bakanlığı 1997

Tablo 44:1999 YILI GELİR VERGİSİ MÜKELLEFİYETİ (TAHAKKUK)

Sıra No	Adı Soyadı	Tahakkuk Eden Vergi	İşi
1	Nurettin BAYRAK	42.902.738.690	Nakliyat
2	Ayşe ÖZLEYEN	41.505.599.317	Nakliyat
3	Ali Rıza SARIL	17.880.796.062	Akaryakıt
4	Abdülkadir YÜKSELEN	15.071.874.144	Akaryakıt
5	M. Tayyar BİLGİN	13.358.920.800	Meşrubat
6	Demet BAYRAK	13.175.920.890	Nakliyat
7	Mustafa BAYRAK	13.160.170.898	Nakliyat
8	Yener Cengiz TANER	12.726.274.295	M. S. İ
9	Hatice İlknur ERKAN	12.378.525.600	Eczacı
10	Kemal CAMCI	11.906.764.498	İnş. Mlz
11	Fazıl ÇELEBİ	11.255.568.145	İnş. Mlz
12	Canip SAFRANBOLULU	10.537.246.049	İnşaat Taahhüt
13	Aynur KÜÇÜKALİ	9.678.364.130	T. Gıda
14	Halil ÇELEN	9.673.960.074	T. Gıda
15	Ekrem ARICI	9.633.487.600	Bakkaliye
16	Gülfikar TARLACI	9.196.219.309	Noter
17	İsmail BALTA	8.985.744.010	İnş. Mlz
18	Nejla BAYRAK	8.828.203.592	Nakliyat
19	Hüseyin F. FIRINCIOĞLU	8.639.082.800	Akaryakıt
20	Nadir BALCI	8.325.769.231	Demir Tic.
21	Turan BENLİ	8.141.311.088	2 Noter
22	Bülent ÖZKAYA	8.057.543.788	Kasap
23	Hakan BUYURAN(Ulus)	7.649.370.000	Eczacı
24	Dursun GÜRKAN	7.455.895.500	El Ev Aletleri
25	Tuncay GÖKBAYRAK	7.163.442.300	Gıda Market
26	Harun GÖKBAYRAK	6.978.004.850	Gıda Market
27	M. Bülent RİZE	6.684.182.400	Eczacı
28	Ebru ALATLI	6.502.985.776	Eczacı
29	Ahmet HALICIOĞLU	6.441.149.966	M. S. İ
30	Yakup ULUPINAR	6.289.387.972	Müteahhit
31	Nazmiye KAPLAN	6.121.726.540	Fırın İşl.
32	Birgül BİRSÖZ	6.013.251.420	Eczacı
33	Serkan ALDATMAZ	5.792.498.422	Gıda Paz.
34	Ali Adnan KIZILTUĞ(Ulus)	5.475.157.000	Tekstil F. İm.
35	Hasan FIRINCI	6.239.205.044	Gazete Bayii
36	Feza YILDIZ	5.236.022.988	Eczacı
37	Yaşar BAŞTUĞRAL	5.189.713.582	Torna Atölyesi
38	Yusuf FİNDİK	4.917.029.482	Fırın İşl.
39	Lütfi ARİFOĞLU	4.825.196.260	Mobilya
40	M. Ali TOSCU	4.810.748.467	Top. Per. Gıda
41	M. Can ÇOLAK	4.806.242.397	Eczacı
42	Aziz ÖZMEN	4.736.339.318	Mobilya F.
43	Ümit KAVUKÇU	4.647.485.170	Eczacı
44	Müge SARGIN	4.637.892.813	Eczacı
45	Ayşe ERSOY(Amasra)	4.562.448.000	Eczacı
46	Burhan DEMİRKOL	4.375.600.966	M. S. İ
47	Kadri DEMİRKIRAN	4.331.274.351	Yedek Parça
48	Arif EKMEKÇİ(Ulus)	4.328.484.000	Eczacı
49	Aydemir TOKSÖZ	4.270.676.625	Kömür Satışı
50	İbrahim DEMİRKIRAN	4.183.963.340	Kasap
Toplam		436.558.739.208	

Kaynak: Bartın Vergi Dairesi

Maliye Bakanlığı'nın 1997 verilerine dayanarak Bartın'daki vergi mükelleflerine baktığımızda 4084'ü gerçek, 4252'si götürü usulde toplam 8336 gelir vergisi mükellefinin varlığını görmekteyiz. 3522 gerçek, 4115 götürü usulde toplam 7637 Katma Değer Vergisi mükellefinin bulunduğu Bartın'da 376 adet de Kurumlar Vergisi Mükellefi ile karşılaşmaktayız.

Bu verileri her 1000 kişiye düşen vergi mükellefi sayılarını hesaplayarak değerlendirecek olursak, 1997 yılında Türkiye'de her 1000 kişiden 23,7'si, KÖY'lerde yaşayan her 1000 kişiden 26,8'i gelir vergisi mükellefi olarak görülmektedir. Bartın'da ise her 1000 kişiden ancak 22,4'ü gelir vergisi mükellefidir.

Katma Değer Vergisi mükellefiyeti açısından konuya bakıldığında KÖY'lerde her 1000 kişiden 38'i, Karadeniz Bölgesi'nde 30,7'si, Türkiye'de 24,4'ü Katma Değer mükellefi iken, Bartın Türkiye ortalaması ile hemen hemen aynı düzeyde gelişme göstererek her 1000 kişiden 24,5'i Katma Değer Vergisi mükellefi olarak görülmektedir.

Buna karşın Kurumlar Vergisi mükellefiyeti açısından KÖY'lere düşen her 10.000 kişiye 4,6 olan oranı, Bartın'da 4,9 olarak gerçekleşmektedir ki, bu da sanılanın aksine Kurumlar vergisi mükellefi kamusal mükelleflerin kişi başına oranının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Vergi mükellefi sayısı açısından karşılaştırmalı olarak yapmış olduğumuz değerlendirmeyi Genel Bütçe Vergi Gelirleri açısından da değerlendirdiğimizde, Bartın'ın 1997 verileri ile kişi başına en az vergi ödeyen il görünümünde olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim kişi başına vergi geliri açısından 80 il düzeyinde yapılan sıralamada kişi başına 11.056 TL. ile Bartın 79. sırada yer almaktadır.

Bartın'ın 1999 vergi tahakkukunda ilk elli sıraya giren vergi mükellefleri ile yaptıkları iş ve tahakkuk eden vergilere ilişkin liste incelendiğinde; imalat sektöründe faaliyet gösteren dört işletmenin yanı sıra beş nakliyat firmasının listeye girebildiğini görmekteyiz. Gelir vergisi tahakkukuna ilişkin sıralama mükelleflerin faaliyet kolları açısından değerlendirildiğinde Gelir Vergisi'nde ilk elliye giren mükelleflerin %8'inin imalat sektöründe, %10'unun taşımacılık ve ulaştırma sektöründe, %4'ünün hizmet sektöründe hizmet verdiğini, %6'sının menkul sermaye iradı sahipliği nedeni ile listede yer aldığını, % 72'sinin ise ticaret sektöründe faaliyet göstermekte olduğu görülmektedir. Bu dağılım büyük ölçüde Bartın'daki sektörel dağılımı da yansıtmaktadır.

Toplam banka mevduatı açısından Türkiye ve bölge ortalamalarının çok daha üstünde değerlere sahip olan Bartın'da vergi konusunda 1997 cari fiyatlarıyla kişi başına 6,764 TL. ödenirken, bu tutar 1998 sabit fiyatlarıyla 11.056 TL. olarak yer alan Muş'ta kişi başına genel bütçe geliri sabit fiyatlarla 8.872 TL. olmuş durumdadır.

**Tablo 45: GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ (1997)
(1998 Sabit Fiyatlarıyla)**

	Toplam (Milyon)	Kişi Başına
Bartın (*)	2.068	11.056
KÖY	714.396	31.507
Karadeniz	378.551	48.260
Türkiye	10.044.068	159.771

Kaynak: Maliye Bakanlığı

(*)Bartın 79.Sırada

Bu verileri banka mevduatları ile birlikte değerlendirdiğimizde, vergi mükellefiyetinde Türkiye ortalamalarına oldukça yakın değere sahip olan Bartın'ın Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki kişi başına vergi tutarının 1/3'ü, Karadeniz'e kıyasla yaklaşık 1/5'i ve Türkiye'nin 1/15'i kadar vergi ödüyor olması önemli bir vergi kaçacağına da dikkat çekmektedir. Mevcut büyüme kayıtdışı ekonomisinden kaynaklanmıyor ise, mevduat gelirlerinin 1999'dan itibaren vergi kapsamına alınmış olması nedeniyle mevcut tasarrufların beklenenden daha hızlı erimesi sonucu yaşanacak ve yatırıma dönüşmediği takdirde mevcut sermaye birikiminin son derece hızlı bir biçimde yitirilmesi söz konusu olacaktır.

Kamu yatırım harcamaları oranları mali yapının değerlendirilmesindeki önemli göstergelerden biridir. Bu açıdan bakıldığında Bartın, kamu yatırım harcamalarından hak ettiği payı alamayan ender illerden biri olarak ortaya çıkmaktadır.

Kamu yatırımlarının, özel sektörün yeterince gelişmiş olduğu Kocaeli, İstanbul, Gaziantep vb. iller dışındaki illerin gelişmesi üzerindeki lokomotif etkisi genel kabul görmektedir. Bu açıdan kamu yatırım harcamaları incelendiğinde, kamuoyunda "5 Nisan Kararları" olarak bilinen 1994 yılı ekonomik istikrar programının kamu yatırım harcamaları üzerindeki olumsuz etkisi Türkiye rakamlarına bakıldığında açıkça görülmektedir. 1994 yılında, bir önceki yıla kıyasla neredeyse yarıya yakın bir biçimde azalan kamu yatırım harcamaları 1995 yılında daha da azalmış, 1997 yılında ise ancak 1990'lar düzeyine erişebilmiş durumdadır. (1998 sabit fiyatlarıyla)

Kamu yatırımlarına KÖY'ler açısından yaklaştığımızda, 49 ili kapsayan KÖY'ler için harcanan tutar, 80 il toplamı için harcanan tutar ile karşılaştırıldığında, kamu yatırım harcamalarının yalnızca % 13,18'inin kalkınmada öncelikli olduğu belirtilen yörelere kanalize edildiği görülmektedir. Yani, toplam nüfusun %36'sının yaşadığı az gelişmiş yörelere toplam yatırımların yalnızca %13'ü yönlendirilmiş durumdadır ki bu da, Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin az gelişmiş yörelere yatırım yapma yolu ile kalkındırılması gibi bir politikasının aslında bulunmadığının açık göstergesidir.

Kişi başına kamu yatırım harcamaları kriterini kullandığımızda, yaptığımız hesaplamalar daha da çarpıcı olmaktadır. Türkiye toplamı açısından kişi başına yapılan kamu yatırım harcaması tutarı 33.365.000 TL iken, KÖY'lerde bu tutar 12.200.000 TL olarak gerçekleşmektedir. KÖY kapsamındaki 49 il için geçerli verileri Türkiye toplamına ilişkin verilerden çıkardığımızda gelişmiş iller kapsamındaki 31 ilde, kişi başına kamu yatırım harcamaları tutarının 45.305.000TL. düzeyinde olduğunu görmekteyiz ki bu da, Bartın'ın da dahil olduğu KÖY kavramının hiçbir özel anlamı olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Kalkınmada öncelikli yörelere için kişi başına kamu harcaması tutarı 12.200.000 TL. dolayında iken bu tutar Bartın'da Karadeniz Bölgesi ortalamasının da altında seyrederek, 10.565.000 TL. olarak 1997 yılında gerçekleşmiştir.

Bu verilerden de açıkça görüldüğü üzere Bartın gerek bölgesi ve gerekse KÖY kapsamındaki diğer illere kıyasla kamu yatırımları açısından adeta geri bırakılmış bir yöre niteliğindedir.

Bu konuda görev hem tüm Bartın halkına hem de özellikle yöre milletvekillerine düşmektedir. Konuya kamuoyu yaratılarak dikkat çekilmeli ve gerekli ilginin gösterilerek kamu yatırım projeleri için gerekli kaynak ivedilikle sağlanmalıdır.

Tablo 46: KAMU YATIRIM HARCAMALARI (1998 Yılı Fiyatlarıyla Milyon TL)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1990-97 Toplamı
Bartın	-	-	389.816	425.243	336.068	586.773	1.204.515	1.975.762	4.918.178
Karadeniz	96.537.340	71.836.172	76.043.207	55.130.837	31.783.930	37.783.930	72.580.501	84.898.289	526.451.739
KÖY	366.429.475	273.374.414	295.809.991	220.484.566	123.350.611	173.425.188	249.761.427	276.646.892	1.979.282.564
Türkiye	2.401.441.898	2.385.485.616	2.417.654.722	2.481.152.455	1.596.604.050	1.320.520.899	1.661.411.926	2.097.564.915	16.361.836.481

Kaynak: DPT

Tablo 47

	Nüfus (1997)	Kamu Yatırım Harcaması (1997) 1998 Fiyatlarıyla Milyon	Kişİ Başına Kamu Yatırım Harcaması Tutarı (Bin TL)
Bartın	187.008	1.975.762	10.565
Karadeniz Bölgesi	7.843.966	84.898.289	10.823
Gelişmiş Törelere (31 İl)	40.191.741	1.820.918.023	45.305
Türkiye	62.865.574	2.097.564.915	33.365
KÖY	22.674.233	276.646.892	12.200

Kaynak: DPT ve DİE verilerinden hesaplanmıştır

Tablo 48: BARTIN VERGİ GELİRLERİ DEĞERLENDİRME TABLOSU

YILI	GENEL TAHAKKUK	GENEL TAHSİLAT	TAHSİLAT ORANI
1991	106.508.353.600	86.559.847.000	%81,2
1992	185.738.301.000	162.298.720.000	%87,4
1993	368.644.808.000	303.356.649.000	%82,2
1994	769.765.769.000	595.925.992.000	%77,4
1995	1.007.599.642.000	859.024.455.000	%85,2
1996	*	*	%*
1997	*	*	%*
1998	8.339.484.784.000	7.389.237.091.000	%88,6
1999	12.989.803.836.000	11.361.515.818	%87,4

Kaynak: Bartın Valiliği

* Bilgi verilmemiş

5.BÖLÜM / SEKTÖREL GÖSTERGELER**TARIM SEKTÖRÜ**

Bartın İli'nde 47.610 ha. alan tarım amaçlı olarak kullanılmakta olup toplam üretim 57.722 tondur. Bitkisel üretimde tarla ürünleri Türkiye'de %62.66, Karadeniz Bölgesi'nde %68.21, Bartın İli'nde ise % 65.41'lik pay ile ilk sıradadır. Pazarlamanın değeri açısından da ilk sırayı alan tarla ürünleri Bartın'da %40.81'lik bir paya sahiptir.

Tablo 49: BARTIN'DA BİTKİSEL ÜRETİM VE DEĞERLERİ (1996)

	Üretim (ton)	Değer(milyon tl.)	Pazarlamanın Değeri	
			Milyon TL.	%
Toplam	83.319	1.301.493	1.651.227	100.00
Tarla Ürünleri	57.772	1.115.058	673.785	40.81
Tahıllar	52.316	991.151	580.756	35.17
Baklagiller	518	30.182	18.838	1.14
Yağlı Tohumlar	1.060	32.411	30.408	1.84
Yumru Bitkiler	3.878	61.315	43.784	2.65
Sebzeler	14.877	511.838	390.233	23.63
Yaprağı Yenen	3.841	104.955	63.470	3.84
Baklagil	1.022	50.543	36.870	2.23
Meyvesi Yenen	9.682	347.397	283.603	17.18
Soğanslı Yumru Kök	332	8.944	6.290	0.38
Meyveler	15.670	789.655	587.209	35.56
Yumuşak Çekirdekli	7.847	292.218	212.970	12.90
Taş Çekirdekli	3.975	191.839	124.741	7.55
Sert Kabuklular	2.810	241.341	197.275	11.95
Üzümsü Meyveler	1.038	64.256	54.222	3.16

Kaynak : DİE

Tablo 50 : TARLA ÜRÜNLERİ 1996

	TÜRKİYE			KARADENİZ BÖLGESİ			BARTIN			
	Ekilen Alan Hektar	%	Üretim Ton	%	Ekilen Alan Hektar	Üretim Ton	%	Ekilen Alan Hektar	Üretim Ton	%
Toplam	18321732	100,00	55872322	100,00	2140403	7563901	100,00	47610	57772	100,00
Tahıllar	13946030	76,12	29231100	52,32	1724792	3524507	46,60	46192	52316	90,56
Baklagiller	1875095	10,23	1832221	3,28	176345	156130	2,06	372	518	0,90
Endüstriyel Bitkiler	1475624	8,05	15603369	27,93	108193	2334556	30,87	---	---	---
Yağlı Tohumlar	703583	3,84	2165632	3,88	48428	76645	1,01	710	1060	1,83
Yumru Bitkiler	321400	1,75	7040000	12,60	82645	1471253	19,45	336	3878	6,71

Kaynak : DİE Ekonomik ve sosyal göstergeler Bartın 1999 S:190

Tablo 51:SEBZELER 1996

	TÜRKİYE		KARADENİZ BÖLGESİ		BARTIN	
	Üretim %	Pazarlama Değeri %	Üretim %	Pazarlama Değeri %	Üretim %	Pazarlama Değeri %
Toplam	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Yaprağı Yenen Sebzeler	7.45	5.85	18.83	10.58	25.82	16.26
Baklagil Sebzeleri	3.01	4.79	8.03	11.83	6.87	9.45
Meyvesi Yenen Sebzeler	85.68	85.69	71.56	75.87	65.08	72.68
Soğanı, yumru ve kök seb	3.44	3.12	1.55	1.69	2.23	1.61
Diğer Sebzeler	0.42	0.54	0.03	0.03	-	-

Kaynak: DİE, a.g.e S:194

Tablo 52:MEYVELER 1996

	TÜRKİYE		KARADENİZ BÖLGESİ		BARTIN	
	Üretim %	Pazarlama Değeri %	Üretim %	Pazarlama Değeri %	Üretim %	Pazarlama Değeri %
Toplam	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Yumuşak Çekirdekli	20.79	12.45	18.45	8.99	50.08	36.27
Taş Çekirdekli	22.37	30.77	9.00	6.14	25.37	21.24
Turuncgiller	13.92	11.13	0.25	0.15	-	-
Sert Kabuklular	5.58	17.39	25.51	58.31	17.93	33.60
Üzümsü Meyveler	32.76	25.09	8.17	5.02	6.62	8.89
Çay	4.59	3.17	38.61	21.40	-	-

Kaynak: DİE, a.g.e S:198

Tablo 53: TARIM ALANLARI; TARLA ÜRÜNLERİ 1996

Hektar

	Türkiye		Karadeniz Bölgesi		Bartın	
	Ekilen	Hasat Edilen	Ekilen	Hasat Edilen	Ekilen	Hasat Edilen
Tarla Ürünleri	18.321.732	18.259.157	2.140.403	2.137.882	47.610	47.610
Tahıllar	13.946.030	13.895.559	1.724.792	1.723.874	46.192	46.192
Baklagiller	1.875.095	1.872.749	176.345	176.050	372	372
Endüstriyel Bitkiler	1.475.624	1.467.833	108.193	107.474	-	-
Yağlı Tohumlar	703.583	701.711	48.428	47.888	710	710
Yumru Bitkiler	321.400	321.305	82.645	82.596	336	336

Kaynak: DİE, a.g.e, S:200

Tablo 54: TARIM ALANLARI; SEBZELER 1996

Hektar

	Türkiye		Karadeniz Bölgesi		Bartın	
	Toplam Sebze Alanı	%	Toplam Sebze Alanı	%	Toplam Sebze Alanı	%
Sebzeler	785.308	100.00	103.032	13.12	1.214	0.15

Kaynak: DİE, a.g.e, S:200

Tablo 55: GÜBRE KULLANIMI 1996

Ton

	Türkiye	Karadeniz Bölgesi	Bartın
Toplam	8.953.858	1.092.147	22.109
%21 Azotlu	5.417.964	674.465	16.839
%16-18 Fosforlu	3.374.777	400.276	5.265
%48-52 Potaslı	161.117	17.406	5

Kaynak: DİE, a.g.e, S:200

Tablo 56: CANLI HAYVANLAR 1996

	Türkiye		Karadeniz Bölgesi		Bartın	
	Sayı	Pazarlananın Değeri %	Sayı	Pazarlananın Değeri %	Sayı	Pazarlananın Değeri %
Toplam	-	100.00	-	100.00	-	100.00
Koyun	24 122 776	21.36	1 931 058	11.40	2 410	0.35
Kuzu	8 949 224	6.53	678 552	3.49	940	0.29
Kıl Keçi	8 242 000	6.39	239 140	1.16	700	0.10
Tiftik Keçi	709 000	0.43	93 180	0.34	50	0.01
Siğir	7 860 501	37.47	2 018 922	49.97	62 017	70.96
Dana	4 025 499	18.89	933 948	22.51	17 883	21.34
Manda	235 000	0.77	128 610	2.59	3 220	2.70
Tavuk	152 956 970	8.16	22 914 770	8.55	225 500	4.25

Kaynak: DİE, S:207

Tablo 57: HAYVANSAL ÜRÜNLER 1996

BARTIN					
	Miktar Ton	Fiyat TL / Kg	Değer Milyon TL	Pazarlananın Değeri Milyon TL %	
Toplam	-	-	1.548.370	652.483	100.00
Süt	29.440	24.793	729.894	138.680	21.25
Koyun Sütü	50	35.000	1.750	333	0.05
Kıl Keçi Sütü	15	35.000	525	100	0.02
Tiftik Keçi Sütü	-	-	-	-	-
İnek Sütü	28 725	24 770	711 518	135 188	20.72
Manda Sütü	650	24 770	16 101	3 059	0.47
Et(1)	880	350 170	308 150	296 677	45.47
Koyun Eti	5	380 000	1 900	1 767	0.27
Kıl Keçi Eti	-	-	-	-	-
Tiftik Keçi Eti	-	-	-	-	-
Siğir Eti	810	350 000	283 500	272 160	41.71
Manda Eti	65	350 000	22 750	22 750	3.49
Deve Eti	-	-	-	-	-
Domuz Eti	-	-	-	-	-
Deri(adet)	7 600	1 496 989	11 377	11 377	1.74
Koyun Derisi	400	735 000	294	294	0.05
Kıl Keçi Derisi	130	306 000	40	40	0.01
Tiftik Keçi Derisi	-	-	-	-	-
Siğir Derisi	6 620	1 607 000	10 638	10 638	1.63
Manda Derisi	450	900 000	405	405	0.06
Deve Derisi	-	-	-	-	-
Domuz Derisi	-	-	-	-	-
Yapağı	4	126 736	507	96	0.01
Kıl	-	-	-	-	-
Tiftik	-	-	-	-	-
Tavuk Eti	84	150 000	12 600	12 600	1.93
Yumurta(2)	2 491	136 160	339 175	115 319	17.67
Bal	248	584 201	144 882	76 787	11.77
Balmumu	8	223 194	1 786	946	0.15
İpek Kozası	-	-	-	-	-

(1) Mezbaha, kombina ve Kurban Bayramı kesimlerini kapsar.

(2) 16.000 adet yumurta 1 ton kabul edilmiştir.

Kaynak: DİE, a.g.e. S:209

Tablo 58 : TARIMSAL KREDİLER 1996

	Türkiye		Karadeniz Böl.		Bartın	
	Milyar TL	%	Milyar TL	%	Milyar TL	%
Toplam	683.927	100,00	52.112	100,00	192	100,00
Bitkisel Üretim Kredileri	41.864	6,12	2.282	4,38	1	0,52
Hayvansal Üretim Kredileri	77.780	11,37	14.360	27,56	41	21,35
Kimyevi Gübre Kredileri	10.125	1,48	649	1,25	---	---
Tarımsal Araç - gereç Kredileri	16.687	2,44	1.395	2,68	---	---
Su Ürünleri Kredileri	1.672	0,24	446	0,86	4	2,08
Tarımsal Sanayi Kredileri	46	0,01	2	0,00	---	---
Tarım Kredi Kooperatiflerine Verilen Krediler	91.107	13,32	17.976	34,49	146	76,04
Tarım Satış Kooperatiflerine Verilen Krediler	40.301	5,89	15.002	28,79	---	---
Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Verilen Krediler	404.345	59,12	---	---	---	---

KAYNAK : T.C. Ziraat Bankası Verilerinden aktaran DİE. A. G. E. S:201

Bartın ilinde yukarıda verilen verilerden de açıkça görüldüğü üzere tarım sektörünün iktisadi bir faaliyet kolu olarak mevcut durumu ile dahi üreticiyi tatmin etmeyeceği açıktır. Nitekim İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü'nce, kırsal alandaki hane sayısının 29.013 olduğu, toplam tarım alanları hane sayısına bölündüğünde ortalama hane başına 25 dönüm arazi düştüğü, arazilerin genelde meyilli ve küçük olması nedeniyle modern tarım alet ve makineleri kullanımına elverişli olmadığı saptamaları yapılmaktadır. Bartın'da tarım sektöründe istihdam verileri daha önce de açıklanan nedenlerle bulunmamaktadır. Ancak 1997 sayım sonuçlarına göre 139.557 kişi buçak ve köylerde oturmaktadır ki bu nüfusun önemli bir bölümü ister tek iş, isterse ikinci iş olsun tarım sektöründe faaliyet göstermektedir.

Bartın'da tarım iktisadi bir faaliyet kolu olmaktan çok aile ekonomisine katkı ya da ailenin kendi ihtiyaçlarını karşılama amacıyla sürdürülen bir faaliyet olup, geçimlik anlamı ile yeterli bir üretimden söz etmek oldukça zordur.

Mevcut durum olarak sergilenen bu olumsuz tablo, Bartın'ın doğal üstünlükleri nedeniyle tersine çevrilebilir niteliktedir. Nisan 2000 tarihinde Tarım Bakanlığı'na yeni bir tarımsal yapılanmaya ilişkin uygulama yönetmelikleri çıkarılmış olup, söz konusu uygulama Bartın için tarım sektöründe çok önemli açılımların habercisi olarak değerlendirilebildiği takdirde, tarım sektöründe önemli atılımlar gerçekleştirilebilir.

Söz konusu edilen Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın teşvik kapsamındaki uygulama, kimyasallar ve pestisitler kullanılmaksızın çevreci tarım, (eco-agriculture) ya da organik veya ekolojik tarım olarak adlandırılan yeni bir tarımsal üretim tekniğinin teşvik kapsamına alınmasıdır. Tarım Bakanlığı yetkililerinin gözetiminde üretim sürecinde temiz topraklarda (kimyasallar ve pestisitlerle kirlenmemiş toprak), hiçbir kimyasal ve inorganik bileşenle müdahale olmaksızın, doğal ortam ve koşullarda hormon ya da kimyasallarla kirlenmemiş tarımsal ürünlerin üretilmesi ve sertifikalı ürünlerin pazarlanması ilk kez Bakanlık koordinatörlüğünde gündeme getirilmiş durumdadır.

Ekolojik ya da bir başka deyişle organik tarım çevreci hareketlerin artışı üzerine insan sağlığına zararlı hormon ve kimyasallardan arındırılmış tarım ürünlerinin özellikle gelişmiş ülkelerde olağanüstü elverişli koşullarda 1980'lerden itibaren pazar bulmaktadır. Herhangi bir kimyasal gübre, zararlılarla mücadelede zehirli ilaç (pestisit) ve ürün arttırıcı hormonlar kullanılmaksızın atalarımızın tekniği ile yapılan bu üretimde verim, ilaç ve kimyasal kullanılan üretime kıyasla yarı yarıya daha düşük olmakla birlikte, sertifikalı ürünlerin pazar fiyatları inorganik üretilenlere kıyasla 7 ila 10 kat daha fazla olmakta, böylece ürün az olsa da satış garantili (özellikle ihracat) ve yüksek kar marjlı olan tarımsal ürünler elde edilebilmektedir. Ege Bölgesi ve kısmen Akdeniz'de başlatılan pilot üretimlerde bulunan çiftçiler ekonomik tatmini yakalamış olduğundan, bu tür tarımsal üretim ülkemizde de hızla yayılmaktadır.

Bartın'ı bu noktada üstün kılan, söz konusu üretimin gerek şartlarının başında gelen "temiz toprak" konusudur. Anılan üretimi yapmaya karar veren çiftçiler sahip oldukları toprağa en az iki yıl hiçbir ürün ekmeksizin çeşitli yöntemler uygulayarak toprağın o güne kadar karşılaştığı kimyasallardan arındırılması için uzun bir süreç yaşamak zorunda kalarak laboratuvar tahlillerinden "temiz" sonucu alana kadar uzun bir süre gelirsiz yaşamak, ya da çok uzun zamandır tarım yapılmamış, ekime elverişli temiz topraklar bulmak zorunda kalmaktadır. Kimyasal gübreleme yerine genelde benimsenen yöntem ya yeşil gübre denilen organik gübre ya da, halk arasında ırmak toprağı da denilen milli toprakların tarlalara serilerek verimin doğal yöntemlerle artırılması olmaktadır.

Bartın ırmağı, en az üç yıl hiçbir müdehale ihtiyaç duyulmaksızın (gübre veya hormon) tarımsal üretime elverişli toprakları sürekli olarak taşıyıp denize dökmektedir. Oysa Tarım Bakanlığı yetkilileri ile temas kurularak pilot uygulama kapsamına Bartın çiftçilerini katarak, emek yoğun, küçük işletmeler için geçerli olan bu tarım teknolojisinin yaygınlaştırılması halinde, Bartın'ın tarım sektörü ihracatçı bir sektör haline kısa zamanda gelebilecektir. Çünkü mevcut tarım topraklarımızda genelde aile ekonomisine yönelik tarım yapıldığından, bu yörelerde zaten topraklar büyük ölçüde temiz durumdadır. Bu toprakların ırmak toprağı ile harmanlanması yolu ile gelirsiz uzun dönemler geçirmek yerine, doğrudan üretime başlayacak olan Bartın çiftçilerinin gelir düzeyinde bu yöntem kullanıldığı takdirde çok önemli bir artış kaydedilebilecektir.

Söz konusu tarım tekniğı geleceğin tarım şeklidir. Kimyasal ve pertisitlerin yanı sıra hormon kullanımının insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri dünyaca tüm bilim çevrelerinin ortak tehlike tanımı içinde yer almaktadır. Günümüzde, özellikle gelişmiş sanayileşmiş ülkelerin talebi olan ve ülkemizde Denizli ve Çankırı'da halen yapılan ve üretimin tamamı ihraç edilen bu tür temiz ürünler yakın bir zamanda iç pazarda da talep edilir hale gelecektir.

Yatırım kararlarını uzağı gören ve rasyonel bir biçimde yapmak tüm yatırımcıların olduğu gibi Bartın'ın çiftçilerinin de hem hakkı, hem de görevidir. Bu noktadan hareketle Bartın Tarım İl Müdürlüğü'nün gerekli atılımları başlatarak Bartın çiftçilerinin eğitimi, motivasyonu, deneme üretimler için çiftlik sahiplerinin ikna edilmesi vb. görevlerde aktif rol almasının yanı sıra, ilgili meslek odalarının da hızla harekete geçmesi ve tarımsal üretimin günümüz ve geleceğin talebi yönünde şekillenebilmesi için gerekli kamuoyunu yaratma yönünde eylemliliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Söz konusu tarım teknolojisinin yaygınlaşması halinde ırmak toprağının yurt içinde organik tarım üreticilerine satılması amacıyla gerekli organizasyonların da şimdiden başlatılması gerektiği inancındayız. Yeterli pazar araştırmalarının yapılması halinde yakın zamanda Bartın ırmağı'nın verimli toprağında bir ihraç ürünü haline getirilebilir olduğu unutulmaksızın, gerek tarım topraklarının ıslahı ve gerekse erozyon yolu ile kaybettiğimiz toprakların geri kazanılmasında Bartın gelecekte, yeterli duyarlılığı gösterebildiği takdirde örnek bir il olmanın yanı sıra ekonomik anlamda tarımsal kalkınma ve tarım sektöründe istihdam artışını da gerçekleştirecektir.

100

19. Haziran 2000

Hürriyet

Çevre dostu çiftçiye kredi desteği geliyor

ZİRAAT Bankası, doğal dengeyi, insan ve hayvan sağlığını koruyacak nitelikte çevre dostu tarım yapacak çiftçilere 'Ekolojik Tarım Kredisi' adıyla yeni bir kredi açma kararı aldı.

ZİRAAT Bankası, doğal dengeyi, insan ve hayvan sağlığını koruyacak nitelikte çevre dostu tarım yapacak çiftçilere 'Ekolojik Tarım Kredisi' açma kararı aldı.

Ziraat Bankası Genel Müdürü Osman Tunaboylu ve Genel Müdür Yardımcısı Osman Haboglu'nun yayımladığı genelgeyle, Ekolojik Tarım, tarımsal krediler kapsamına alındı. Ekolojik Tarım, bozulan doğal dengeyi yeniden kurarken, tarım ürünlerine dayalı ihracat potansiyelini

de artırma özelliği taşıyor. Çevre dostu tarım faaliyetinde, sentetik ilaç ve gübrelerin yerine, organik ve yeşil gübreleme yapılıyor. Ziraat Bankası tarafından hazırlanan raporda, sentetik kimyasal maddelerin kontrolsüz kullanımının ekolojik dengeyi bozduğu belirtilerek şöyle deniliyor:

● Sentetik maddeler, biyolojik mücadele ortamının tahrip edilmesine, ekolojik dengesi bozulmasına, toprağın doğal zenginliğinin yok olmasına ve insan sağlığının olumsuz yönde

etkilenebilmesine neden oldu

● Ekolojik tarım, doğaya ve insana dost ekolojik tarım, sentetik ilaç ve gübrelerin yerine, organik yeşil gübreleme, döngüsel, toprağın korunması ve bitkinin direncini artırılmasını esas alan bir üretim biçimidir.

Ziraat Bankası yetkilileri, Ekolojik Tarım'ın dünyada 100 yıldır uygulanmasına karşın Türkiye'deki geçişinin 10 yıl olduğunu söyledi. Ziraat Bankası'nın çevre dostu çiftçilere yönelik kredisinin esasları şöyle:

● Sözleşmeli üretim modeli kapsamında kredilendirme yapılacaktır.

● İhtiyaç duyulacak işletme kredileriyle birlikte işletme, paketlenme ve depolama tesisleri için gerekli yatırım kredisi talepleri de kredilendirilecek.

● Üretiminin tamamını banka aracılığıyla ilaahç etmeyi taahhüt edecek firmaların kredi taleplerinde özkaynak aranmayacak.

● İşletme kredilerinde 1 yıl, yatırım kredilerinde 5 yıla kadar vade verilecek.

● KOBİ'lere açılacak kredilere yüzde 37,981 kapsam dışında kalan işletmelere ise yüzde 60 faiz uygulanacak.

■ Çiğdem TOKER/ANKARA

MADEN KAYNAKLARI

Bartın İl'i'ni de içeren Maden Envanteri çalışması Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından en son 1980 yılında yapılmış olup, anılan bilgilerin bu tarihten sonra gelişen teknolojinin getirdiği yeni olanaklarla güncelleştirilmesi yönünde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

MTA tarafından hazırlanmış olan Türkiye Maden Envanteri çalışması genelde arazi gözlemleri ile görünür rezervler konusundaki tesbitlere dayalı olup, özel durumlar dışında sondaj ve benzeri ayrıntılı teknik araştırmalara dayanmamaktadır. Bu tür ayrıntılı çalışmalar genelde Maden İşletme haklarının alınması sürecinde başvuru sahiplerince yapılmakta, ya da yaptırılmaktadır.

Jura öncesi jeolojik evrimi hakkında çok fazla bilgi sahibi olunmayan Zonguldak - Bartın - Karabük'ü içine alan havzanın genelde kumtaşı, kıltaşı ve siltası istifinin karbonatlarla ara katkılı yapısının yöredeki Devoniyen denizinin varlığından kaynaklandığı, Viziyen dönemi sonunda bu denizin çökmesi, sıgışması ve nihayet karalaşması sonucu, tatlı suyun bol olduğu bataklık görünümünü aldığı ilgili kaynaklarca belirtilmektedir. Bartın, Karabük, Devrek alanlarında karasal yaşamın Namuriyen Dogger arasında başladığı sanılmaktadır. Genelde kırıklı bir yapıya sahip havzada, yapılan maden kaynağı araştırmaları sonucu, Taş Kömürü'nün ekonomik anlamda kullanılmaya başlamasıyla birlikte, yaklaşık 1850'lerden bu yana Taş Kömürü yatakları ve bunların işletilmesi konularında yoğunlaşmış durumdadır.

Türkiye Maden Kaynakları envanteri çalışması, Bartın'ı da içine alan Zonguldak havzasında çok değerli pek çok madenin varlığına, tespitlerin yapıldığı dönemin kısıtlı teknolojik olanaklarına rağmen dikkat çekmektedir. Nitekim yukarıda özetlemeye çalıştığımız jeolojik oluşum süreci, yörenin farklı ve çok zengin maden kaynaklarını içermesi gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Türkiye Maden Envanteri çalışmasında yer alan Bartın İl sınırları içindeki ekonomik değere sahip maden kaynakları konusundaki tesbitlere bakacak olursak;

Bartın merkez İlçe sınırları içinde Akgöz Köyü, Bartın Boğazı ve Muhacirler Mevkii'nde Demir cevherine rastlanmıştır. Tenör ve kalitesi %54, 9 Fe, %4,49 Si 02 olarak belirtilen demir cevherinin görünür ve muhtemel rezerv miktarına ilişkin bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Bartın merkez İlçe sınırları içinde Karasu Köyü ve İnkumu Mevkii'nde Kuvarsit madenine rastlanmış olup, tenör ve kalitesine ilişkin bilgi olmayan Kuvarsit cevherinin jeolojik rezerv miktarının 10.000.000 Ton olduğu belirtilmektedir.

Bartın İl Amasra İlçesi Tarlaağzı Mevkii'nde tenör ve kalitesi 29-35 P.C.E olarak belirlenmiş, 1.000.000 Ton görünür, 1.500.000 Ton muhtemel rezerv miktarı ile Şiferton bulunmaktadır.

Şiferton'un ayrıca E.K.İ. ocaklarında da 28-34 P.C.E tenör ve kaliteli 6.475.550 Ton görünür, 3.584.950 Ton muhtemel rezerv miktarı ile bulunduğu tesbit edilmiştir.

Bartın'da Dereköy Mevkii'nde ayrıca 12 °C sıcaklığa, PH=6.00'a ve debisi 1,2 L/Sn 'ye sahip Maden Suyu kaynağının bulunduğu anılan kaynakta belirtilmektedir.

Yörede işletilen ve anılan çalışmada yer alan tek maden Taş Kömürü'dür. Amasra'da tenör ve kalitesi %2.84 su, %6.70 kül, %15,S, ısı değeri 66508544 Kcal/kg. olan Taş Kömürü'nün rezerv miktarı 285.161.000 Ton (görünür+ muhtemel+ mümkün) olarak saptanmış durumdadır.

E.K.İ İşletme Sınırları içinde yer alan Şiferton, taş toprak sanayi açısından en önemli hammadde kaynağı olup, 1984 yılına kadar kömür çıkarımı sırasında bir yan ürün olarak ve yöre sanayilerinin talebini karşılamak üzere işletilmekteydi. Anılan madenin işletilmesinden TTK tarafından 1989 yılında tamamen vazgeçilmiş olmasına karşın, ateştuğlası, vitrifiye sanayii vb. taş-toprak sanayilerin talebi sürdüğünden Şiferton'un Brezilya'dan gemiler yolu ile ithalatı işlemleri başlatılmıştır.

Tablo 59 : MADEN VE TAŞ OCAĞI SEKTÖRÜNE İLİŞKİN BİLGİLER 1995

	Türkiye	Karadeniz	Bartın
İşletme Sayısı			
Toplam	1.613	165	4
Devlet	540	65	1
Özel	1.073	100	3
Çalışanlar Ortalaması			
Toplam	82.287	28.455	9.925
Devlet	61.669	26.122	9.888
Özel	20.618	2.333	37
Ücretli Çalışanlar Ortalaması			
Toplam	81.786	28.394	9.925
Devlet	61.598	26.120	9.888
Özel	20.187	2.274	37
Üretimde Çalışanlar			
Toplam	66.736	20.402	4.840
Devlet	48.485	18.338	4.805
Özel	18.251	2.064	35
İdari ve Diğer İşlerde Çalışanlar			
Toplam	15.049	7.992	5.085
Devlet	13.113	7.782	5.083
Özel	1.936	210	2
Ücretli Çalışanlara Yapılan Ödemeler (000)			
Toplam	30.785.550.756	10.930.200.418	3.940.135.288
Devlet	28.020.999.081	10.629.960.347	3.934.347.788
Özel	2.764.551.675	300.240.071	5.787.500
Üretimde Çalışanlar			
Toplam	21.729.579.125	7.732.881.094	1.917.029.848
Devlet	19.524.694.231	7.460.290.222	1.911.602.348
Özel	2.204.884.894	272.590.872	5.427.500
İdari ve Diğer İşlerde Çalışanlar			
Toplam	9.055.971.631	3.197.319.324	2.023.105.440
Devlet	8.496.304.850	3.169.670.125	2.022.745.440
Özel	559.666.781	27.649.199	360.000

Kaynak : DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Bartın S:212

TTK'nın oldukça karlı bir yan ürünün üretiminden vazgeçmiş olmasının ekonomik bir gerekçesi olmamasına karşın, kömür üretiminin durdurmaya yönelik genel politik kararların bir uzantısı olarak bu üretimin durdurulmuş olduğuna dair kuvvetli göstergeler mevcuttur.

Güncelleştirilmemiş ve oldukça geri bir teknoloji kullanılarak yapılmış olduğunu belirttiğimiz Maden Envanteri çalışmasının özellikle Demir, Kuvarsit ve Şiferton yönünden yenilenmesi ve anılan madenlerin işletilmesinin ekonomik olup olmadığı ile, bu hammaddeleri kullanan sanayilerin yörede gelişme potansiyelleri konuları ayrıca ve ayrıntılı olarak değerlendirilmek zorundadır.

Yöredeki en büyük toplu istihdam alanını oluşturan madencilik sektörünün ekonomik alanının yeni madenlerin çıkarılması yönünde geliştirmesi halinde, madencilik sektörünün istihdam kapasitesinin artmasının yanında, anılan madenleri temel hammadde girdisi olarak kullanan sanayilerin de (cam sanayii, taş toprak sanayi vb.) yörede yer seçerek istihdam üzerinde olumlu etkilerde bulunulması beklenebilir.

DİE verilerine göre Bartın'da 1'i kamuya 3'ü özel şirketlere ait toplam 4 işletme madencilik sektöründe faaliyet göstermektedir. TTK işletmesinin rödevans anlaşmaları yolu ile imtiyazlı olduğu maden sınırlarında özel sektöre üretim imkanı sağlanmasının istihdam üzerinde olumlu etkinliklerinden söz etmek olanaklı değildir. Kaldı ki derin kuyu yöntemi ile yapılmak zorunda olunan üretim sürecinin güvenlik, iş ve işçi sağlığı ile üretimin sürekliliğini sağlama amacıyla yapılması zorunlu ön yatırım eksiklikleri, rödevanslı bölgelerde gerek üretimin sürekliliği ve gerekse güvenlik koşulları açısından ciddi sorunlara yol açılmasına neden olacak niteliktedir.

1995 verilerine göre Bartın'daki madencilik sektörüne ilişkin bilgiler karşılaştırmalı olarak Tablo 59'daki gibidir.

Tablo 60 : MADEN VE TAS OCAĞI SEKTÖRÜNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER 1995

	Türkiye	Karadeniz	Bartın
Yılda Çalışan İşçi Saat Toplamı			
Toplam	148.221.210	41.772.910	8.906.994
Devlet	103.733.236	37.006.283	8.831.625
Özel	44.487.974	4.766.627	75.369
Yıl Sonunda Kurulu Olan Toplam Çevirici Güç Kapasitesi			
Toplam	684.331	162.476	50.421
Devlet	602.208	151.878	50.271
Özel	82.123	10.598	150
Stok Değişmesi			
Toplam	8.883.452.583	32.348.111	-257.985.124
Devlet	5.494.761.597	-26.457.625	-257.985.124
Özel	3.388.690.986	58.805.736	—
Sabit Sermaye ve Yıl İçinde Yapılan Gayri Safi İlaveler			
Toplam	7.451.983.818	1.845.230.234	50.119.298
Devlet	4.602.362.427	1.755.329.341	50.119.298
Özel	2.849.621.391	89.900.893	—
Girdi (000 TL)			
Toplam	19.752.582.412	4.126.504.082	1.206.829.644
Devlet	11.589.087.569	3.384.411.888	1.181.705.351
Özel	8.163.494.843	742.092.194	25.124.293
Çıktı (000 TL)			
Toplam	132.176.769.516	13.252.998.354	2.073.108.366
Devlet	89.950.881.188	10.273.800.165	1.854.441.266
Özel	42.225.888.343	2.979.196.189	118.667.100
Katma Değer (000 TL)			
Toplam	112.424.187.104	9.126.494.272	866.278.722
Devlet	78.361.793.619	6.889.388.277	772.735.915
Özel	34.062.393.485	2.237.105.995	93.542.807

Kaynak : DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Bartın S:213

Madencilik sektöründeki redövars uygulamasının sektör üzerinde olumlu bir etki yaratmadığı DİE verilerinden de açıkça görülmektedir. 1995 tarihindeki verilere göre Amasra İşletmesi'nde istihdam edilen kişi sayısı 9888 kişi iken, özel sektöre ait üç işletmede istihdam sayısı 37'dir. Yani redövars uygulamasının istihdam üzerinde olumlu bir katkısı bulunmamaktadır. Aynı şekilde sabit sermayeye yıl içinde yapılan gayri safi ilaveler konusunda özel sektörün hiç bir katkısının bulunmadığı da gene DİE verilerinden anlaşılmaktadır.

Bartın'da madencilik sektörü konusunda özenle değerlendirilmesi gereken kanımızca iki ana başlık söz konusudur. Birincisi; Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nca yaptırılmış olan Dünya Enerji Kaynakları Raporu'na göre dünya fosil enerji kaynaklarının 2050 yılında tükenmesi beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında, günümüzde Güney Amerika kömürü karşısında (yüzey kömürü olduğundan üretim maliyeti düşük bu nedenle fiyatı daha ucuz) rekabet gücü olmayan Zonguldak havzası üretiminin yüksek üretim maliyetine karşın talebinin bulunacağı bir dönem çok da uzak olmayan bir tarihte gündeme gelecektir. Şu anda fiyat rekabeti şansı derin kuyu yöntemiyle ve emek yoğun üretim teknoloji nedeniyle bulunmayan havza üretimi mevcut rezervlerin bir gün kullanılmasına elverecek ölçüde sürdürülmesi politikasıyla, hangi edere olursa olsun satılabileceği tarihe kadar yaşatılmak zorundadır. Nitekim Almanya ve Fransa'da aynı sorun nedeniyle kendi kömür havzalarını tamamen kapatmak yerine rölantide açık tutmak yöntemini seçmiştir. İleriyi gören bir yöntemle ülkemizde de söz konusu kömürün üretiminin en az düzeye indirilse dahi korumasına yönelik faaliyetler ile galerileri açık tutma politikasını uygulaması 21. yüzyılın ikinci yarısında çok değerli bir maden haline gelecek taş kömürü havzasının mutlaka korunması açısından zorunlu bir önlem olarak görülmektedir.

İkinci ve aynı değerde olan bir diğer konu ise, yalnızca Bartın özelinde değil tüm Zonguldak Havzası genelinde yörenin jeolojik formasyonu nedeniyle saptanan ve saptanmayan diğer madenler olmaktadır. Yörede 1980 yılından bu yana maden cevherleri konusunda yapılmış sistematik bir çalışma bulunmamaktadır. Havza'ya son derece dar görüşlü bir biçimde yalnızca Taş Kömürü kaynağı olarak bakılmıştır. Oysa madencilik sektörünün

yöredeki alternatifi, gerekli araştırmalarla desteklendiği takdirde, gene madencilik sektörüdür. Kömür dışı endüstriyel madenlerin işletilmesi halinde yörede istihdam canlandırılabilirliği gibi, özellikle 2000 yılı başlarından itibaren tüm dünyada başlayan yeni gelişmelerden ülkemizin yararlanması sağlanabilir.

Bu günlerde son derece güncel olan bir gelişmeyi bu noktada anımsatmakta yarar görüyoruz. Bilindiği üzere 1999 yılının sonlarından itibaren dünya borsalarında NASDAC denilen teknoloji hisselerinde olağanüstü düşmeler görülmesine karşın, endüstriyel ürün borsası olan SİSCA'da enflasyonist bir çıkış yaşanmaktadır. Endüstri hammaddesi piyasalarındaki bu hareketlerime kanımızca geçici bir eğilim olmayıp, sınırlı doğal kaynaklara olan ve sanayileşme düzeyi ile paralel, genel talep artışından kaynaklanmaktadır. Ülkemizin özellikle Zonguldak havzasındaki maden kaynaklarını doğru bir biçimde değerlendirmeye alması halinde, mevcut doğal kaynak zenginliğimizin stratejik bir üstünlüğe dönüştürülmesi olanağı da yaratılmış olacaktır.

TURİZM SEKTÖRÜ

Bartın'ın ilçesi olan Amasra 1940'ların son yılların da aktif turizm hareketleri ile tanışan ülkemizin ender yörelerinden biridir. Başlangıçta Karabük Demir-Çelik tesisleri çalışanlarının dinlenmesi amacıyla dinlenme tesislerinin yapımı ile hareketlenen Amasra zaman içinde, E.K.İ (Şimdiki TTK) 'nin de dinlenme tesislerinde katılımı ile yaz boyu çalışanlarca dönüşümlü olarak kullanılmaya başlanmıştır. Tesislerin yetersizliği ve yörenin tanınmasıyla pansiyonculuk hizmetlerine de yönelerek, kamu kurum ve kuruluşlarının çekiciliği ile başlayan ve giderek önemsenen aktif turizm hareketinde yerini almıştır. 1970'lerden itibaren Ege ve Akdeniz yörelerinde organize aktif turizm de hızla geline nokta nedeniyle Amasra turizm alternatifi olma yeteneğini yitirmiş ve giderek önemini ve çekiciliğini kaybetmiştir.

Turizm ya da turistik hareket dediğimizde bir kişinin seyahat amacı ne olursa olsun başlangıç noktasından hareket edip, en az 24 saatini bedelini ödemek suretiyle bir başka yerde geçirip, başlangıç noktasına geri dönmesinden söz etmekteyiz. 1968'li yıllarda ülke çapında artan genel refah düzeyi ve dinlenme sürelerindeki artışın yanı sıra, gayri menkul sahipliğinin yatırım aracı olarak algılanıyor olması, tüm ülke çapında aktif turizmin gelişebileceği alanların II. Konutlarla istilası sonucunu da beraberinde getirmiştir.

II. Konut ya da yaygın değişle "yazlık ev" kültürü, gündelik yaşamın dönemsel olarak bir yerden bir başka yere aktarılması faaliyetidir. Her ne kadar bir noktadan çıkılıp bir başka yerde 24 saatten fazla zaman geçirme kriterini yazlık evlere yönelik seyahatler sağlıyor gibi görünse de, seyahat eden açısından ödenen bedel, gayri menkulun satın alınması ve tefrişi için yapılan harcamalardır ve bunlar söz konusu aktivitenin turizm olabilmesi için gerekli konaklama harcamaları değildir. Bir başka değişle, yazlık konutlar, kışık konutlardan farklı mal ve hizmet talebinde bulunmazlar.

Turizm sektörü dediğimiz sektör, konaklama ve konaklamaya ilişkin mal ve hizmet talebinin oluşması ile birlikte oluşan veya bu hizmet arzı yoluyla turistlerin gelmesi ve konaklamasını özendirici çekiciliği oluşturarak kendi talebini yaratan bir sektördür.

Bartın'ın turistik çekiciliğini oluşturma yönünde ilk akla gelen denize bağlı turizmi geliştirebilmesinin önündeki en büyük engellerin başında, Akdeniz ve Ege Bölgesinin iklim açısından daha uzun bir sezon sunmasının ötesinde, Akdeniz ve Ege'de sahillerin daha yaygın ve büyük alanlarda olmasından dolayı, Bartın'da olduğu kadar yoğun bir biçimde II. Konutlarca işgal edilmemiş olmasının yanında, konaklama tesisleri ile hizmet kalitesinin yüksekliği nedeniyle Bartın'ın rekabet şansının olmaması özel olarak değerlendirilmelidir.

Bartın'da denize yönelik turizm aktivitelerinin yapılmasına ekolojik olarak uygun alanlar, dağların denize dik yapısı nedeniyle birbirlerinden uzak küçük koylar biçimindedir. Bartın'a 14 km uzaklıktaki İnkum plajı 3 km uzunluğunda bir koy olup anılan alan neredeyse tamamen II. Konutlar ve kamu dinlenme tesisleri ile doldurulmuş durumdadır. Kamu dinlenme tesisleri turizmin öngördüğü türde bir konaklamayı en azından fiziken sağlıyor gibi görünse de, konaklayanın özgürce konaklama tesisini değil, konaklama tesisinin konaklamayı seçiyor olması gibi son derece ters bir ilişki sunmaktadır. Kısacası kamu dinlenme tesisleri son derece sınırlı bir çevreye hizmet sunan tesislerdir ki, bu tesislerden yararlanma kriteri anılan kurumun çalışanı olmaktadır. Aynı sahilde, hiç bir kriteri olmaksızın yatak hizmeti sunan ve adı otel ya da pansiyon olan denetim dışı bazı binalar bulunmakla birlikte anılan yapılar gerek amaca uygunluk ve gerekse hizmet kalitesi açısından tesis olarak nitelenmekten çok uzak durumdadır.

Bartın merkez ilçeye 17 km uzaklıkta yer alan ve başlangıçta da belirtildiği gibi ülkemizin ilk turistik aktiviteye başlayan yörelerinden biri olan Amasra, eşsiz doğal ve tarihi güzelliklerine karşın, Ege ve Akdeniz'e paralel bir turistik gelişme gösterememiş ve neredeyse unutulmuş bir yöremizdir. Özellikle Ankara'ya yakınlığı nedeniyle turistik aktivitelere en yakın Ankara'lıları çekmesi mümkün olan Amasra'nın hak ettiği gelişmeye ulaşamadığını görmekteyiz. Gerekçelerini değerlendirecek olursa, gerekli gelişme ivmesinin kazanılamamasının en önemli nedenleri; Amasra'ya kimliğini veren tarihi dokunun büyük ölçüde tahribine yol açan çarpık kentleşme başlığında öncelikle üzerinde düşünülmesi gereken bir sorun olarak gündemdedir. Kentin "Çeşmi-Cihan" olarak nitelenen silüetinin günümüzde büyük ölçüde değiştiği ve çirkinleştiğini görmekteyiz. Turistlere sunulan hizmet kalitesi gerek konaklama tesislerinin fiziki kalitesinin ve kapasitesinin düşüklüğü, gerekse restoran vb. yan hizmetleri de içeren hizmet

tesislerinin ve hizmet personelinin eğitimsizliği ve yetersizliği gibi nedenler Amasra'nın yöreye yüksek gelir gruplarını çekecek kabiliyette olmadığını göstermektedir. Genelde alt-orta ve orta gelir gruplarına hizmet sunan Amasra en azından üst-orta gelir gruplarını hedefleyen yatırımlara yönelmek zorundadır. Amasra'nın ahşap oyma el sanatları ürünlerinin sergilenmekte olduğu Çekiciler çarşısında uzakdoğu mallarının egemenliği sınırlandırılarak yöre el sanatları öne çıkarılması turistik çekiciliği arttıracaktır.

İnkum için getirilen eleştiri Amasra için de geçerlidir. Sadece yaz döneminde kullanılan, belediyeye ek altyapı vb. yük ve ekstra hizmetler yükleyen, ancak emlak ve çevre temizlik vergisi dışında ek gelir yaratmayan II. Konutların yapımı sınırlandırılmalı ve en az 4 yıldızlı turistik belgeli otel ve pansiyonlar teşvik edilerek yöreye gelir getirici aktiviteler yaratılmalıdır.

Hizmet sunum kalitesi Bartın yöresinde bilinen bir uygulama değildir. Bu amaçla yöre tesislerinin en azından Turizm Meslek Yüksek Okullu ve ilgili meslek liselerinden elemanları işe almaya teşvik edilmesi ya da en azından İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü ile yöre sivil toplum örgütlerinin ortaklaşa hizmet içi eğitim programları düzenleyerek, hem tesis sahiplerine hem de hizmet personeline kaliteli hizmet konusunda eğitim vermesi gerçek bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Güzellehisar, Mogada, Çakraz, Akkonak köyleri, İnkum ile benzer sorunları yaşamakta olup, bu köylerin gelecekte II. Konuttan aktif turizme geçişi şimdiden büyük ölçüde engellenmiş durumdadır. Buna karşın hala büyük ölçüde baktır olan Kızılkum, Göçkün ve Çambu köyleri turizm alanında gelecek vadeden yöreler olup, bu yörelerin de II. Konutların istilasına uğramadan, aktif turizme yönelik kullanımı amacıyla gerekli imar planı çalışmaları vakit geçirilmeden yapılmalıdır.

Vahşi doğa güzelliklerinin yanı sıra ahşap tekne yapımı aktivitesine sahip Kurucaşile, Kapisuyu(Kurucaşile)ve Tekkeönü (Hisar) ihmal edilmeksizin planlanarak aktif turizme kazandırılma potansiyellerinin doğru değerlendirilmesi gereken eşsiz sahillere olarak özenle korunması gereken doğa harikalarıdır.

Uluyayla ve Arıt yaylası ülkemizde yeni yeni filizlenmekte olan yayla turizmi açısından değerlendirilmesi gereken müstesna güzellikte dağ ve av turizmine de elverişli yaylalardır. Bu alanların yöre karakteristiklerini taşıyan mimari öğeleri önceden belirlenmiş projelerle ve planlı bir biçimde turizme kazandırılması halinde ciddi bir ekonomik kaynağa dönüşebileceği gözden kaçırılmamalıdır. Yayla turizmini doğa turizmi ile destekleyen Ulus'taki Uluyayla şelalesini de içeren Yayla-Dağ ve Avcılık Master planı yapılması halinde yöreye Turizm Bakanlığı kaynaklarından ödenek aktarılması da mümkün olacaktır.

Yörede turizm açısından değerlendirilmesi gereken ve bu potansiyele sahip pek çok zenginlik bulunmasına karşın, Turizm belgeli yalnızca iki işletme bulunmaktadır. Tüm Bartın'da biri turizm işletme belgeli, diğerleri Belediyelerden belge almış 18 otel, 2 motel ve 10 pansiyon mevcuttur. Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü tespitlerine göre yöre turistik tesisleri 565 oda ve 1305 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir. Tesislerin doluluk oranlarına ilişkin herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte tesislerin oda/yatak oranı 2.3 tür. Odalarda bağımsız banyo ve tuvalet olanağının, restoran hizmetinin olup olmadığına dair bilgilere Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü verilerinden ulaşılamamaktadır.

Anılan tesislerin dokuzu Bartın merkez, sekizi Amasra Merkez, sekizi İnkumu, üçü Çakraz köyü (Amasra), biri Akkonak köyü (Amasra), ve biri de Ulus'ta yer almaktadır.

Bartın arkeolojik ve etnografik anlamda eşsiz zenginliklere sahip bir il olmasına karşın, tek bir müzeye sahiptir. 1.5 yıldır bakımda olan ve onarım için gerekli ödenek olmadığı için ziyarete kapalı Amasra Müzesinin fiziki yetersizliği nedeniyle, tasnif edilmemiş arkeolojik eserler müze bahçesi ve çevresinde tek bir bekçinin gözetimine terk edilmiş durumdadır.

Tarihi zenginliklerinin yanı sıra olağanüstü bir kültürel zenginlik mozayığı oluşturan Bartın'da, özellikle sivil mimari ve etnografik zenginliklere dayalı bir müzenin kente kazandırılmasının turizmi geliştirmenin yanı sıra, kentin kendi kültürel mirasına sahip çıkması açısından da büyük önemi vardır. DİE tarafından hazırlanmış olan Bartın istatistiklerinde 1995 yılında ilin tek müzesi olan Amasra müzesinin 4435'i paralı, 6047'si parasız, 10482 yerli, tamamı paralı 274 yabancı turist tarafından gezilerek, toplam 103,400,000 TL. gelir elde edildiği bilgisine ulaşılmaktadır. (DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, 1999, Ankara, S:137)

Aynı kaynağa göre, Bartın il bütününde 33'ü askeri, 25'i kültürel ve dini 2'si idari 282'si sivil mimari örneği tek yapı ile 8 doğal anıt Kültür Bakanlığınca tescilli olup 10 adet sit alanının 2'si arkeolojik, 1'i kentsel, 1'i tarihi ve 7'si doğal anıt niteliğindedir.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nün 1999 yılı raporundaki verilere göre 1998 yılında Bartın'da yerli turist sayısı 46.500, geceleleyen yerli turist sayısı 65.600, ortalama kalış süreleri ise 1.41 gün olarak verilmektedir. Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü'nün 1998 yılı raporunda ise 1997'nin ilk 11 ayındaki yerli turist sayısı 73.000 ve ortalama kalış süresi 2 gün olarak belirlenmiş durumda olup toplam geceleme belirtilmemiştir.

Bu verilerden hareketle; 73.000 sayısını toplam geceleme kabul ettiğimizde Bartın'ın 1997-1998 döneminde yerli turist geceleme açısından %-12 düzeyinde 73.000'i toplam turist kabul ettiğimizde ise %-63'lük bir gerileme gösterdiği sonucuna varmaktayız. Bu gerileme, ülkenin genel ekonomik durumu ile açıklanabilir olmakla birlikte, anılan durumu hizmet sunumu yapılan kesim açısından değerlendirmek, kanımızca daha doğru olacaktır. Alt-orta gelir grubunu hedefleyen koşullara sahip fiziki olanaklar ve bununla paralel fiyat politikaları güden Bartın turizm sektörü, 1997-1998 döneminde ekonomik anlamda en fazla kaybı olan gelir grubuna hizmet etmektedir. Bu gelir grubu 1999 yılında da aynı şekilde kayba uğramış olduğundan, turizm amaçlı seyahat imkanını büyük ölçüde yitirmesi ve 1999 sonuçlarına göre çok daha kesin bir biçimde Bartın'da turist sayısının gerilemesi beklenmelidir.

Bartın'da turizm sektörünün gelişebilmesinin tek yolu sabit ve dar gelirliiler üzerinde yoğunlaşan turizm yatırımlarının "paralı turist" denilen orta-üst ve üst gelir gruplarına yönelmesidir ki bu da tüm turizm politikalarının baştan ve katılımcı bir biçimde yeniden gözden geçirilerek, bu tür turistlerin talep yelpazesine uygun ortak yatırım konularının saptanıp, gerçekleştirilmesinden geçmektedir.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü verilerine göre 1998 yılında Bartın'da konaklayan yabancı turist sayısı 1285, geceleme sayısı ise 2181'dir. Bartın'da konaklayan turistlerin milliyetlerine göre dağılımı ise Tablo 61'deki gibidir.

Bartın'da konaklayan yabancı turistlerin milliyetlerine göre dağılımına baktığımızda; Alman turist sayısının Türkiye geneline uygun olarak en fazla olduğunu görmekteyiz. 190 turist ile Almanları, 183 turist sayısı ile ABD, 179 turist ile İngiliz'ler, 164 turist ile Fransız'lar izlemektedir. Burada ilginç olan Türkiye genelinde 7. ve 8. sırada yer alan ABD vatandaşlarının yöreye ilgisinin bu denli yüksek oluşudur.

Dağılımın Türkiye genelinden bariz sapma göstermesi, yöreye gelen yabancı turistlerin büyük ölçüde Ankara'da konuşlanan elçilik mensupları olabileceği kanısını uyandırmaktadır. Otel kayıtları incelenerek bu kanının doğru olup olmadığının özel olarak araştırılmasında büyük yarar vardır. Eğer yöre gerçekten Ankara'daki elçilik mensupları açısından çekici ise, bu özelliği teşvik edecek yan unsurların geliştirilmesi (Elçiliklerin halkla ilişkiler bölümleri ile ilişki kurulması, bu tür turistlerin genel taleplerine uygun kaliteli hizmet ve tesis anlayışının geliştirilmesi vb. önlemlerle) yörenin kaybetmekte olduğu dar ve orta gelirli yerli turistlerin yerinin yabancı turistlerle ikamesi doğru bir sektör tercihi haline gelecektir.

Bu takdirde 4-5 yıldızlı oteller yerine sivil mimari örneklerinin restore edilerek turizmin hizmetine sunulması yörenin yabancı turist çekim kabiliyetini hızla arttıracaktır. Turist patterninin iyi tahlil edilip, turizm potansiyelini geliştirmeye yönelik doğru stratejilerin oluşturulması, büyük ölçüde gelir kaybına uğrayacağı mevcut verilerden anlaşılmakta olan turizm sektörünün yeni bir ivme kazanması için zorunlu görülmektedir.

Tablo 61: BARTIN'DA KONAKLAYAN TURİST SAYISI (1998)

MİLLİYETİ	GİRİŞ	GECELEME
Almanya	190	429
Belçika	4	11
Hollanda	86	133
Danimarka	37	53
İsveç	1	1
Fransa	164	329
İngiltere	179	288
İspanya	15	15
İsviçre	2	2
İtalya	88	132
Avusturya	63	105
Amerika Birleşik Devletleri	183	236
Avusturalya	57	85
Japonya	77	146
Kanada	41	57
Norveç	18	32
Romanya	18	26
BDT	4	4
Diğer Avrupa	9	11
Finlandiya	7	37
Polonya	2	2
KKTC	3	4
İsrail	15	15
Kuveyt	3	3
Yeni Zelanda	18	24
Mısır	1	1
TOPLAM.....	1285	2181

Kaynak: Bartın Valiliği, Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, 1998 yılı Bartın İlinin Sanayi, Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, 1999

Bartın'daki konaklama tesislerinin niteliği oda ve yatak sayıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 62: TURİZM İŞLETME BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ

TİCARİ ÜNVANI	NİTELİĞİ	ODA	YATAK	ADRES	TELEFON
BARTUR OTEL (***)	2 Yıldız	41	89	Dörtkol Mevkii BARTIN	237 62 28
NUR AİLE PANSİYON	Pansiyon	19	46	Çamlık Sokak AMASRA / BARTIN	315 10 15

Tablo 63: YEREL YÖNETİMLERDEN BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİ

TİCARİ ÜNVANI	NİTELİĞİ	ODA	YATAK	ADRESİ	TELEFON
Hotel Kalaycı	Lüks	18	34	İpciler Sokak Bartın	2272492
Hotel Baral	"	29	52	D.Fırıncıoğlu Cd. "	2274288
Taşpalas Oteli	"	14	24	Karakaş Cd. "	2277005
Timur Otel	"	18	40	Çekiciler Cd. Amasra	3152589
Varol Otel	"	30	60	Kocamuftu Sk. Bartın	2283020
Amastris Oteli	1 Sınıf	37	111	Büyük Liman Cd. "	3152465
Otel Özmen		14	28	Kocamuftu Sk. Bartın	2274849
Alihan Turs. Tesisleri	"	18	36	İskele Mh. İnkum	2385257
Çağlar Otel Pansiyon	"	16	40	Yeni Mh. "	2385114
Huzur Otel	"	14	38	Eyiceoğlu Cd. Amasra	3152618
Alayoğlu Turs. Tesisleri	"	30	80	Çakraz Köyü "	3356017
Otel A	"	14	32	İskele Cd. Kurucuşile	5181033
Emniyet Oteli	2.Sınıf	18	40	Hükümet Cd. Bartın	2271045
Kemer Oteli	"	29	77	Kemerköprü Cd. "	2271778
Mobil Otel	"	4	8	Dörtkol Mevkii "	2376363
Paşakaptan Oteli	"	15	38	Çamlık Sk. Amasra	3151011
Çınar Oteli	3.Sınıf	5	12	Kaldırım Mh. Ulus	4161031
Belvü Palas	"	11	32	Küçük Liman Cd. Amasra	3151237
Murat Tur Tesisleri	Motel	23	48	İskele Mh. İnkumu	2385779
Duran Motel	"	15	30	Yeni Mh. "	2385112
Şendoğan Pansiyon	Pansiyon	20	30	Yeni Mah. "	2385266
Bülbül Yuvası	"	11	25	Yeni Mh. "	2385283
Deniz Pansiyon	"	20	55	Yeni Mh. "	2385202
Kumsal Pansiyon	"	13	33	Yeni Mh. "	2385703
Çınar Pansiyon	"	6	18	Küçük Liman Cd. Amasra	3151018
Deniz Pansiyon	"	4	13	Küçük Liman Cd. "	3151309
Pınar Pansiyon	"	15	50	Çakraz Köyü "	3356043
Huzur Pansiyon	"	35	60	Çakraz Köyü "	3356006
Yüksel Tesisleri	Pañ/ Mocmp	9	26	Akkonak Köyü "	3356340

Kaynak: Bartın Valiliği, a.g.e s:39 -40

İNŞAAT SEKTÖRÜ

Bartın ilinde, 1997 yılı inşaat sektörü hareketlerine ilişkin karşılaştırılabilir veriler yapı ruhsatlarına ve yapı kullanım izin belgelerine göre Devlet İstatistik Enstitüsü'nce saptanmış durumdadır.

1997 yılında yapı ruhsatı için yapılan başvurularını değerleri açısından karşılaştırdığımızda, ülke çapında 1997 yılı sabit rakamları ile toplam 2574 katrilyon TL. değerinde olduğu beyan edilen yapı ruhsatı düzenlenmiş olup, bu değer % 73,29'u konut amacına ayrılmış durumdadır. Aynı rakam Karadeniz Bölgesi için 183 katrilyon TL. olup, bu değer % 78'inin konutlar oluşturmaktadır. Bartın'a aynı veriler açısından baktığımızda toplam 4 katrilyonluk inşaat ruhsatı başvurusu yapılmış olduğu, bunların içindeki konut payının ise Karadeniz ortalamasının altında, ancak Türkiye ortalamasının üstünde bir oran olan % 75.40 olduğunu görmekteyiz.

Türkiye'de yapı ruhsatı için 1997 yılında yapılan başvuruların %90.82'si konut iken, bu oran Karadeniz'de %90.44, Bartın'da ise %82.69 olarak gerçekleşmiş durumdadır. Konut için beyan edilen toplam değerlerin toplam içindeki payına ilişkin oranlarla, yapı ruhsat başvurularındaki konut oranlarına baktığımızda, Bartın'da konut amaçlı ruhsat taleplerinin payı, toplam ruhsat talebi içinde % 82.69 olmasına, yani Karadeniz ortalamasının altında gerçekleşmesine karşın, yapı değeri açısından Karadeniz ve Türkiye ortalamasının arasındaki bir yüzdeye (%75.40) sahip olması gözetildiğinde, Bartın'da yapılan konutların Karadeniz ve Türkiye ortalamalarından ya daha yüksek maliyetlere sahip oldukları ya da çok lüks oldukları sonucuna varmaktayız.

Aynı değerlendirmeyi yapı kullanma izin belgeleri açısından da yapacak olursak, Türkiye genelinde yapı kullanma izin belgelerinde beyan edilen toplam yapı bedeli 1378 katrilyon TL. olup, bu değer % 74,71'ini konut yapıları oluşturmaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde bu değer toplamı 116 katrilyon TL. olurken, konutlar bu değer %81.54'ünü oluşturmakta, Bartın'da ise 1 katrilyon 568 trilyonluk yapı kullanma izin belgeleri toplam beyan edilen değer %87.99'unu konutun oluşturduğunu yani hem Türkiye hem de Karadeniz Bölgesi'nde bildirimde bulunulanan çok üstünde bir değerde oranın konutlara ayrıldığını görmekteyiz.

Yapı kullanma izin belgeleri içinde konutların payına baktığımızda ise bu oranın Türkiye'de %94.39, Karadeniz'de %95.69, Bartın'da ise % 87.23 olduğunu görmekteyiz.

Bu durumda da yapı ruhsatı için başvurusu yapılmış yapılar içinde konutların payının Bartın'da ülke ve bölge ortalamalarının altında olmasına karşın, aynen yapı ruhsatlarında da görüldüğü gibi, toplam değer içinde konutlar için yapılan beyanın gene yüksek çıkması önceki yargımızın geçerliliğini teyit etmektedir. Bu durumda Bartın'daki yapıların ya ülke ortalamalarından daha lüks, ya da maliyetlerinin daha yüksek olduğu noktasına gelinmektedir.

Konutları sundukları özellikler açısından inceleyecek olursak; lüksülüğün kriteri olarak kabul edilebilecek özellikler arasında kalorifer kullanımı ve parke döşeme kriterlerini karşılaştırılabilir bilgiler olarak ele almak mümkündür. Kalorifer kullanımı açısından baktığımızda 1997 yılında iskan edilmiş yapıların Türkiye'de % 28.19'unun, Karadeniz'de % 24.21'inin, Bartın'da ise % 32.74'ünün kaloriferli olduğunu görmekteyiz. Kalorifer kullanımının yaygın bir biçimde apartmanlarda kullanılan bir özellik olmasından hareketle, toplam daire sayısı oranlarına baktığımızda, Türkiye'de yapı kullanma izin belgesi almış konutların %81.91'inin, Karadeniz'de %83.22'sinin, Bartın'da ise % 94.10'unun apartman dairesi olduğu gerçeği ile karşılaşmaktayız. Bu durumda her ne kadar % 32.74'lük dairelerde kalorifer kullanımının anılan yapılarda Türkiye ve Karadeniz ortalamalarından daha yüksek olduğu söylenebilirse de, %94.10'luk apartmanlaşma oranının da ülke ortalamalarının çok üstünde olduğu gerçeğinden hareketle, anılan özelliğin lüks yapı kriterini tam olarak karşılamadığı söylenebilir.

Tablo 64: KULLANMA AMACINA GÖRE YAPILACAK YENİ VE İLAVE YAPILAR
(... Yapı Ruhsatına Göre)

Yapı Türü	TÜRKİYE				KARADENİZ BÖLGESİ				BARTIN			
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
Genel Toplam	126956	83388824	2574236395	464117	10608	6679679	183422769	38936	208	146124	4618862	810
Konutlar	115308	60781404	1886672389	464117	9594	5181946	143523695	38936	172	108742	3482766	810
Ticari Yapılar	5555	11813984	354707273	---	364	778212	20080548	---	18	19834	600316	---
Sinai Yapılar	2961	7343263	255555533	---	206	349572	9658199	---	14	1422	49070	---
Sihhi ve Sosyal Yapılar	552	1181591	37644673	---	81	150425	4017434	---	1	1320	50461	---
Kültürel Yapılar	339	1025580	32433784	---	40	77612	2230645	---	2	14596	428865	---
Dini Yapılar	148	101540	3215333	---	7	13572	402146	---	---	---	---	---
İdari Yapılar	188	390634	12060026	---	31	62675	1720936	---	---	---	---	---
Diğer Yapılar	1905	750828	21947884	---	245	65665	1809166	---	1	210	7484	---

A: Yapı Sayısı, **B:** Yüzölçümü(m2), **C:** Değer(Milyon TL), **D:** Daire Sayısı
Kaynak: DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın S:230-231

Tablo 65: YAPI SAHİPLİĞİNE GÖRE YAPILACAK YENİ VE İLAVE YAPILAR(1997)
(Yapı Ruhsatına Göre)

	Türkiye				Karadeniz				Bartın			
	Yapı Sayısı	% (*)	Daire Sayısı	% (*)	Yapı Sayısı	% (*)	Daire Sayısı	% (*)	Yapı Sayısı	% (*)	Daire Sayısı	% (*)
Genel Toplam	115.308	100.00	464.117	100.00	9.594	100.00	38.936	100.00	172	100.00	810	100.00
Ev	67.669	58.68	84.896	18.29	3.547	36.97	4.989	12.81	61	35.46	73	9.12
Apartman	47.639	41.32	379.221	81.10	6.047	63.03	33.947	87.19	111	64.53	737	90.98
ÖZEL TEŞEBBÜS												
Ev	45.746	67.60	62.641	73.78	3.238	91.29	4.669	93.58	20	32.78	32	43.83
Apartman	41.588	87.30	271.842	71.68	5.489	90.77	25.840	76.12	100	90.09	461	62.55
Toplam	87.334	75.74	334.484	72.07	8.727	90.96	30.509	78.35	120	69.76	493	60.86
YAPI KOOPERATİFLERİ												
Ev	21.331	31.52	21.611	25.46	297	8.37	302	6.05	41	67.21	41	56.17
Apartman	5.520	11.87	97.709	25.77	539	8.91	7.923	23.34	11	9.90	276	37.45
Toplam	26.851	23.28	119.320	25.97	836	8.71	8.225	21.12	52	30.23	317	39.14
DEVLET TEŞEKKÜLLERİ												
Ev	592	0.88	644	0.76	12	0.34	18	0.37	-	-	-	-
Apartman	531	1.17	9.670	2.54	19	0.31	184	0.54	-	-	-	-
Toplam	1.123	0.98	10.314	1.96	31	0.33	202	0.53	-	-	-	-

Kaynak: DİE

* Alt başlık toplam %'leri genel toplamla oranlanırken, diğer %'ler türüne göre, kendi türünün genel toplam sayıları ile oranlanmıştır.

Tablo 66: ÖZELLİKLERİNE GÖRE TAMAMEN VEYA KISMEN BİTEN YENİ VE İLAVE DAİRELER 1997 (Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)
A. Toplam Daire Sayısı **B. Toplam İçindeki Payı**

	Türkiye		Karadeniz		Bartın	
	A	B	A	B	A	B
Toplam Daire Sayısı	277.056	100.00	26.607	100.00	338	100.00
Dairelerin Özellikleri						
Elektrik	277.056	100.00	26.607	100.00	339	100.00
Havagazı	7.563	2.73	-	-	-	-
Şehir Suyu	277.054	100.00	26.607	100.00	339	100.00
Kalorifer	78.094	28.19	6.441	24.21	111	32.74
Sıcak Su	12.907	4.66	678	2.55	-	-
Kanalizasyon	230.635	83.24	25.339	95.23	271	79.94
Fosseptik	46.421	16.76	1.268	4.77	68	20.06
Asansör	115.236	41.59	10.048	37.76	140	41.30
Mutfak	277.056	100.00	26.607	100.00	339	100.00
Banyo	277.056	100.00	26.607	100.00	339	100.00
Hela	277.056	100.00	26.607	100.00	339	100.00
Parke Döşeme	70.276	25.37	8.377	31.46	33	9.73

Kaynak: DİE a.g.e. S:240

Dairelerde parke döşeme kullanımının lüks yapı kriterleri açısından çok daha anlamlı bir göstergesi olduğu kabul edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de yapı ruhsatı almış dairelerin % 25.37'sinde, Karadeniz Bölgesi'nde ise % 31.48'inde parke döşeme kullanıldığını görmekteyiz. İklim koşulları açısından yaygın parke döşeme kullanımı olması beklenen Bartın'da ise bu oran yalnızca % 9.73 olmaktadır.

Bu iki veri birlikte değerlendirildiğinde ise, konut değerleri için toplam inşaat sektörü bildirim değerlerinin % 87'sini beyan eden Bartın'da konut yapılarının lükslük derecelerine değil, toplam maliyetlere bağlı olarak değerlerinin yükseldiğinden söz edilip edilmeyeceğine bakacak olursak; inşaat maliyetlerini en fazla etkileyebilecek olan etmen kuşkusuz temel girdilerdir. Sektörün temel girdi fiyatları hemen tüm Türkiye için aynı olduğuna göre, fiyatı artıran etmen olsa olsa taşıma giderleri olacaktır. O halde inşaat sektörünün temel girdi için kullanılması gereken ana maddelerin uzaktan getirtiliyor olması gerekir ki, taşıma gideri nedeniyle fiyat farklılaşsın. Oysa, Çimento Fabrikası Bartın'da, yuvarlak mamul demir Karabük'te, vitrifiye ürünleri Çaycuma'da, kiremit ve tuğla üretimi ise gene Bartın ve Karabük'te bulunmaktadır. Kısacası inşaat fiyatlarını arttıran etmen, temel girdilere eklenen taşıma maliyetleri olamaz.

İnşaat sektöründe kayıtsız işçi çalıştırma olgusu tüm ülkenin en yaygın sorunlarından biri durumundadır. Yapılan bir araştırmaya göre işçiliğin fiyatının yüzde yüz artırılmasının maliyetler üzerinde ancak %1'lik bir artışa neden olduğu bilindiğine göre, en ucuz istihdamın yaygın olduğu sektörde fiyatı artıran unsur işçilik de olamaz. O halde, Bartın'da inşaat sektörünün kar marjının ülke ortalamalarının çok üstünde olduğu kararna varabiliriz. Nitekim, yapı kullanma izin belgelerinde konutlar için beyan edilen toplam değerleri daire sayılarına bölerek elde ettiğimiz ortalama daire bedelleri 1997 yılı için Türkiye ortalamasında 3.718 milyar TL., Karadeniz'de 3.579 milyar TL. iken, Bartın'da bir daire için beyan edilen maliyet ortalaması 4.071 milyar TL. olmaktadır. Aynı konuyu m² maliyetler açısından aynı tablodan hesapladığımızda, Türkiye'de beyan edilen konut m² fiyatı 30.836.492 TL. olurken, Karadeniz'de 29.260.687 TL. olmakta, Bartın'da ise konut inşaatlarının m² fiyatı 34.162.496 TL. olarak yani Türkiye ve Karadeniz ortalamalarından yaklaşık % 11.5 daha pahalıya mal olmaktadır ki bu da ancak sektörün kar marjının yüksekliği ile açıklanabilmektedir.

Tablo 67: KULLANMA AMACINA GÖRE TAMAMEN VEYA KISMEN BİTEN YENİ VE İLAVE YAPILAR(1997)
(Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)

Yapı Türü	Türkiye				Karadeniz				Bartın			
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
Genel Toplam	106.406	45.166.855	1.378.973.558	277.056	10.465	4.034.730	116.810.066	26.607	94	46.679	1.568.878	339
Konutlar	100.446	33.407.674	1.030.175.494	277.056	10.014	3.255.269	95.251.410	26.607	82	40.407	1.380.404	339
Ticari Yapılar	3.150	6.942.356	199.862.741	-	227	500.427	13.178.103	-	10	5.998	178.735	-
Sinai Yapılar	1.502	3.715.514	114.870.908	-	87	180.736	5.505.170	-	-	-	-	-
Sihhi ve Sosyal Yapılar	225	277.886	8.313.629	-	25	27.715	750.096	-	-	-	-	-
Kültürel Yapılar	86	250.156	8.114.332	-	9	11.683	313.939	-	-	-	-	-
Dini Yapılar	35	13.188	410.656	-	4	2.309	64.578	-	-	-	-	-
İdari Yapılar	93	135.493	4.154.396	-	12	14.461	456.905	-	-	-	-	-
Diğer Yapılar	869	424.588	13.071.402	-	87	42.130	1.289.865	-	2	274	9739	-

A: Yapı Sayısı, B:Yüzölçümü(m2), C:Değer(Milyon TL), D:Daire Sayısı

Kaynak: DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler Bartın S:233-234

Tablo 68: YAPI SAHİPLİĞİNE GÖRE KISMEN VEYA TAMAMEN BİTEN YAPILAR 1997
(Yapı Kullanma İzin Belgelerine Göre)

	TÜRKİYE				KARADENİZ				BARTIN			
	Yapı Sayısı	% (*)	DaireSayısı	% (*)	Yapı Sayısı	% (*)	DaireSayısı	% (*)	Yapı Sayısı	% (*)	DaireSayısı	% (*)
Genel Toplam	100.446	100.00	277.056	100.00	10.014	100.00	26.670	100.00	82	100.00	339	100.00
Ev	44.893	44.69	50.126	18.09	3.732	37.26	4.477	16.78	15	18.29	20	5.90
Apartman	55.553	53.31	226.930	81.91	6.282	62.74	22.130	83.22	67	81.71	319	94.10
ÖZEL TEŞEBBÜS												
Ev	32.317	71.98	37.400	74.61	3.476	93.14	4.172	93.18	15	100	20	100
Apartman	50.695	91.12	149.914	68.06	5.900	93.91	16.468	74.41	61	91.04	259	81.19
Toplam	83.012	82.64	187.314	67.61	9.376	93.62	20.640	77.39	76	92.68	279	82.30
YAPI KOOPERATİFİ												
Ev	12.194	27.16	12.332	24.60	254	6.80	302	6.74	-	-	-	18.80
Apartman	4.297	7.74	64.209	28.94	374	5.95	5.582	25.22	6	8.95	60	17.69
Toplam	16.491	16.41	76.541	27.63	628	6.27	5.884	22.06	6	7.31	60	-
DEVLET TEŞEKKÜLLERİ												
Ev	382	08.51	394	0.08	2	0.05	3	0.00	-	-	-	-
Apartman	561	1.009	12.807	5.64	8	0.12	80	0.36	-	-	-	-
*Toplam	943	0.99	13.201	4.76	10	0.01	83	0.55	-	-	-	-

Kaynak: DİE

* Alt Başlık Toplamı %'leri Genel Toplamla Oranlanırken, Diğer % Hesapları Türüne Göre Kendi Türüyle, Ev Veya Apartman Genel Toplamı ile Oranlanarak Hesaplanmıştır

Tüm bu sonuçlara bakarak Bartın'da konut inşaat fiyatlarının Türkiye ve Karadeniz ortalamalarının oldukça üstünde oluşunun yanı sıra, inşaat sektöründe konutların payının da yüksekliğinin yanında, inşaat sektöründen Bartın'ın aldığı payın da genel ekonomik faktörler açısından yüksek olmasını getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, inşaat sektörünün Bartın'da diğer bütün iktisadi sektörlerden daha karlı bir sektör olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Ancak bu noktada altını kalın çizgilerle çizilmesi gereken bir konuya da dikkati çekmekte yarar görüyoruz. İnşaat sektörü, özellikle konut amaçlı inşaat etkinlikleri iktisadi faaliyet alanı açısından klasik iktisat teorisi düşünürlerince "ölü yatırım" olarak değerlendirilmektedir. Yani, inşaat faaliyeti sürdüğü sürece katma değer ve istihdam üzerinde olumlu etkileri olan inşaat sektörünün bu faaliyeti eğer konut alanında ise, inşaatın bitim tarihinde istihdam ve katma değer yaratma etkisi sıfırlanacaktır. Bu durumda konut amaçlı inşaat sektörü faaliyetleri yalnızca yapı sahibi ve/veya müteahhitleri açısından ekonomik fayda yaratır. Bu faydanın ekonomiye iktisaden faal sektörler açısından dönmemesi halinde toplumsal faydanın varlığından söz edilemez. Nitekim tüm göstergeler açısından en faal iktisadi faaliyet alanı olan inşaat sektörünün yüksek karlılık oranı, Bartın'daki Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'nın artırılması üzerinde inşaat süresi ile sınırlı etki yaratmakta ise de, toplam GSYİH'nin kümülatif artışına pozitif etkisi bulunmamaktadır.

Bartın Belediye sınırları içinde inşaat sektörü verilerini güncelleştirme şansı elde edilebilmektedir. Ancak bu verilerin önceki değerlendirmede yapıldığı gibi, ülke ve bölge ölçeğinde karşılaştırılabilir verilerle kıyaslanarak yorumlanabilmesi istatistiki bilgi eksikliği nedeniyle mümkün olmamaktadır.

Bartın Belediyesi bünyesinde düzenli arşiv ve istatistiki veriye dönüştürülebilir bilgilerin yeterli olmamasının yanı sıra, yaygın bir biçimde var olan ruhsatsız yapılaşma alışkanlıkları da anlamlı istatistiki değerlendirmelere ulaşılmasını olanaksızlaştırmaktadır.

Bartın Belediyesi'nce 1999 yılında yapılan tesbitlere göre, Belediye sınırları içerisindeki binaların 4410 adedinin ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı inşaatlar olduğu tesbit edilmiştir. Çok güvenilir olmasa da resmi bir rakam olan bu sayı yapı sayısidir.

Anılan yapıların % 10'unun ticari % 10'unun sanayi yapısı olduğunu var sayacak olursak, anılan binaların 3528'inin konut olduğu varsayımına ulaşırız. Türkiye'de ortalama aile büyüklüğü 4,5 olarak DİE tarafından saptanmıştır. Anılan binaların tamamının yalnızca ikişer daireden oluştuğu gibi son derece iyimser ve Bartın gerçeklerine aykırı bir varsayımda bulunduğumuz takdirde, bu kaçak yapılarda 7056 hane ya da daire var sonucuna varabiliriz. Bu 7056 haneyi, ortalama aile büyüklüğü rakamı olan 4,5 ile çarptığımızda ise, 31.752 kişinin anılan binalarda oturduğu sonucuna varmaktayız. Nüfusu 34.500 olan Bartın'da bu kaba hesaptan da anlaşılacağı gibi, nüfusun % 92'sinin kaçak yapılarda oturuyor olduğu sonucuna varmak mümkündür. Aynı değerler bir başka açıdan değerlendirilecek olursa, kaçak yapılaşmayı yönlendiren temel saikin ihtiyaçlar değil alışkanlıklar ve bilgisizlik olduğunu da söylemek mümkündür. Nüfusun neredeyse tamamını oturtabilecek ölçüde kaçak yapının var olduğu bir yörede kaçak yapılaşma barınma ihtiyacı dürtüsü ile değil, son derece karlı bir sektör yaratma amacıyla, bir başka deyişle, doğrudan spekülasyon amaçlarıyla güdülenmiştir. Nitekim kaçak olduğu saptanan yapılar yalnızca kent içinde sıkışmayıp, kent dışında da yarı tamam siteler olarak varlığını sürdürmektedir.

İnşaat sektöründe iskanlı konutlar için beyan edilen değerlerden giderek yapmış olduğumuz sektörün yüksek karlılığı, spekülasyon amaçlarla körüklenen sektörün yasal denetimden uzaklaştıkça karlılığının da daha artması doğal sonucunu da beraberinde getirdiği unutulmamalıdır.

Bir başka saptamayı da Belediye'ye yapılmış olan yapı ruhsatı (inşaat ruhsatı) ve yapı kullanma izni (iskan ruhsatı) başvuruları üzerinden yapmak mümkündür. Aralık 1991'den Şubat 2000 tarihine kadar alınmış yapı ruhsatı sayısı 1459 olarak saptanmıştır. Yapı ruhsatı tam bina için verilen bir belge olmasına karşın, yapı kullanma izni, bir başka deyişle iskan ruhsatı bina natamam olsa bile, iskana müsait bağımsız bölümler için ayrı ayrı düzenlenebilir bir belgedir. Nitekim yapı kullanma izin belgeleri 10 dairesi bir binanın yalnızca tek bir dairesi için alınmış da olabilir. Yaptığımız incelemede binanın tamamı için düzenlenmiş iskan izni belgesi sayısının toplam sayı içinde %10'lar düzeyindedir. İskan izni belgesi bina sayısı ile eşit olmaması hali geçerli olduğuna göre beklenen doğal sonuç, yapı kullanma izni belge sayısının yapı ruhsatı

belge sayısının yaklaşık 1,5 katı olması Türkiye ortalaması açısından genel kabul görmektedir. Oysa Bartın'daki İskan ruhsatı sayısına baktığımızda yalnızca 321 yapı kullanma izin belgesi ile karşılaşmaktayız ki bu da her izin tam bina için düzenlenmiş olsa da -ki değildir- yapı ruhsatı almış binaların da yalnızca %22'sinin mevzuata ilişkin yükümlülüklerini tamamlamış olduğunu göstermektedir. Bu noktadan hareketle, yapı ruhsatı düzenlenmiş binaların dahi aşında yasal olarak iskan edilmemiş görüldüğü gibi bir sonuç çıkmaktadır ki bu noktada, Bartın'da yürürlükteki mevzuata uygun olarak iskan edilmiş yapı sayısının % 10'lar düzeyinde olabileceği gibi bir tahmin kanımızca çok da yanlıtıcı olmayacaktır.

Bartın Belediyesi'nce toplanmakta olan Emlak Vergisi kayıtlarından hareketle yapı sayısını değil, iskan edilen birim sayısına ilişkin bilgilere ulaşılması mümkün olmaktadır. 1994 toplu sonuçlarından sonra 1998 yılından itibaren erişilebilen toplu sonuçlar ile son üç yılda yıllara sari emlak vergi mükelleflerine ve söz konusu gayri menkullerin rayiç bedellerine ilişkin veriler Tablo 69'daki gibidir.

Bartın Belediyesi Emlak Servisi verilerine göre 1994 yılında emlak vergisi mükellefi sayısı 22.813 olup, veriye konu binaların toplam değeri 1,5 trilyon TL. olarak görülmektedir. Anılan tarihten dört yıl sonra, 1998 yılı verilerinde vergiye konu bina sayısı 1684 adet artarak 24.499'a ulaşırken, rayiç bedeller toplamı 23,5 milyar TL.'ye çıkmış durumdadır. 1999 yılında ise bina sayısı 25.018 olurken, bu binaların rayiç bedeli 50 Trilyon TL. düzeyine yaklaşmıştır. 2000 yılına gelindiğinde emlak vergisi mükellefi bina sayısında önemli bir artış olmaksızın 25.125 sayısına ulaşırken, bina rayiç bedellerinin yeniden değerlendirme sonucu ulaştığı rakam 79 Trilyon TL. dolaylarına ulaşmış durumdadır.

Emlak Vergisi'ne konu menkullerin iskan edilmiş olma koşulundan hareketle, söz konusu rakamlara sektörel bazda baktığımızda, 1994-1998 yılları arasında fabrika imalat bina sayısının 81'den 97'ye, fabrika idare binaları sayısının ise 22'den 26'ya çıktığını görüyoruz. Bu değerleri yorumlayacak olduğumuzda, tüm Türkiye açısından kriz dönemi olarak nitelendirilebilecek olan ülke çapında 6.1'lik ekonomik küçülme ve devam eden etkisinin yaşandığı yıllarda Bartın Belediye sınırları içindeki fabrika ve imalathane sayısında %11 düzeyinde bir artış yaşanmış durumdadır. Oysa 1999 yılına gelindiğinde, ki bu bilgiler 1999 Ocak ayı verileridir, fabrika imalathane sayısı 95'e düşmüştür. 1999 yılı ülke açısından 6.4'lük ekonomik küçülme ve depremlerin yaşandığı, 1994'ten daha büyük bir kriz olmasına rağmen 2000 yılına da yansıyan krizin etkileri Bartın özelinde aynı ağırlıkla sanayi açısından görülememektedir.

Aynı verilere ticari işyeri bina sayısı açısından bakıldığında, 1994'te 5563 olan ticari işyeri sayısı, 1998'de küçük bir artışla 5587 olmuştur. Fabrika açısından yaptığımız genel değerlendirme ışığında, 1994 krizi sonrası Bartın'da ticari yaşamın gerilemediği ancak durgun bir seyir izlemeye başladığı sonucu ortaya çıkmaktadır. 1998-1999 yılları arasında ticari işyeri sayısı %1.4 artarak 5669'a ulaşmış, 2000 yılı Ocak ayı itibarıyla ise gene %1 dolayında bir artışla 5671 olmuştur. İki dönem olarak sanayi ve ticaret sektörünü salt bina açısından karşılaştıracak olursak, 1994 yılından bu yana ticari işyeri sayısı oldukça durağan bir gelişim gösterirken, fabrika imalat sanayisinde 1994-1998 yılları arasında yaşanan hamlenin 1998 yılından sonra sürmediği sonucuna varmaktayız.

Aynı değerlendirmeyi transformatör bina sayısı açısından yaptığımızda 1998 yılında kentin enerji ihtiyacı için yeterli yatırımların gerçekleştirilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Ancak bu noktada 1994 verilerinde Bartın'da tek bir transformatör olmadığı yolundaki bilginin yörede öteden beri elektrik enerjisi var olduğuna göre mümkün olamayacağını bu eksikliğin kayıtlardan kaynaklandığını belirtmekte yarar görüyoruz.

Konut sektörü açısından konuyu değerlendirecek olursak, 1994-1998 yılları arasında emlak vergisi ödeyen mesken sayısının yılda yaklaşık 400 adetlik artışla yıllık ortalama %2 oranında artarak 17.919'a ulaştığı görülmektedir. 1998-99 yılları arasında ise bu artış hızı korunarak 18.278'e ulaşmış ve 1999 başından itibaren %0,5 artış göstererek 18.381'e ulaşmıştır. Konut sayısında diğer yıllara kıyasla artış oranında %1.5'lük gerileme

Tablo 69: BARTIN BELEDİYESİ EMLAK VERGİ MÜKELLEFLERİ

	1994		1998		1999		2000	
	Sayı	Rayıç(000 TL)	Sayı	Rayıç(000 TL)	Sayı	Rayıç(000 TL)	Sayı	Rayıç(000 TL)
Fabrika-İmalat,	81	19.677.885	97	1.103.417.610	95	2.107.429.308	95	3.385.647.369
Fab.İm.İdari	22	5.748.250	26	92.680.000	26	233.467.040	26	412.551.316
Otel	8	1.765.500	23	130.650.000	23	356.510.700	23	637.877.999
Sinema-Tiyatro	0	0	2	501.300.000	2	1.362.611.400	2	2.516.109.419
Hast.-Klinik	1	1.200.000	1	20.000.000	1	55.560.000	1	100.383.380
Banka-Sigorta	5	3.146.000	18	70.725.500	18	180.031.439	18	263.715.857
İdare	17	6.543.500	19	140.161.000	19	362.104.458	20	641.598.974
Benz.Yık.Yağl.	9	1.725.500	13	50.360.000	13	121.536.080	13	205.747.328
Depo	253	15.568.417	380	241.772.000	375	506.543.126	375	763.684.707
Garaj	38	3.533.000	57	30.082.500	75	80.573.695	75	109.448.916
Müştemilat	199	19.144.000	275	134.403.471	316	290.331.338	317	418.908.147
Transformatör	0	0	36	14.855.000	36	32.702.190	36	50.766.185
Silolar	7	478.000	7	17.105.000	7	36.995.190	7	56.621.380
Sığınak	59	4.406.500	41	33.351.000	65	98.232.970	65	141.892.921
Ticari İşyeri	5563	364.998.800	5587	5.245.737.147	5669	10.929.679.440	5671	17.160.183
Mesken	16551	1.106.934.264	17919	15.720.522.369	18278	33.542.586.517	18381	52.216.067.999
Toplam	22813	1.554.858.610	24499	23.550.122.597	25018	50.326.894.893	25125	79.111.155.845

Kaynak: Bartın Belediyesi Emlak Servisi

Belediye'nin kaçak yapılaşma konusundaki katı tutumu ile de açıklanabilirse de, genel ekonomik kriz ve deprem deneyimlerinin alıcılar üzerindeki psikolojik etkisi nedeniyle kaçak yapılara olan talebin düşmesinin yanı sıra, nüfus artış hızında görülen hızlı düşüş ve göç de etkenler arasında değerlendirilmelidir.

Banka sigorta sektörü yerel ekonomik göstergeler açısından özenle değerlendirilmesi gereken önemli bir faktör olarak kabul görmektedir. 1994 yılında 5 olan banka ve sigorta acentalığı yapan bina sayısı 1998'de 18'e fırlamış ve 2000 Ocak'ında 20'ye ulaşmış durumdadır. Menkul yatırım araçlarını kullanma konusunda önemli bir performans eksikliği gösteren Bartın'da kişi başına banka mevduat oranı yüksekliği bankacılık sektörünün yöreye ilgisini açıklayabilirse de, anılan paranın büyük ölçüde yurt dışı işçi gelirleri ile emekli ikramiyelerinden oluşuyor olması gerçeğini destekleyen ülke ortalamasının altında getiri ile yetinen, gelişen piyasa koşullarına süratli tepki veremeyen mudi yapısının da oldukça tutucu olması beklenmelidir. Bu durumda banka ve sigortacılık işlemleri şube sayısı artışı, yalnızca mevcut mevduatın yeniden dağılımından pay alma beklentisi ile açıklanamaz. Otomatik bankacılık işlemlerinin hızla artarak, şube sayısının azaldığı sektördeki bu artış ancak, bankacılık sektöründe son derece duyarlı bir biçimde izlenen olası ekonomik performans beklentisi biçiminde yorumlanmalıdır. Bu ise geneldeki kötümser tabloya karşın Bartın özelinde iktisadi aktörlerin beklentilerinin yükselmesinin bir göstergesidir.

Bartın için yapmış olduğumuz konut fazlası olduğuna ilişkin saptama tüm Türkiye için geçerli saptamadır. 7. Beş Yıllık Kalkınma Programı Konut Özel İktisat Komisyonu Raporlarında, ülke için yapılan bir envanter çalışmasına göre Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde güvenlik nedeniyle göç olan altı il dışında tüm Türkiye'de konut fazlası olduğu sonucuna varılmıştır. Bu rapor çıkarsamalarından hareketle, Habitat Raporu çerçevesinde yapılan bir değerlendirmede de aynı sonuçlara ulaşılmaktadır.

Tablo 70: BELEDİYE OLAN YERLEŞİMLERDE KONUT GEREKSİNİMİ, 1955-1997 DÖNEMİNDE BAŞLAYAN VE TAMAMLANAN KONUT SAYISI

YIL	Hane Sayısında Artış	Konut Stokunda Eksilen Birim Konut Sayısı	Toplam Konut Gereksinimi (A)	Verilen Toplam İnşaat Ruhsatı (B)	(B) (A) %	Verilen Toplam İskan Ruhsatı (C)	(C) (A) %
1955-59	319.190	137.000	456.190	268.110	59.0	n.a	n.a
1960-64	467.077	176.000	643.077	285.843	44.5	n.a	n.a
1965-69	614.462	225.000	839.462	513.314	61.2	251.994	30.0
1970-74	534.973	293.000	827.973	827.193	99.9	412.998	49.8
1975-79	900.363	354.000	1.254.363	1.111.340	88.6	563.862	44.9
1980-84	1.070.744	485.000	1.555.746	866.984	55.7	610.004	39.2
1985-89	1.162.000	599.000	1.761.000	2.036.272	115.6	993.876	56.4
1990-94	1.379.039	662.934	2.041.973	2.318.857	113.6	1.243.662	60.9
1995-97	917.104	418.673	1.335.777	1.433.293	107.3	831.164	62.2

Kaynak: Birleşmiş Milletler, Habitat II Konferansı, Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planı, Haziran 1996, S:30; Türkiye Ekonomisi, İstatistik Analizi, Mart-Nisan 1998, DİE

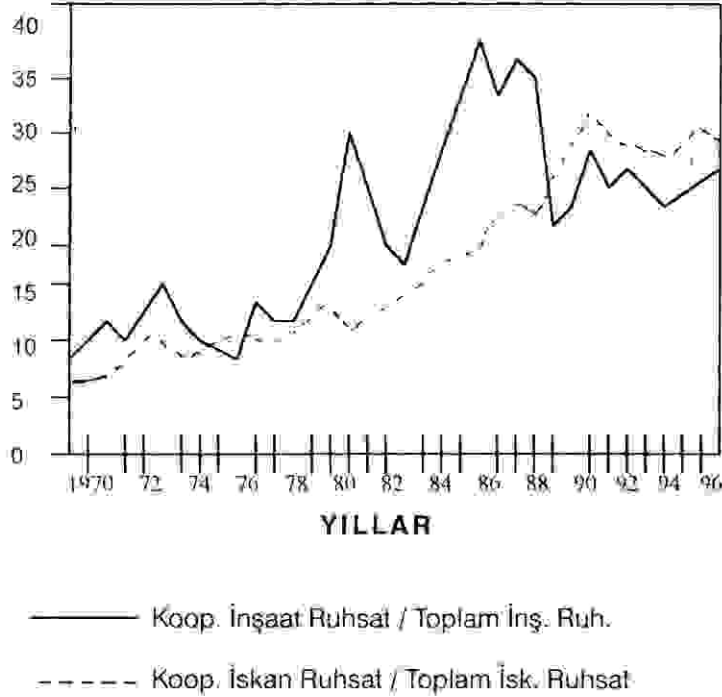
Tablodan da açıkça görüleceği üzere, kaçak yapılaşmanın oldukça yaygın olduğu ülkemizde 1985 yılından itibaren toplam konut gereksiniminin üzerinde inşaat ruhsatı alınmakta olduğu tablonun B/A (%) kolonundan açıkça görülmektedir. 1985-89 döneminde alınan inşaat ruhsatları gereksiniminin % 115,6'sı, 1990-94 döneminde %113,6'sı, 1995-97 döneminde ise %107,3'ü oranında gerçekleşmiştir. İskan ruhsatı oranı da gereksinim ile karşılaştırıldığında 1965'lerde %30,0 iken 1995-97 döneminde toplam konut gereksiniminin % 62'sinin iskan ruhsatlı binalarda gerçekleştirildiği görülmektedir.

Kaçak yapılaşmaların varlığı ve yaygınlığı gözetildiğinde ihtiyacın üzerinde konut üretilen ülkemizde konut fazlasının miktarı hakkında bir tahmin yapılamamakla birlikte 1995 yılından itibaren satılamayan konutlar nedeniyle inşaat sektörünün ciddi bir krize girdiği bilinmektedir.

Konut uzun dönemde spekülâtif bir yatırım aracı olmaktan 1990'ların başından itibaren çıkmış durumdadır.

Kooperatifler yolu ile konut edinmeye ilişkin göstergeler ise aşağıdaki gibidir.

Tablo 71: İNŞAATI BAŞLAYAN VE TAMAMLANAN KONUTLARDA KOOPERATİFLERİN PAYI

Kaynak: DİE, Bina İnşaatı İstatistikleri, 1970-1996 Yılları İçin, T.C. Başbakanlık, DPT(1998) Temel Ekonomik Göstergeler Haziran 1998

1984 yılında Toplu Konut İdaresi'nin kurulması ile birlikte pik noktaya çıkan kooperatif inşaat ruhsatlarının toplam içindeki payı 1998'den itibaren keskin bir düşme eğilimine girmiş durumdadır. Buna karşın 1988 yılından itibaren başlayan kooperatiflerin tamamlama kredileri ile bitirilmeye başlanması üzerine, kooperatiflerin iskan ruhsatı alan diğer binalar içindeki payında kararlı bir yükselme görülmektedir.

Sonuç olarak, ülkemiz inşaat sektörü stagflasyon dönemlerinde durgunluğun aşılması açısından lokomotif görevini 1984 bunalımından çıkışta tamamlamış durumdadır. Bu açıdan sektör dormuş olup, kentsel konut spekülasyonu da, yeni mali araçların (hisse senedi, borsa, repo vb.) devreye girmesi sonucu kararlılığını kaybetmiş, mali sektörde spekülasyon karşısında daha riskli, uzun dönemde karlılığı artmayan hatta zararlı sonuçlanabilecek ölü bir yatırım aracına dönüşmüştür.

Ülkemizde konut fazlası olduğuna ilişkin tesbit "konut" sorununun olmadığını açıkça göstermekle birlikte, bu "barınma" sorununun olmadığı anlamında da değildir. Gidrek artan gelir adaletsizliğine bağlı olarak yükselen yoksulluk, barınma talebi olan, ancak mevcut konut stoklarından yararlanamayan mali açıdan mümkün olmayan yığınların giderek artmakta olan sayısı nedeniyle, tüm ülke çapında "evsizler" diye adlandırılan yeni bir kesimle ilk defa tanışmamıza neden olmuş durumdadır.

Ülkemizin yeni tanışmakta olduğu bu sorunun çözümü ise inşaat sektörü mevcut konut stokunu daha da arttırmasıyla değil, sosyal devlet ilkelerinin gereklerine uygun müdahalenin vakit geçirmeden yapılması ile mümkündür.

İMALAT SANAYİ SEKTÖRÜ

Bartın'da imalat sanayi genelde küçük ve orta ölçekli işletmeler sınıflanması içinde değerlendirilmektedir. Yöre imalat sanayine KOSGEB ile Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü bilgi desteği sağlamakla birlikte, mevcut işletmelerin anılan müdürlüklerden yeterince yararlanma eğilimi içinde olduğu söylenemez.

Küçük ve orta ölçekli imalat sanayi, 1974 Petrol krizi sonrasında tüm dünyada entegre sanayi tesislerinin yerini alan bir ivme göstermiştir. Gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerde çevre sorunları ve kit enerji kaynakları kıskacı nedeniyle giderek kirlletici ve entegre sanayilerin tasfiyesi yoluna gidilmesi üzerine, küçük ve orta ölçekli işletmeler lehine gelişen bu eğilim, ülkemizde geleneksel olarak var olan imalat sanayinin global anlamda değişen rolüne adapte olamayışı, anılan sektörün evrensel yükselişinin ülkemizde aynı ölçüde gerçekleşmemesinin temel nedenlerinden biridir.

Küçük ve orta ölçekli imalat sanayii işletmelerinin yaşadıkları en temel sorun, geleneksel işletme biçimlerinin evrensel değişime karşı dirençli yapısı olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm küçük ve orta ölçekli işletmelerde yaşanmakta olan sorunlara kabaca bakmakta, sorunların tespiti açısından yarar görüyoruz.

Yaşanan sorunların önemli bir bölümü bilgi erişiminde KOBİ ' lerin yetersizliklerinden kaynaklanmaktadır. KOBİ'leri doğrudan ilgilendiren mevzuatı, Bartın ' ılı işletmecilere bundan sonraki çalışmaları açısından yararlı olacağı umuduyla çalışmamız kapsamında özetlemekle yarar görüyoruz.

- 3624 Sayılı KOSGEB Kanunu ,
- 3143 Sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun ,
- 122 Sayılı Türkiye Halk Bankası A. Ş. Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Karaname
- 507 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu,
- 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu ,
- 3146 Sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu ,
- 1479 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ,
- 933 Sayılı Kalkınma Planlarını Uygulama Esaslarına Dair Kanunu
- 5590 Sayılı TOBB Kuruluş Kanunu ,
- 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu ,
- 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ,
- 6948 Sayılı Sanayi Sicili Kanunu ,
- 132 Sayılı Türk Standartları Enstitüsü Kanunu ,

Yukarıda KOBİ ' ler açısından en önemli Kanunları sıralamış durumdayız. Anılan Kanunlar , uygulamaları açısından gerekli yönetmelikler ve genelgeler KOBİ 'ler açısından zor ve karmaşık bir yapı oluşturmaktadır. İlgili mevzuatı gereğince inceleyememenin sonucu olarak , işletmeler kendilerini yakından ilgilendiren yasal değişiklikleri izleyememeleri nedeniyle yararlanabilecekleri pek çok kolaylıktan yararlanamadıkları gibi , zaman zaman yasal gerekleri yerine getirmemiş olmaktan doğan zararları da üstlenmek zorunda kalmaktadırlar.

Mevzuat konusundaki eksik ve yetersiz bilgilenmenin engellenebilmesi amacıyla ilin KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası gibi kamusal ve gönüllü kuruluşlarının ortak hareketi koordine edilerek mevzuat ilgili kamu kuruluşlarınca incelenip, odaların katkısıyla tüm işletmelere duyurulmalı ve zaman zaman ilgili mevzuat hakkında açıklayıcı seminer, panel vb. etkinlikler düzenlenmiştir.

Ayrıca bu kesimin önemli bir bölümünün maddi olanaklarının da kısıtlılığı gözetilerek avukat ve mali danışmanlık hizmetlerinin ortaklaşa çözümü gene odalar bünyesinde, yararlanan üyelerin katkılarıyla sağlanabilmelidir.

Küçük işletmelerin en önemli sorunlarından birisi de finansman sorunları olmaktadır. Genel olarak ülkemizin, özel olarak Bartın'ın gelir düzeyinin azlığı, tasarruf eğiliminin özel olarak Bartın'da görece yüksekliğine rağmen tüketim eğilimlerinin güçlüğünün yanı sıra kentsel toprak rantının yüksekliğinin spekülative faaliyetleri körükleyici etkisi, mevcut tasarrufların sanayi sektöründe değerlendirilmesinin önündeki en önemli engeli oluşturmaktadır.

Kişisel tasarrufların istihdam yaratıcı sektörler yöneldiğinin önündeki en önemli engellerden biri olan kentsel arsa ve konut spekülasyonunun yüksek rantı, kamunun finansman politikaları ile birlikte değerlendirildiğinde, KOBİ'lerin finansmanı konusunda önemli sorunların varlığından söz etmeyi gerektirmektedir.

KOBİ'lerin ülke genelinde banka finansmanına başvurduklarında karşılaştıkları en büyük engel, istenen garanti ve ipotekleri verememeleridir. Oysa Bartın'da genelde işletme sahipleri kredi karşılığı garanti gösterme konusunda, kendileri aynı zamanda büyük ölçüde arsa ve konut spekülasyonu de olduklarından, önemli sorunlarla karşılaşmayacaklardır. Bartın için sorun, KOBİ'lerin finansman kaynağı sağlamakta banka kredi olanaklarını kullanmayı bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Kredi faizlerinin yüksekliği kredi kullanılmamasının temel gerekçesi olarak görülmekte birlikte, aynı faiz oranları tüm ülke için geçerlidir. Bu noktada Bartın'ın banka kredilerinden yararlanmasına ilişkin verileri hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Tablo 72: TOPLAM BANKA KREDİLERİ (1998 Fiyatlarıyla)

	1995		1996		1997	
	Toplam Milyar TL.	Kişi Başına TL.	Toplam Milyar TL.	Kişi Başına TL.	Toplam Milyar TL.	Kişi Başına TL.
Bartın	3 455	17.081 865	3.847	19.154.451	5.253	28 091.153
KÖY	1.513.625	67.512 069	1.664.529	73.894.264	1 757.435	77 508.010
Karadeniz	475 114	58.737 345	375.045	46.558.838	456.757	58.230 320
Türkiye	8.549 634	138.693.695	10.447.961	166.642 117	12.827 147	204 040.887

Kaynak: Bankalar Birliği

Yukarıdaki tablodan da açıkça izleneceği gibi, Bartın banka kredileri kullanma kabiliyeti açısından kişi başına verilerde, kredi kullanma eğilimi ülke ve diğer bölgelere kıyasla son derece düşük olan Karadeniz Bölgesi ortalamalarının yarısı düzeyinde kredi kullanabilen bir ildir. Faiz oranları ülkenin her yerinde aynı olmasına karşın, Bartın'da var olan eğilim, mali enstrümanların kullanılması konusunda bilgi eksikliği ile açıklanabilir.

DİE'nin 1991 yılı küçük ve orta ölçekli imalat sanayi araştırma sonuçlarına göre, 1991 yılında banka kredisi kullanan küçük işletme oranı (10-49 kişi çalıştıranlar) %46.98 iken, orta ölçekli (50-99 kişi çalıştıran) işletmelerde banka kredisi kullanım oranı %62.21 olmaktadır. Küçük işletmelerin kredi kullandıkları kaynaklara baktığımızda; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı %0.55 , Halk Bankası %32.55 , Türkiye Kalkınma Bankası %1.11 , Sanayi Yatırım ve Kredi Bankası % 1.14 , Türk Eximbank %5.61 , Emlak Bankası % 4 46 ve diğer bankalar ise % 54.78 olmuştur. Bu oranlar orta ölçekli imalat işyerlerinde sırasıyla; %0.36 , %18.46 , %1.45 , %1.81 , %9.89 , %7.24 ve % 60.80'dir. Bu oranlar KOBİ'lerin kredi temininde kamu kurum ve bankalarının dışındaki finans kaynaklarına ağırlıkla yöneldiklerini göstermektedir.

Kuruluş Kanunu gereği doğrudan kredi veremeyen KOSGEB, finansal destekleme sistemleri ile küçük ve orta ölçekli sanayicilere yardımcı olmaktadır. KOSGEB Finansal Kiralama (Leasing) ve Kredi Garanti Fonu Sistemleri ile finansal destekler sağlamaktadır. Bunların dışında ise KOSGEB küçük ve orta ölçekli sanayicilere finansal destek sağlamak amacıyla "Risk Sermayesi Şirketi" oluşturma hazırlığı içerisinde. Söz konusu bu şirket aracılığıyla KOBİ'lere risksiz ve düşük faizle banka kredisi verilmesi amaçlanmaktadır.

Eximbank tarafından uygulanan bir proje ise, küçük ve orta ölçekli imalatçı ve ihracatçı firmaların ihracat faaliyetleri ile ilgili sevk öncesi ve sevk sonrası finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kredi programıdır. KOBİ'lerin belirlenmesinde çalışan işçi sayısını baz alan Eximbank 1-150 kişi çalıştıran işletmeleri KOBİ olarak kabul etmektedir. KOBİ ihracat kredisini bankalar aracılığıyla kullandıran Eximbank'ın kredilerden yararlanmada temel şartı, ürünün ihracat kredi sigortası kapsamına alınması olup, ayrıca firma kredibilitesi ile ölçeğin ilgili banka tarafından uygun bulunması koşullarını da aramaktadır. Fiili olarak ihraç edileceği taahhüt edilen FOB(Free on Baard) ihracat tutarının %60'ı oranında kredi başvurusu tarihindeki Merkez Bankası döviz kurundan TL. olarak kullanılabilirdiği gibi aynı kredi döviz olarak da kullanılabilir.

Ticari banka kredilerine kıyasla son derece düşük faizli olan anılan krediler ihracata yönelik üretim yapan KOBİ'ler açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir fırsattır.

Küçük işletmelerin günün değişen koşullarına kendilerini uydurmak zorunluluğu açıktır. Bu amaçla mevcut tesislerini ve kapasitelerini genişletmeleri, modernize etmeleri ve üretim kalite ve kapasitelerini arttırmaları gerekmektedir. Finansman ihtiyacı bu tür amaçların yanı sıra gerek işletme ve gerekse yatırım sermayesi gereksinimini karşılamak amacıyla kurulmuş olan Halk Bankası yazıktır ki finansman ihtiyacının karşılanmasında büyük ölçüde yetersiz kalmaktadır. Ticari bankalardan sağlanabilecek diğer olanakları saymadığımız takdirde, genelde Türkiye'de ihracata yönelik üretim yapan KOBİ'leri Türk Eximbank, iç pazara yönelik kredileri ise Halk Bankası kullanmaktadır denilebilir. Ancak Gümrük Birliği anlaşmasından sonra Türkiye'deki KOBİ'leri AB kaynaklı kredilerle ve yine Dünya Bankası ve Vakıfbank arasında imzalanan anlaşmalar çerçevesinde oluşturulan yeni kredi modelleriyle desteklenmesi de öngörülmüştür.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin bankacılık alanında tercih edilen ortak olmak ve öyle kalmak için günümüzde geçerliliğini koruyan en önemli nokta, kredi ticareti anlamında iki tarafın da çıkarlarının söz konusu olmasıdır. Küçük işletmeler açısından bankacılık sektörüne çekici görünmek için yapılması gerekenler şöyle sıralanabilir;

1- Küçük ve orta ölçekli işletmeler, pazardaki konuları ve kendi pazarları içinde nasıl gelişmek istedikleri ve gelişebilecekleri konusunda net bir projeye sahip olmalıdır. Bu projeler kontrol edilebilir ve anlaşılır olmalıdır.

2- Kar/ zarar hesaplarıyla birlikte bilançolar sunulmalıdır. Bunlar mali danışman veya ekonomi araştırmacıları gibi tarafsız biri tarafından kontrol edilmiş olmalı, bu belgeler hem geçmişteki gelişmelere, hem de geleceğe ışık tutmalıdır.

3- Eğer sunulan bilançolar ve belgeler bankaların kredi vermesine olanak sağlayacak kadar iyi değilse, teminatlar verilmelidir. Uzun vadeli krediler ilkesel olarak gayrimenkul rehin haklarıyla veya makina ve taşıt araçlarının temlik edilmesiyle garantiye alınır.

İşletme finansmanının da kısa vadeli kullanımındaki teminatlar konusundaki bazı olanaklar ise şunlardır; alacakların ve ticari malların temlik edilmesi, borsada işlem gören hisse senetlerinin, sabit faizli değerli kağıtların ve altının rehin olarak verilmesi; hayat sigortalarının temlik edilmesi, malvarlığı yüksek kişilerin veya firmaların kefaleti vb.

KOBİ'ler İçin Yeni Finansman Araçları(*)

Küçük ve orta işletmelerin sermaye bulmakta zorlanmaları, rasyonalizasyon ve likidite düşünceleri, yeni ve kombine finansman araçlarının yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda leasing, factoring, venture capital (risk sermayesi) gibi Amerikan finans uygulamasından doğan kurumlar karşımıza çıkmaktadır.

a) Risk Sermayesi (Venture Capital)

Risk sermayesi bir ortaklık türü olup, finansal imkanı olmayan ancak büyük kar potansiyeline sahip küçük girişimcilerin desteklenmesini içerir. Ortaklar, girişimci ve girişimciyi sermaye ile destekleyen risk sermayedarıdır. Bunlara Girişimci Şirketi veya Risk Sermayesi Şirketi adı verilir.

Risk Sermayesi Şirketleri'nin en belli başlı finansman yöntemi, desteklenecek girişimcilerin kuracağı şirketin hisse senetlerini satın almaktır. Risk Sermayesi Şirketi daha sonra girişimcinin başarı durumuna göre bu hisse senetlerini borsada satıp değerlendirmek yoluna gidilecektir. Bu sayede girişimci şirket banka kredilerinin aksine faizsiz olarak girişimini finanse etmiş bulunmaktadır. Risk Sermayesi şirketlerine en yakın kuruluş, Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklığı'dır.

* Kaynak: Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Yayın Organı Yıl 1, Sayı 1, Eylül 1994

b) Finansal Kiralama (Leasing)

Leasing sözleşmesi, uzun süreli kira aracılığı ile yatırım finansmanı sözleşmesi olarak tanımlanabilir.

Leasing şirketleri peşin para ile malı alır (makina, otomobil, yatırım araçları vb.) ve bu malı elinde bulundurma hakkını dönemli ödemeler (kira veya taksitler) karşılığında ihtiyaç

sahiplerine "satıma dönüşebilir kira sözleşmesi" aracılığı ile devreder. Sözleşme normal olarak kararlaştırılan sürenin dolmasıyla sona erer.

Sözleşme başlangıçta kira gibi işler. Fakat kiracıya belli sayıda dönemli ödeme yapınca malın mülkiyetini otomatik olarak kazanma hakkı veya belli miktar parayı arada ödeyince bir alım hakkı tanımaktadır.

Türkiye'de yeni başlayan leasing uygulaması, küçük işletmelere orta vadeli finansman sağlayamamıştır. Bunun nedeni mevzuata ilişkin sorunlar olmayıp, piyasaya ilişkin sorunlardır. Diğer finansman kurumlarının da çok yoğun kullanıldığı ve bilindiği söylenemez.

c) Factoring

Factoring müşterinin alacaklarını satın ve devralan kişi ya da kurumun, alacakların tahsil edilememesinin riskini ve müşteri için üçüncü kişi borçlunun muhasebesinin tutulması, ihtar işlemlerinin yapılması gibi "işgörme" edimlerini üstlenerek, müşterinin üçüncü kişi borçlu karşısındaki mal tesliminden veya bir hizmet ediminden ileri gelen alacakların satın ve devralınmasıdır.

Factoring işleminin üç işlevi vardır. Alacakların karşılığı vadeden önce müşteriye avans olarak ödemektedir, müşteri için borçlunun muhasebesinin üstlenilmesi, ihtar işlemleri gibi işgörme/hizmet edimleri üstlenilmektedir.

Factoring yurt içi ve yurt dışı olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Yurt içi factoring işleminde vadeli satış prensip olup, aynı ülkede faaliyet gösteren alıcı, satıcı ve factoring firması arasında alacak haklarının satışına ilişkin yapılan işlemlerdir. Yurt içi factoringde factoring firması, satıcı ve alıcı arasında yapılan üç taraflı bir akit-söz konusudur. Satıcıya alıcı hakkındaki bilgileri factoring kuruluşu bildirmekte ve onun yaptığı istihbarat sonucu tesis ettiği sınırlar çerçevesinde koşullar belirlenerek factoring hizmet sözleşmesi imzalanmaktadır. Yurt içi factoring işlemleri şu şekilde gerçekleştirilmektedir;

- Alıcı firma, satıcı firmaya mal siparişinde bulunur,
- Satıcı firma factoring kuruluşuna başvurur,
- Factoring kuruluşu, alıcı firma hakkında istihbaratta bulunur,
- Factoring kuruluşunun belirlediği sınırlar çerçevesinde alıcı ve factoring firması arasında factoring sözleşmesi imzalanır,
- Satıcı malları alıcıya gönderir,
- Factoring sözleşmesi çerçevesinde alıcı belirtilen vadelerde factoring firmasına ödemelerini yapar, yine sözleşme koşullarına göre factoring firması satıcıya ön ödemelerde bulunur ve kalan tutarların ödemesini yapar.

Yurt dışı factoring (ithalat-ihracat) uygulamasında ise biri ihracatçının diğeri ise ithalatçının ülkesinde bulunan iki factoring kuruluşu ile satıcı ve alıcı arasındaki işbirliği esasına dayanmaktadır. Yurt dışı factoring işlemleri şu şekilde gerçekleşmektedir.

- İthalatçı firma ihracatçı firmaya mal siparişinde bulunur,
- İhracatçı firma kendi ülkesindeki factoring firmasına başvurur,
- İhracatçının factoring firması muhabir ithalatçının factoring firması arasında ve her iki factoring firması da kendi arasında factoring sözleşmesi imzalanır,
- İhracatçı firma, ithalatçı firmaya malları gönderir,
- İthalatçı kendi muhabir factoring firması ile yaptığı sözleşme koşullarına göre vadelerinde ödemelerini yapar,
- Muhabir factoring firması mal bedelinin transferini ihracatçının factoring firmasına yapar,
- İhracatçının factoring firması yaptığı sözleşme koşullarına göre ihracatçı firmaya ön ödemeleri ve kalan ödemeleri yapar.

Uluslararası factoring işleminde son sözü söyleyecek olan, ithalatçının ülkesindeki muhabir factoring kuruluşudur. Çünkü uluslararası factoringde ihracatçının factoring firması muhabir factoring firmasının garanti vermediği hiçbir alacağı satın almaz.

Factoring genellikle tüketim malı ve hafif teçhizat satan ya da ihraç eden firmalar için türetilmiş bir finansal üründür. Factoring'in taraflara sağladığı avantajlar şu şekilde sıralanabilir.

- Alacaklarını factore (temlik) eden satıcı veya ihracatçı firma düzenli bir nakit akışıyla kısa vadeli finansman ihtiyacını sağlar ve istikrarlı bir pazar olanağına kavuşur, ihracatçı alacaklarını tahsil edememe riskiyle karşı karşıya kalmaz, yabancı kaynakla finanse edilmek yerinde

alacaklarının temliki yoluyla kendi kendisini finanse eder ve bilançosunu dahi likit hale getirir.

- Factoring firmalarının sunduğu istihbarat hizmeti nedeniyle satıcı veya ihracatçı firma alıcıların kredi değerlerinin saptanması gibi bir yükten kurtulur.

-Alıcı veya ithalatçı firma factoring işlemi nedeniyle vadeli olarak kolayca alım yapabilmekte, özellikle ithalat için gerekli olan akreditif açtırma işleminden ve maliyetinden kurtulmaktadır.

-Alacaklarını temlik eden satıcı firmalara finansman temini yanı sıra risk alma, alacaklarını tahsil etme, muhasebe kayıtlarını tutma, pazarlar hakkındaki bilgi birikimi, factoring firmalarına piyasadaki diğer finansal kuruluşlara göre rekabet üstünlüğü sağlayacak ayrıca bu hizmetlerin karşılığı olarak da ücret elde edecektir.

d) Forfaiting

Forfaiting hala çok yaygınlaşmamış olmasına karşılık 1986 yılından bu yana ihracatçı firmalar tarafından zaman zaman kullanılmaktadır. Forfaiting özellikle vadeleri altı aydan başlayan yatırım malları ihracatında kullanılan ve uygulamada bir banka garantisıyla güvence altına alınmış senetli ya da kayıtlı alacakların kesin satışı şeklinde gerçekleşmektedir. İhracatçı firmalar vadeli olarak yaptıkları ihracat işlemi sonucunda aldığı poliçe (bill of exchange) veya bonoyu (promissory note) forfaiting kuruluşuna satarak iskonto ettirmekte ve ihracat bedelini belirli bir maliyete katlanarak peşin olarak tahsil etmektedir.

Forfaiting'de ithal edilecek olan yatırım malının bedeli söz konusu malların ekonomik ömrüne yayılarak taksitlerle ödenir. Forfaiting işleminde ihracatçı ithalatçı avans veren veya alacağı garanti eden banka ve forfaiter olmak üzere dört taraf vardır. Bu dört taraf arasındaki mal, poliçe, bono ve para akışı şu şekilde olmaktadır.

-İhracatçı ve forfaiter arasında forfaiting işlemi ile ilgili olarak aralarında bir anlaşma yaparlar,

-İthalatçı ve ihracatçı firmalar aralarında bir anlaşma yaparak fiyat ve ödeme planı saptarlar,

-İhracatçı malları sevkeder,

-İthalatçı malları kabullen sonra poliçe veya bono düzenleyerek bankasına verir,

-İthalatçı firmanın bankası düzenlenen poliçe veya bonolara aval veya garanti vererek ihracatçıya gönderir,

-İhracatçı firma poliçe veya bonoları forfaitere teslim eder,

-Forfaiter faiz ve komisyonu düşerek mal bedelini ihracatçıya öder (bu aşamada ihracatçının alışverişiyle ilgili tüm sorumlulukları bitmiştir),

-Forfaiter poliçe veya bonoların vadelerinde ödeme yapılması için garanti veren bankaya başvurur ve banka vadelerinde ödemeleri yapar,

-İthalatçı firma poliçe veya bono vadelerinde aval veya garanti veren bankaya ödemelerini yapar,

Görüldüğü gibi forfaiting finansmanında en büyük riski aval veya garanti veren banka üstlenmektedir. İhracatın finansmanında senet karşılığı kredi, factoring, leasing gibi finansman tekniklerine bir alternatif olan forfaiting sağladığı avantajları şu şekilde sıralayabiliriz.

-İhracatçı malını daha rahat satma olanağı elde eder,

-İhracatçı tüm riskleri forfaitere devreder,

-İhracatçının bilançosu likit hale gelir,

-İthalatçı sabit faizli bir finansman sağlamış olur,

-İthalatçı vadeli olarak yatırım malları alma olanağı elde eder.

e) Kredi Garanti Fonu(KGF)

Kredi Garanti Fonu kefalet bankacılığının diğer bir uygulama biçimidir. KGF sisteminde, kredi değil garanti verilmektedir. Yani kredi ihtiyacı olan işletmeler, kredi verecek kuruluşları (bankaları) kendisi bulacaklar ve finanse edilecek projelerine kredi verilmesini kabul ettireceklerdir. Sıra alınacak kredinin teminatına gelecektir. Kredi talep edenin, bankanın istediği şartlarda ve değerinde teminat verebilecek varlığı yoksa, devreye KGF girecektir. KGF'nin devreye girişi, banka vasıtası ile veya kredi talep eden kuruluşun bizzat KGF'ne müracaatı ile olacaktır. Ancak her iki şekilde de projenin kredilendirilebilir olduğu bir banka tarafından teyit edilmiş olmalıdır. KGF bundan sonra, kredilendirilecek projeyi kendi şartlarına göre incelemekte ve kendi organlarında garanti verilmesini ya da verilmemesi konusunu karara bağlamaktadır. Daha sonra KGF'nin organlarıncaya, garanti verilmesi konusunda, KGF tarafından fon bankasına talimat verilmektedir.

KGF uygulamasında, kredi verecek bankalar çeşitli olmaktadır. Ancak KGF, bu bankalara garantiyi, fonun bulunduğu banka veya bankalar vasıtası ile vermektedir. Bu bankaya fon bankası ya da bankaları denilmektedir.

Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma Ticaret A.Ş. (KGF) sisteminin Türkiye'de uygulamasını yapmak üzere kurulmuş bir şirkettir. Ortakları, TOSYÖV(Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı), MEKSA(Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı), TOOB (Türkiye Ticaret Sanayi ve Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği) ve TEKS (Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu)dir.

KGF İşletme ve Araştırma Ticaret A.Ş.'nin kurulmasına, Türkiye ile Federal Almanya arasındaki Teknik İşbirliği Antlaşması çerçevesinde karar verilmiş ve bu antlaşma gereği KGF sisteminin Türkiye'deki uygulaması ile ilgili olarak Almanya tarafından GTZ GmbH(Teknik İşbirliği Kurumu), Türkiye tarafından da KGF İşletme ve Araştırma Ticaret A.Ş. görevlendirilmiştir. Ayrıca bu antlaşma ile Almanya fonun ilk sermayesini teşkil etmek üzere 3.5 milyon DM finansman katkısında bulunacaktır. Bu katkı iki yıllık pilot uygulama döneminden sonra 8 Milyon DM'ye çıkabilecektir.

Türkiye'de banka fonları oluşturan kaynakların kısa vadeli ve yüksek maliyetli olması, diğer taraftan yerleşmiş bankacılık tekniğinin proje bankacılığına elvermemesi, bu şartlarda kredi verecek banka bulma zorluğu yaratmaktadır. Bunun yanında, Türkiye'de fon bankası olarak Halk Bankası seçilmiş ve bu konuda bir protokol imzalanmıştır.

İşletmelerin verebilecek teminatları olduğu zaman, KGF'na ihtiyacı olmayacaktır. KGF sistemi için en önemli teminat projenin kendisidir. Titizlikle hazırlanan mali analiz ve fizibilite raporları, işletme sahibi hakkında yapılacak istihbaratlar, projelerin alınan kredileri geri ödeme kabiliyetlerini tesbit edecektir. Diğer taraftan, alınan kredinin geri ödenebilirliğine, kredi maliyeti, projedeki özkaynak oranı, iyi performansla devam eden bir işletmenin var olması dikkate alınacak faktörler olacaktır.

KGF İşletme ve Araştırma Tic. A.Ş., kar amacı gütmeyen bir statü ile kurulmuştur. Ayrıca GTZ GmbH iki yıl süre ile azalan bir oranla KGF İşletme ve Araştırma Tic.A.Ş.'nin masraflarına katkıda bulunacaktır. Şirketin masraflarını karşılamak için büyük komisyonlara ihtiyacı yoktur. Ancak görevi yerine getirebilmek ve ayakta kalabilmek için gerekli giderleri yapacaktır. Bunun için de oldukça küçük komisyonlar yeterli olacaktır. (Komisyon oranı yönetim kurulu tarafından tesbit edilmektedir)

Başlıca garanti şartları ise şunlardır;

- a) KGF 1-100 işçi çalışan küçük ve orta ölçekli işletmelere garanti/kefalet verecektir.
- b) KGF'nun garanti/kefalet vereceği kredinin azami limiti 250.000 DM karşılığı TL olacaktır ve garanti, kredi limitinin %80'i olan 200.000 DM karşılığı TL'ni geçmeyecektir.
- c) Alınan kredinin %80'ine verilen garanti/kefalet, azami garanti limiti olup, kredinin her safhasındaki borç bakiyesinin %80'i ile sınırlıdır.
- d) KGF, azami 5 yıla kadar vadeli kredilere garanti/kefalet verecektir.
- e) KGF, garanti/kefalet verdiği işletmelerin, muhasebe defterlerini ve diğer ilgili belgelerini dilediği anda görebilecek, işyerinde incelemelerde bulunabilecektir.
- f) KGF'nun garanti/kefalet verebilmesi için işletmelerin herhangi bir bankaya kredi müracaatında bulunmuş olması ve bu talebin de kredilendirilebilir olduğunun banka tarafından teyit edilmiş olması gerekmektedir. Banka bu yazılı teyidini KGF'na gönderecektir.
- g) KGF vermiş olduğu garantilerden, peşin olarak garanti tıtarı üzerinden komisyon almaktadır.

Dış Ticaret ve Darboğazlar

Bartın'ın dış ticaret bilgileri, kendi gümrüklerinden yapılan ithalat ve ihracat olarak DİE tarafından değerlendirilmiş durumdadır. Bartın'ın toplam ihracatı 63.064.000 \$ olup, toplam ithalat 56.491.000\$ düzeyindedir. Bu açıdan bakıldığında Bartın Türkiye gibi dış ticaret açığı vermek yerine, dış ticaret fazlasına sahip ender illerimizden biri konumundadır.

Bartın'ın 1997 yılındaki temel ihracat maddeleri ve dolar bazındaki fiyatları şöyledir; değirmencilik ürünleri 5.020.000 \$, tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler 671.000\$, plastik mamülleri 2000 \$, kağıt ve karton 567.000\$, taş-alçı vb. eşyalar 21.000\$, seramik

mamülleri 30.000\$, cam ve cam eşya 71.000 \$, demir ve çelik 53.691.000 \$, demir ve çelikten eşya 2.633.000 \$, nikel ve nikelden eşya 222.000 \$, adi metalden eşyalar 100.000 \$, demiryolu vb. hatlara ait taşıtlar 36.000\$, ihracat mamülleri genel olarak değerlendirildiğinde demir ve çelik ihracatının payının son derece yüksek olduğu görülmektedir. Karabük kaynaklı demir çelik ihracatı Bartın-Karabük demiryolu hattının yapılması halinde çok daha büyük meblağlara ulaşacak ve il gelirlerinde gümrük işlemleri nedeniyle artışın yanı sıra, ticari yaşamda da hareketliliğe neden olabilecek bir kapasitenin varlığına işaret etmektedir. Ayrıca demir çelik mamüllerinin taşıma maliyetlerini düşürebilecek olan bu ulaşım sistemi, ilde mevcut imkanlarla dahi faaliyette bulunan metal eşya ve metale bağlı mobilya üretimini de olumlu etkileyecektir.

Aynı şekilde Bartın ilinin ithalat rakamlarına baktığımızda; kağıt ve karton 1.524.000\$, demir ve çelik 51.233.000 \$, demir çelikten eşya 5.000 \$, alüminyum ve alüminyumdan eşya 26.000\$, kurşun ve kurşundan eşya 26.000 \$, diğer adi metaller, sermetler ve bunlardan eşya 16.000\$, kazanlar,makinalar, mekanik cihazlar 120.000 \$, elektrikli makina ve cihazlar 783.000 \$, optik alet ve cihazlar 6.000\$, hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar 19.000 \$, mineral yakıtlar ve yağlar 507.000\$, inorganik kimyasallar 433.000\$, muhtelif kimyasallar 26.000\$, kauçuk ve kauçuktan eşya 38.000 \$, ağaç ve ahşap eşya 1.368.000\$, olarak gerçekleşmiştir.

İthalat rakamlarına bakıldığında, Karabük ile Bartın Limanı arasında yoğun bir trafiğin varlığı görülmektedir. Genelde Karabük'deki haddahanelerin ihtiyaç duyduğu hurda demir ithalatın temel kalemini oluştururken, işlenmiş kütük demir ise temel ihracat maddesi olmaktadır. Bu da daha önce edindiğimiz Karabük-Bartın demiryolu ile birbirine bağlayacak, Bartın-Saltukova Demiryolu hattının yapımının ne denli gerekli ve acil bir sorun olduğunu yeniden vurgulamaktadır.

Bartın-Saltukova demiryolu bağlantısının yapılması her ne kadar ulaştırma master planı kapsamında yer almakta ise de, anılan demiryolu bağlantısının yapılmasının önündeki en önemli engel, temel merkezi politikalar arasında önemli bir yer tutan Filyos Vadisi Projesi olmaktadır.

Filyos Vadisi Projesi'nin temel öngörüsü olan Filyos'a liman projesi Kardemir ile ortaklaştıran, Kardemir'in fiktif yüklerinin taşınması ön kabulü ile fizible bulmuştur. Limanın yapılması için Kardemir dışında ekonomik hiç bir gerekçe bulunmamasına karşın, yerel siyasi baskılar yolu ile anılan bölgenin Serbest Ticaret Bölgesi ilanını haklı kılabilecek tek gerekçe de, söz konusu liman aracılığıyla artacağı umulan ticaret hacmi olmaktadır.

Filyos Vadisi Projesi büyük çapta Bartın'ın gelişmesinin önündeki en büyük engel niteliğindedir. Fiktif mal ve hizmet akımları ile fizible bulunan limanın gerçekleştirilmesi amacıyla 1985'ten bu yana gerek Zonguldak ve gerekse Bartın Limanı'nın mevcut iyileştirilmesi ve varolan durumundan çok daha cazip hale getirecek demiryolu projesi etüt projeleri 1970'lerde tamamlanmış olmasına karşın gündemden çıkarılmış durumdadır.

Bartın'ı bir ihracat çıkış kapısı olmaktan alıkoyan bu gelişmelerin yanı sıra Filyos Vadisi Projesi kapsamında öngörülen sanayi gelişmeleri için aynı bölgede iki organize sanayi bölgesinin yapımı planlanmaktadır. Oysa, Bartın 36 sanayi parseli içeren 74 hektarlık tek bir organize sanayi bölgesine sahip olup, altyapısı bitmek üzere olan bu alanın tamamı işletmelere tahsislidir. OSB'ler bu yerlerde yer seçen imalat sanayi işletmelerine mevcut teşviklerin ötesinde muafiyetler tanıdığından, bizzatı bir teşvik unsuru olmaktadır. Bu açıdan da bakıldığında yatırım programına sembolik bir rakamla alınmış bulunan 2. Organize Sanayi Bölgesi'nin yapımının beklenmesi yazıktır ki bir hayalin ötesine geçmemektedir.

Aynı şekilde orman ürünlerinin temel üreticisi olan Bartın, DPT tarafından uluslararası bir konsorsyuma hazırlatılan Zonguldak, Bartın, Karabük Bölgesi gelişme projesine göre, yalnızca orman ürünleri açısından değil, tüm sektörler için hammadde üreticisi il olarak tanınmaktadır. Bu ürünleri işleyerek, katma değer yaratılması için gerekli teşvikler, örneğin orman ürünlerini işleyen sanayiler(mobilya ve diğer imalat türleri) için teşvikler ve yer seçimi Filyos Vadisi'nde yoğunlaşmaktadır. Tamamen çalışma kapsamı içindeki illerin katma değer yaratan fonksiyonlarının Filyos Vadisi'ne kaydırılmasını amaçlayan "Bölgesel Gelişme Projesi" bu niteliğiyle, aslında "Zonguldak-Bartın ve Karabük'ün kaynaklarıyla "Filyos Vadisi'ni Kalkındırma Projesi" olarak adlandırılmayı hak eden bir yapı sergilemektedir.

Dış ticaret verileri arasında ithalat kalemleri arasında makina teçhizat, elektronik eşya ve makinalar ile kimya sanayinin ham maddelerinin bulunuyor olması, Bartın ili içinde veya yakın çevresinde yatırım arayışlarının da varlığına dikkat çekmektedir.

Bartın İmalat Sanayii

İmalat sanayinin gelişmesi açısından liman çıkışı olan Bartın özellikle ihracata dönük küçük ve orta ölçekli imalat sanayinin gelişmesi için son derece uygun bir yatırım ortamı sunmaktadır.

Bartın'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin faaliyet gösterdiği sektör, kredi kullanma durumu, çalışan sayısı ve ihracat yapıp yapmadığına ilişkin bilgiler KOSGEB İl Müdürlüğü'nden alınmıştır.

Bu verilere göre, 7 adet işletme tekstil alanında faaliyet göstermekte olup dördü konfeksiyon, biri kumaş boyama, ikisi ise dokuma sanayinde özelleşmiş durumdadır. Metal sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin biri döküm, diğeri ise yedek parça işleri yapmaktadır. Gıda sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısı beştir. Hammadde kaynaklarına yakınlıktan kaynaklanan gerekçelerle orman ürünleri sektöründe önemli bir yığılma görülmektedir. Bu sektördeki yirmi iki işletmenin altısı kereste, dördü doğrama, dokuzu mobilya, ikisi parke ve biri kaplama malzemesi üretmektedir.

Yörenin önemli bir başka ham maddesi olan taş toprağa bağlı sanayilerde de gelişme görülmektedir. Bu alanda faaliyet gösteren on beş işletmenin ikisi mermer, altısı tuğla kiremit, ikisi seramik ve bir çimento fabrikasının yanı sıra bir kireç fabrikası, ikisi beton ve biri de büz imalatında faaliyet göstermektedir. Makina Sanayi sektöründeki sekiz işletmenin yanı sıra plastik sanayisinde altı, kimya sektöründe iki, kağıtta bir, ayakkabıcılıkta üç, küçük el sanatları alanında üç, yat ve tekne yapımında iki, ısı cam konusunda iki olmak üzere toplam 77 işletme Bartın'da KOBİ statüsünde yer almaktadır.

Söz konusu 77 işletmede 2235 kişiye (bildirilen en yüksek çalışan sayısı esas alınarak) istihdam planağı yaratılmaktadır. Anılan işletmelerin altısı yüzün üstünde işçi istihdam ederek büyük işletme kapsamına girmektedir. Söz konusu işletmelerin 8'i ise 50-99 arasında yarattığı istihdam ile orta ölçekli işletme olurken kalan 63 işletme 1-49 işçi arasında istihdam yaratan küçük işletmelerden oluşmaktadır. İşletmelerin yalnızca 14'ü KOBİ kredisi kullanırken, 13'ü ihracat yapabilme kabiliyetini göstermektedir.

Aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin alt sektör dağılımlarına baktığımızda, oldukça dengeli bir dağılım varlığını görmekteyiz. Bu durum bir arada olmanın dışsal faydası (agglomeration economies) bağlamında Bartın için önemli bir açılım olarak değerlendirilmelidir. Ancak yapmış olduğumuz çalışma alt sektörlerin yer seçimi ve birbirini teknolojik bağlamda bütünler olup olmadığı detayını henüz içermemektedir. Bu nedenle yalnızca istihdam kapasitelerine bakarak birarada olmanın dışsal faydalarından anılan sektörlerin yeterince yararlanamadıkları ön sonucuna varılmaktadır.

Aynı sektörde faaliyet gösteren farklı işletmelerin birbirine rakip değil, birbirinin bütünleri konumuna gelmeleri halinde pazarlama güçlerinin birleştirilmesiyle elde edecekleri yararın ötesinde, üretim maliyetlerinde düşme ve belli ortak teknolojileri kullanabilmeleri halinde ise, teknoloji yenileme ve ürün kapasitesi ve kalitesini artırma olanakları söz konusudur. Anılan ortak üretim ve ortak pazarlama etkinliklerinin özellikle Sanayi ve Ticaret Odası önderliğinde örgütlenebilmesi ve bu yolla elde edilebilecek fayda konusunda ilgili sektörlerin bilgilendirilmesi halinde hem üretim, hem istihdam, hem de karlılık oranlarının artırılması söz konusu olabilecektir.

Tablo 73 : MEVCUT İMALAT SANAYİ YATIRIMLARI

Sıra No	Firma Adı	Sektör Kodu	Sektör Adı	Çalışan Sayısı	Kobi Kredisi Kullanıyor	Kullanmıyor	İhracat Var	Yok
1	Armer Mermer San. Ve Tic. A.Ş.	05.1	Taş ve Toprak	18		X		X
2	Atıklar Mak. San. Ve Tic	06	Makine San.	11		X		X
3	Aziz Usta Ağaç Doğrama San.	04.2	Orman Ürünleri	1-9		X		X
4	Mürboy Mürkekep Boya San.	08	Kimya San.	10	X			
5	Barco Boya (Barkımsan Boya San.)	08	Kimya San.	3		X		X
6	Bartın Seramik	05.3	Taş ve Toprak	80-90	X			
7	Börüs	04.1-04.4	Orman Ürünleri	145	X		X	
8	Çoban Denizcilik	12	Tekne Yapımı	9-13		X	X	
9	Dizayn Emprime San. Ve Tic. A.Ş.	01.2	Tekstil	126	X		X	
10	Sinopluoğlu Tarım Mak. San. Ve Tic..	06	Makine San.	4		X		X
11	Çakıcı Plastik San.	07	Plastik San.	12		X		X
12	Ege Parke	04.4	Orman Ürünleri					
13	Madeş A.Ş.	04.3	Orman Ürünleri	45		X		X
14	Şanver Helvacılık	03	Gıda	12		X		X
15	Seba Rekor İmalat San.	02.2	Metal San.	4	X			X
16	Yakın İnş. Mak. Ve Çelik Kapı San	06	Makine San.	6		X		X
17	Malikoç Soğutma San.	06	Makine San.	5				X
18	Onur Yataak	04.3	Orman Ürünleri	45	X		X	
19	Tozoğlu Meral San. Ve Tic. A.Ş.	04.3	Orman Ürünleri	52		X		X
20	Ufuk Makine	06	Makine			X		X
21	Teknik İş Makine	06	Makine	4		X		X
22	Herbot Denizcilik	12	Yat Yapımı			X		
23	Yepsa A.Ş.	07	Plastik	25-49		X		X
24	Yılmaz Teknik Döküm	02.1	Metal San.	3		X		X
25	Ünalları PVC Doğrama	07	Plastik	1-9		X		X
26	Yeplas	07	Plastik	30	X		X	
27	Fatih Mobilya	04.3	Orman Ürünleri	12		X		X
28	Barış Mermer	05.1	Taş Toprak	7		X		X
29	Kardeşier Isı Cam Sanayi	13	Isıcam	6		X		X
30	Karacalar Tuğla	05.2	Taş ve Toprak	80	X			X
31	Yeşilova Süt Mamülleri	03	Gıda	3		X		X
32	Çağlar Barsi Cola	03	Gıda	3		X		X
33	Reyhan Tekstil	01.1	Tekstil	85		X	X	
34	Selko Ateş Tuğla	05.2	Taş ve Tuğla	46		X		X
35	Garnze Biblo	11	El Sanatları	2		X		X
36	Tuncay Biblo	11	El Sanatları	2		X		X

Sıra No	Firma Adı	Sektör Kodu	Sektör Adı	Çalışan Sayısı	Köbi Kredisi Kullanıyor	Köbi Kredisi Kullanmıyor	İhracat Var	Yok
37	Franka Kağıt Torba San.	09	Kağıt	59		X	X	
38	Tunç Ahşap Doğrama	04.2	Orman Ürünleri	4		X		X
39	Volkan Pen	07	Plastik	4				X
40	Kent Laminant	04.3	Orman Ürünleri	4		X		X
41	Kireççiler Ltd. Şti.	05.7	Taş ve Toprak	18		X		X
42	Tarhan Sayacılık	10	Ayakkabı					
43	Demond Ahşap San.	04.1	Orman Ürünleri	25	X			X
44	Başol Ticaret	04.3	Orman Ürünleri	4				X
45	Coşkun Pen	07	Plastik	2		X		X
46	Çakır Ahşap San.	04.3-04.2	Orman Ürünleri	9		X		X
47	Türkili Konservecilik	03	Gıda	30	X		X	
48	Kaptanoğlu Mobilya	04.3	Orman Ürünleri	9		X		X
49	Üç Yıldız Tuğla Fab.	05.2	Taş ve Toprak					X
50	Hanım Tekstil	01.1	Tekstil	97	X			
51	Ustaoglu İnşaat	05.6	Taş ve Toprak	20	X			X
52	Bartuğsan	05.2	Taş ve Toprak	138	X		X	
53	Kanmazlar Kereste	04.1	Orman Ürünleri	2				X
54	Yılmaz Kundura	10	Ayakkabı	2		X		X
55	Bektaş Beton Kiremit	05.2	Taş ve Toprak	20		X		X
56	Oto Emeksiz	06	Makine San.	11		X		X
57	Pir Ticaret	11	El Sanatları	2		X		X
58	Çitosan	05.3	Taş ve Toprak	240		X		
59	Ünyeli Kerestecilik	04.1	Orman Ürünleri	2				X
60	Hakapsan	04.5	Orman Ürünleri	1		X		X
61	Berk Ayakkabıcılık	10	Ayakkabı	10		X		X
62	Karaman Tel Örgü	02.3	Metel	1-9				X
63	Yazlar Tuğla Kiremit Sanayii	05.2	Taş ve Toprak	34	X			X
64	Çelikler İnşaat	05.6	Taş ve Toprak	120				X
65	Barkisan	05.5	Taş ve Toprak	77		X	X	
66	Teksmar Tekstil	01.1	Tekstil	80		X	X	
67	Üçel Süi Mamülleri	03	Gıda	12		X		X
68	Ersin Makine	06	Makine	1-9				X
69	Primer Tekstil	01.1	Tekstil	50			X	
70	Necmi Ateş	05.7	Taş ve Toprak	5		X		X
71	Sekstend Tenizcilik	14	Deniz Taşımacılığı					
72	Çakrazlılar Denizcilik	14	Deniz Taşımacılığı					

Sıra No	Firma Adı	Sektör Kodu	Sektör Adı	Çalışan Sayısı	Kobi Kredisi Kullanıyor	Kullanmıyor	İhracat Var	Yok
73	Kartal Ağaç Sanayi	04.1	Orman ürünleri	11				X
74	Sumteks	01.3	Tekstil	143		X	X	
75	Örnek Mobilya	04.1-04.2	Orman Ürünleri	1-9				X
76	Ufuk Orman Ürünleri	04.3	Orman Ürünleri	10-24				X

Kaynak : KOSGEB, Bartın

SEKTÖR KODLARI

01 : TEKSTİL

- 01.1: Konfeksiyon
- 01.2: Kumaş Boyama
- 01.3: Dokuma

02 : METAL SANAYİ

- 02.1: Döküm
- 02.2: Yedek Parça
- 02.3: Tel Örgü

03 : GIDA

04 : ORMAN ÜRÜNLERİ

- 04.1: Kereste
- 04.2: Doğrama
- 04.3: Mobilya
- 04.4: Parke
- 04.5: Kaplama Malzemesi

05 : TAŞ VE TOPRAK

- 05.1: Mermer
- 05.2: Tuğla/Kiremit
- 05.3: Seramik
- 05.4: Çimento
- 05.5: Kireç
- 05.6: Beton
- 05.7: Buz

06 : MAKİNE SANAYİ

07 : PLASTİK

08 : KİMYA

09 : KAĞIT

10 : AYAKKABICILIK

11 : KÜÇÜK EL SANATLARI

12 : YAT VE TEKNE YAPIMI

13 : ISICAM SANAYİ

14 : DENİZ TAŞIMACILIĞI

Bartın Organize Sanayi Bölgesi

Bartın 74 hektarlık toplam, 42 hektarlık net sanayi alanına sahip 36 parsellik benzerlerine kıyasla oldukça küçük ve yetersiz bir organize sanayi bölgesine sahiptir. Altyapı yatırımlarının tamamı bitmiş olan bölgenin, sanayi atık suları arıtması için gerekli tesis ihaleye çıkmış durumdadır. 36 parselden tamamı tahsis edilmiş olup, 7 fabrika üretime geçmiş, ayrıca bir fabrika deneme üretimine geçmiş, bir firmanın ise tesis inşaatı sürmektedir. 15 parselde ise inşaat faaliyeti başlamış olup bu firmaların dördünde inşaat devam etmekte, 11'inde ise inşaat durmuş durumdadır. 9 firma ise proje safhasındadır.

Tüm firmaların faaliyete geçmesi halinde 2500-3000 kişinin istihdamının sağlanacağı OSB Müdürlüğüne tahmin edilen bölgenin yanı sıra, yeni bir OSB'nin daha faaliyete geçmesi için arayışlar sürdürülmektedir.

Mevcut OSB'nin sanayi parsellerinin sektörel dağılımı şöyledir.

Gıda	:2
İnşaat Mlz.	:3
Boya	:1
Parke	:5
Plastik	:5
Mobilya	:6
Tekstil(Konf. +Dokuma)	:2
Makina İmalat Sanayi	:2
Kırtasiye Malzemeleri	:1
Küçükbaş Hayvan Kesimi	:1
Tekstil Boya	:2
Kaynak : Bartın Organize Sanayi Müdürlüğü	

Özel İdare Sanayi Bölgesi

Bartın merkezine 12 km. uzaklıkta toplam 12 ha.lık alan üzerinde kurulu, net sanayi alanı 11 ha. civarında olan ve 7 parselden oluşan özel sanayi bölgesinde bu güne kadar yalnızca tek bir firma 25.000 M2.lık alan üzerinde yatırımda bulunarak üretime geçmiş durumdadır. Diğer iki yatırımcı firmanın inşaatları bitme aşamasına gelmiş olup, diğer parsellerde faaliyet başlanmamıştır. Özel Sanayi Bölgesi'nde yatırım konuları açısından 5 firma tekstil, iki firma ise gıda sektöründe faaliyette bulunmayı planlamaktadır.

Sonuç

Organize Sanayi Bölgesi ve Özel Sanayi Bölgesi yatırım kararları sektör bazında topluca değerlendirildiğinde, Bartın'ın geleceğe yönelik yatırım kararları arasında tekstil sektörünün ağırlıklı olarak yer aldığı görülmektedir. Öncelikle sektörel bağlamda yapmayı düşündüğümüz genel imalat sanayi değerlendirilmesinde tekstil sektörüne yatırım yönlenmesi dikkat çekici olmaktadır.

Tekstil sektörü 1980-1990 yılları arasında Türkiye açısından oldukça cazip bir alan olarak öne çıkmış ve kısa sürede üretimde doygunluk düzeyine ulaşılmıştır. Dış satımda hesapsız üretim nedeniyle özellikle uluslararası piyasalarda olağanüstü fiyat kırmalarıyla pazar kapma nedeniyle konuları kotalar, 1983'lerden itibaren tekstil sektöründe krizin başlangıcını oluşturmuştur. Pamuklu ve sentetik iplik alanında uzak doğu piyasalarında 1995'den itibaren başlayan damping ilk etkilerini Türkiye'deki iplik imalatçıları üzerinde göstermiş, zaman içinde stok boşaltma amaçlı iç piyasa dampingleri ile işlenmiş tekstil ürünlerini de vurmuştur. Tüm bu global gelişmeler değerlendirildiğinde, ülkemizde en yaygın imalat sektörü iflaslarının yaşandığı bir dönemde, Bartın'da tekstil sektörüne yatırım yapılıyor olması, Bartın'ın gelecekteki yatırımcılarının da hüsrana uğrayarak zaten oldukça zayıf olan girişimcilik ruhunun kısa zamanda daha da gerilemesine yol açabilecek, tehlikeli bir gelişme olarak görülmektedir.

Üstelik yörede tekstil sektörünün gelişmekte oluşunu açıklayabilecek hiçbir nesnel gelişme de bulunmamaktadır. Ne bu anlamda nitelikli iş gücü, ne ham madde kaynaklarına, ne de pazara üstünlük sağlayıcı bir yakınlık olmadığı gibi, globalleşme ile değişen yatırım ortamının da farkına varılamamaktadır. Günümüzde yatırım kararları "ne üretebilirim" sorusu ile değil, "nereye ve kime satarım" sorusu ile başlamak zorundadır.

Yörenin hammadde üstünlüğü gösteren temel sektörleri; taş, toprak sanayi, orman sanayi ve demir-çelik ürünleri ile desteklenebilecek, makina imalat sanayi ve alt sektörleri olarak görülmektedir. Bu temel sektörlerde alınacak yatırım kararlarının pazar payının artması ise ancak, ürün çeşitlemeleri ve ürünlerini benzerlerinden farklılaştırma yöntemi ile mümkündür. Bu ise Ar-Ge çalışmalarının başlatılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Sanayi ve Ticaret Odası bünyesinde sektörel bazda alt sektörler ve ürün yelpazesi konusunda uzmanlaşmış araştırma ve teknoloji geliştirme çalışmalarının başlatılması halinde Bartın'daki mevcut tasarruf eğilimlerinin harekete geçirilerek, yatırıma dönüşmesi sağlanabilir.

Mevcut doğal kaynakların üstünlüklerinin ortaya çıkarılarak mamule dönüşümleri özellikle araştırılmalıdır.

Örnek vermek gerekirse, Bartın ormanlarında doğal bir kaynak olarak var olan ceviz ve kestane doğadan toplanarak doğrudan satışa sunulmaktadır. Oysa ceviz, kozmatik ve farmakoloji sanayinde önemli bir hammadde. İşlenmesi halinde doğrudan satışına kıyasla çok ciddi bir gelir getirecek olan cevizlerin işlenmesi ise bu güne kadar hiç düşünülmemiştir. Aynı şekilde doğada çok miktarda var olan defne ağaçlarından hiçbir biçimde yararlanılmamaktadır. Defne kozmatik ve farmakolojik öneme haiz değerli bir bitki olup, gene yağı çıkarıldığı takdirde pek çok alanda önemli satış şansı olan, yörenin çok zengin olduğu bir bitkidir. Kaldı ki anılan bitkinin yalnızca kurutulup ambalajlanması halinde dahi ihracat potansiyeli de olan baharat olarak gıda sektöründe satış şansı yüksektir. Benzer bir biçimde kestane de şeker, pasta vb. mamullere dönüştürülerek gıda sanayince işlenerek, önemli bir gelir kaynağına dönüşebilir. Örnekleri daha ayrıntılı çalışmalarla çoğaltmak mümkündür.

Bartın özelinde en önemli atılım, işletmeleri rakip değil, birbirinin bütünleri haline getirecek teknik ve mental gelişmeyi sağlamak olarak görülmektedir. Daha önce de değinildiği üzere, ihtisaslaşma düzeyini artırarak pazar payını yükseltecek olan bir arada bulunmanın dışsal faydalarının firmalara öğretilmesinin girişimcilik ruhunun geliştirilmesi üzerinde de dışsal fayda sağlayacağı unutulmamalıdır.

Bartın için çeşitli bölümlerde yapılan analizlerde, mali yatırım araçlarını kullanmayı bilmemek, tanımamak ve kullanmamaktan gelen mevcut banka mevduatlarının reel olarak kaybı sonucuna dikkat çekilmişti. Mevcut yatırım potansiyelinin bir yandan yanlış sektörlerle yapılan yatırımlarla (özellikle inşaat ve turizme öncelikle dikkat çekmek istiyoruz) tüketilmesinin yanı sıra, yatırıma dönüşmemiş sermayenin de mali yatırım araçlarını kullanma eksiklikleri nedeniyle erozyonu, günümüzde var olan yatırım potansiyelinin çok yakın bir gelecekte, 5-10 yıl içinde tamamına yakınının kaybına neden olabilecek ölçüde önemli bir sorun olduğu teşhis edilmektedir. Tüm bu çıkarsamalardan hareketle bölgenin kamu ve özel sektördeki ilgili tüm kurumlarının acilen tüm kaynaklarını öncelikle yatırım konuları, mevcut ve muhtemel pazar olanakları ve olası üretim teknolojileri konularındaki araştırma ve geliştirme çalışmalarına odaklanmaları gerekmektedir.

15.04.2000 tarihinde 24021 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 4562 sayılı Kanun'a göre, kişi başına gelir miktarı 3500 Dolar ve altındaki gelire sahip olan yerler 4325 sayılı Olağanüstü Hal Bölgesi'nde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere İstihdam yaratılması ve yatırımların teşvik edilmesi ile 193 sayılı gelir vergisi kanununda değişiklik yapılması hakkındaki kanun hükümlerinden yararlanmaları hükme bağlanmıştır. Bu uygulama aynı kanuna göre 31.12.2001 tarihinde yürürlüğe girecektir. Bu gelişme Bartın lehine bir gelişme olup, yeni düzenleme ile getirilen teşvik, imalat sanayii açısından son derece önemli olup, bundan böyle Karabük ve Zonguldak'ta yapılması düşünülen pek çok yatırımın Bartın'a çekilmesi anlamında Bartın lehine kullanılabilecek bir unsurdur. İmalat sektörü bu açıdan da değerlendirilebildiği takdirde, Bartın'da gelişmesi beklenen bir sektör olarak öne çıkmaktadır.

6. BÖLÜM /YATIRIM ORTAMI

Bu çalışma kapsamında Bartın İli'nin ekonomik gelişme potansiyeli ve potansiyelin değerlendirilmesi için gerekli ortamın belirlenmesine yönelik bir çerçeve çalışmasına da yer verilecektir. Bilindiği gibi, ekonomik gelişme potansiyeli başlıca dört etmen tarafından belirlenmektedir; Sermaye, İşgücü, Teknoloji ve Doğal Kaynaklar'ı da içeren fiziki çevre.

Ancak söz konusu etmenlerin ekonomik gelişmeyi doğuracak ve besleyecek şekilde değerlendirilmesi büyük ölçüde yerel ve küresel ekonomik koşulların belirlediği çevrenin doğru tanımlanması ve belirlenmesine bağlıdır. Başka bir deyişle, ekonomik gelişme potansiyelini harekete geçirmeye yönelik çaba ve girişimcilerin başarıya ulaşması, günümüzde artık büyük ölçüde yerel ve ekonomik gelişim sürecinin doğru tesbiti ile mümkündür. İçinde yer alınan yerel ve küresel çevrenin dinamiklerini gözardı eden girişimcilerin, mevcut potansiyeli de heba etme sonucu yaratabileceği ve bunun örneklerinin günümüzde giderek arttığı dikkatlerden hiçbir zaman kaçırılmamalıdır. Söz konusu yerel ve küresel ekonomik dinamiklerin belirlendiği çevrenin tanımı ve tesbiti başka bir çalışmanın konusunu oluşturacak kadar geniş kapsamlıdır. Bu nedenle bu konuda yalnızca, "rekabet gücü" kavramına değinilecek ve dikkate alınması gereken değişkenliklerin başlıklar halinde belirtilmesiyle yetinilecektir.

Ekonomik gelişme potansiyelini harekete geçirme ve değerlendirmede belirleyici faktör yatırım kavramıdır. Bir değişken olarak yatırım hacmini belirleyen etmenler ise sermaye ve girişim bilgi ve becerisidir. Bilindiği gibi sermaye tasarruflarının katma değer yaratacak şekilde bir ekonomik faaliyetlilik içinde istihdam edilmiş şeklidir. Bu anlamda tasarruf eğilimi ve tasarruf hacmi sermaye oluşumu ve yatırım potansiyeli açısından belirleyici göstergeler olarak yorumlanmalıdır.

Tasarruf düzeyinin belirlenmesi için kullanılabilecek temel göstergelerden birisi ise kişi başına mevduat tutarlarıyla ilgili verilerdir. Bartın İli bu açıdan kendisinin de içinde yer aldığı Karadeniz Bölgesi ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere kıyaslandığında çok önemli bir potansiyele sahip görülmektedir. Şöyle ki; 1997 verilerine göre Bartın'da kişi başına düşen mevduat düzeyi Kalkınmada Öncelikli Yörelere göre %89, Karadeniz Bölgesi'ne göre ise % 19.9 oranında daha yüksektir. Bu, Bartın'ın gerek aynı bölge, gerekse ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından aynı kategoride yer aldığı illere göre gelişme potansiyeli yönünden çok ciddi ve açık avantaja sahip olduğunu da bir göstergesidir.

Konuyu kişi başına mevduat miktarı artış oranları açısından değerlendirdiğimizde ise, 1995-1997 yılları arasında Bartın'da kişi başına mevduatlar %3.1 oranında artarken, aynı dönemde bu oran KÖY'de %14.8, Karadeniz Bölgesi'nde ise % 20.8 oranında artış olarak gerçekleştirilmiştir. Yani kişi başına mevduat açısından ciddi bir yatırım potansiyeline sahip olan Bartın, mevduat düzeyini artırma bağlamında ülke ortalaması ile hiç kıyaslanmaksızın bölgesi ve mensubu olduğu kategoride görülen başarıyı gösterememiş durumdadır.

Mevduat artış hızında görülen bu olağanüstü gerilemenin nedenleri arasında Bartın'ın yatırım araçlarını kullanmayı bilmemesi bir etken olmakla birlikte, bir diğer önemli etkenin Bartın'da tasarrufların bu yıllarda büyük ölçüde konut yatırımlarına yönelmesi olarak da değerlendirilebilir. Banka mevduat artışlarının beklenen düzeyde gerçekleşmemiş olmasının bir diğer nedeni ise ilin tüketim eğilimlerinde kendisini göstermektedir. Mevduat oranlarının en azından KÖY düzeyindeki bir artışı yakalaması için gerilemenin nedenlerinin açıkça belirlenmesi ve alınması gereken tedbirler konusunda bilgilendirme Bartın'da yatırım ortamının canlandırılabilmesi açısından gerek şart olarak görülmektedir.

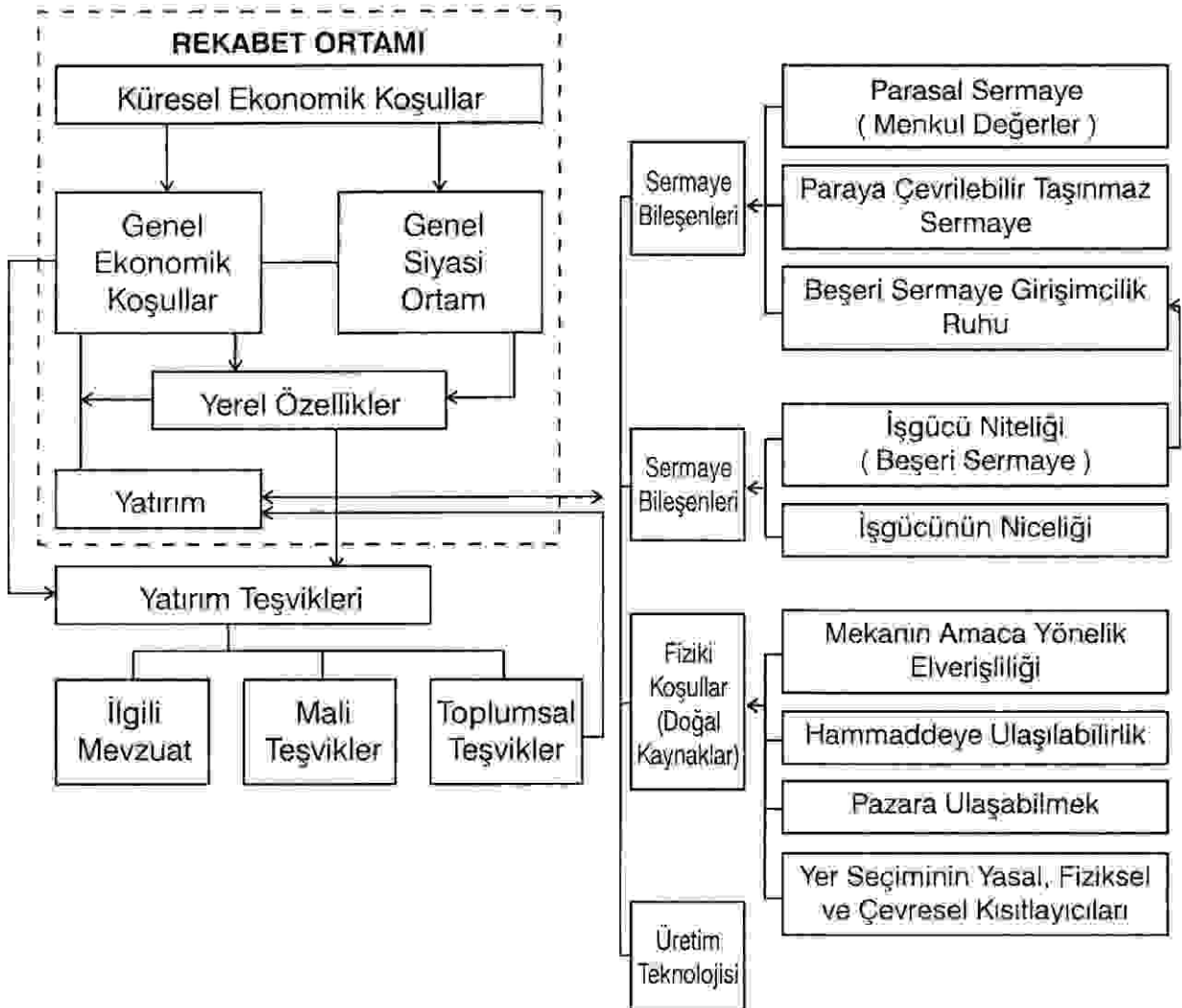
Ekonomik gelişme potansiyelinin harekete geçirilmesi, bu potansiyelin bileşenlerinin doğru değerlendirilebilmesi ile mümkündür. Konunun daha açık anlaşılabilmesi açısından şematize edecek olursak;

Yukarıdaki şemadan da anlaşılacağı üzere tasarrufların sermayeye girişim bilgi ve becerisi ile dönüşmesi yatırımları doğurmaktadır. Yatırıma dönüşen tasarruflar ise geri besleme ile ekonomik gelişme potansiyelinin artması ile sonuçlanan yeni bir dönüşümün başlangıcıdır.

Yatırım, yani katma değere dönüşecek şekilde sermayenin istihdamı biçiminde tanımlanan toplumsal ve ekonomik faaliyetliliğin küresel ve yerel koşullarda belirleyicisi olan etkileme ve etkilenme çerçevesini ise genelde yatırım ortamı olarak adlandırmaktayız. Algılama kolaylığı açısından yatırım ortamını şematize edecek olursak;

YATIRIM ORTAMI

Yatırım ortamı, yatırımın gerçekleşmesi için gerekli koşullar ile rekabet ortamının da içerildiği, çok yönlü değişkenlerden etkilenen ve bu değişkenleri etkileyen dinamik bir süreci ifade etmektedir. Algılama kolaylığı sağlamak üzere hazırlanan şemada yer alan yatırımcıyı doğrudan ya da dolaylı etkileyen yasal ortam diyebileceğimiz ilgili mevzuat, banka ve diğer finans kurumlarınca doğrudan verilen kredi vb. işlemler olarak tanımlayabileceğimiz özendiriciler kadar toplumun yatırım yapılmasına ilişkin genel kanaatı ve moral desteği de yatırım teşvikleri arasında yer almaktadır. Şema incelendiğinde; bu üç bileşenin yatırım teşviklerini birlikte oluşturmalarına karşın, yalnızca toplumsal teşviklerin yani toplumun yatırımın gerçekleşmesi konusundaki moral desteğinin yatırım üzerinde doğrudan etkisi bulunduğunu, diğer teşviklerin genel ekonomik koşullar dolayımı ile yatırım üzerinde etkisinin varlığı gözlenecektir.

Ülkemizde genel kanı uzun bir süredir belli yatırım teşviklerin sağlanması halinde yatırımların kendiliğinden gerçekleşeceği yönündedir. Nitekim Kalkınmada Öncelikli Yörelere bu bağlamda özel teşviklerle yıllardır harekete geçirilmeye çalışıldığı gibi, sektör bazında da doğrudan veya dolaylı teşvik uygulamaları sürdürülmektedir. Oysa ülkemizde pek çok örneği yaşandığı gibi, salt teşviklerden yararlanmaya yönelik yatırımlar, göstermelik yatırımlar olarak kalmaya mahkum olarak toplumun girişimcilik ruhunu ve moral potansiyelini zedelemeye devam etmektedir. Anılan teşvikler genel ekonomik koşulların elverişliliği halinde ve genel siyasal ortamın gerektirdiği hal ve koşullarda gündeme gelen ve olumlu-olumsuz bütün etkilerini de bu ortamda geri besleme ile gösteren bir uygulamadır. Nitekim hatırlanacağı üzere, bir dönem ihracat teşvikleri olarak gündeme getirilen vergi iadesi uygulaması, "hayali ihracat" uygulamaları biçiminde devlete ciddi bir mali yük getirmenin yanı sıra, dürüst ihracatçıları da töhmet altına sokarak ihracatçılardan toplumun moral desteğini esirgemesi ile sonuçlanmıştı. Anılan uygulama, yatırım ortamı üzerinde olumlu etki göstermek yerine, genel ekonomik koşullardaki gerileme sonucu genel siyasal tercihlerde dönüşüme neden olmuştur.

Yatırımlar açısından olmazsa olmaz niteliğinde temel koşulların sermaye iş gücü, fiziki koşullar (doğal kaynaklar) ve üretim teknolojisi olduğundan daha önce söz etmiştik. Anılan koşulların bileşenleri açısından ayrıca değerlendirilmesi yatırım ortamının daha rahat algılanmasını sağlayacaktır.

Sermaye, tasarrufların katma değer yaratacak şekilde ekonomik faaliyetlilik içinde istihdam edilmiş şekli olarak tanımlanmıştı. Anılan tasarruflar parasal (menkul) değerler olabileceği gibi, yatırım amacıyla kullanılacak arsa, bina, makina vb. taşınmazların yanı sıra, yatırım amacıyla ihtiyaç duyulabilecek para karşılığı ipotek, rehin vb. şekilde kullanılabilecek yatırım amacı dışında sahip olunan muhtelif gayri menkulleri de içermektedir. Bu noktada, "Beşeri Sermaye" hem sermaye, hem de işgücü bileşenleri arasında bulunan bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Beşeri sermayenin girişimcilik ruhu olarak da adlandırılan ve genelde sermaye sahibinde olması gereken türü, tasarrufları ile katma değer yaratacak faaliyetliliği gösterme becerisi olarak da tanımlanabilir.

Açıkçası parasal ve paraya çevrilebilir sermaye sahibi olmak yatırımcı olmak için gerekli ancak yeterli koşul değildir. Temel koşul girişimcilik ruhunun gerektirdiği beceriyi gerçekleştirebilecek insan gücünün olmasıdır.

Girişimci yetersiz parasal sermaye ile yatırımı başlatmış olsa bile parasal katkı koyacak sermayedarları organize edebilir.

Beşeri sermayenin aynı zamanda işgücü bileşenlerinin bir unsuru olduğundan söz etmiştik. Beşeri sermaye parasal sermaye ile bütünleşebilmesi halinde girişimci adını alırken, sahip olduğu beşeri sermayeye karşılık ücret alanlar nitelikli işgücü olarak anılmaktadır. Söz konusu nitelikli işgücü yönetici konumundan teknisyen konumuna kadar olan, yapılması özel bilgi, beceri ve deneyim gerektiren işleri yapanlardır. Özel bir nitelik gerektirmeyen sıradan emek talep eden işleri yapanlar ise nitelsiz, ya da bir başka deyişle vasıfsız işgücüdür. İş gücü bileşenleri arasında anılan vasıfsız işgücü yatırım açısından arz boyutu (yani niceliği, sayısı) ile önem kazanmaktadır.

Yatırımı belirleyen koşullardan bir diğeri ise fiziki koşullar ya da doğal kaynaklar olarak ortaya çıkmaktadır. Yatırımın belirlenen alanda yapılmasının mümkün olup olmadığı

belirleyen temel kısıtlayıcılar ve elverişliliğin yanı sıra anılan yerin fiziki, yasal ve çevresel kısıtlayıcılarının olup olmadığı da anılan mekanın coğrafi ölçülerinin dışında farklı boyutlarda ortaya çıkabilecek sorunların önceden tanımlanması ve aşılması, aşılamıyorsa yer seçim kararının gözden geçirilmesi ve daha elverişli alternatiflerin gündeme getirilmesini gerektirmektedir. Yatırım açısından yatırımın gerçekleştirileceği mekanın özel koşulları kadar yatırıma gelecek ve gidecek mal ve hizmet akımlarının da doğru ve önceden örgütlenmiş olması gerekmektedir. Yatırım için temel hammadde ve hizmetlerin nereden, ne yolla ve sürede sağlanabileceğinin bilinmesi kadar, mamule dönüşen yatırım çıktılarının da nereye, ne yolla ve ne sürede gönderilebileceğinin de önceden organizasyonu şarttır.

Üretim teknolojisi çok boyutlu bir yatırım bileşenidir. Yatırım öncesi son derece titiz bir biçimde irdelenmesi ve yatırım kararının bu irdelenmeden sonra ve tüm rekabet ortamı önceden değerlendirilerek, seçilecek üretim teknolojisi boyutu ile birlikte oluşturulması gerekmektedir. Bu bölümün başında dikkati çektiğimiz "Rekabet Gücü" büyük ölçüde üretim teknolojisi ile doğrudan ilişkilidir.

Rekabet, benzer malların aynı tüketim ortamında (pazarda) birinin diğerine kıyasla farklılaşması nedeniyle elde ettiği üstünlüktür. Rekabet gücü ise, bir malın diğer mala tercih edilmesini gerektiren unsurların kitlelerce benimsenmesi anlamını taşımaktadır. Bu noktada piyasaya sunulan malın türü, rekabet ortamı açısından öncelik kazanmaktadır.

Bilindiği gibi mal ve hizmetler en genelde ikiye ayrılmaktadır; Temel Gereksinimler ve Lüks Tüketim Malları.

Rekabetçi piyasalara sunulan mal eğer temel gereksinimler kapsamında ise, yani insanın yaşamını idame ettirmesi için vazgeçilmez mallardan olup, mutlaka tüketilmek zorunda ise rekabet iki alanda olabilir; ya fiyatta rekabet ya da ürün kalitesinde rekabet.

Fiyatta rekabet üretim ortamında üretim faktörleri olarak saydığımız dört temel girdiden herhangi birinin daha ucuz olarak sağlanabilmesi yani üretim maliyetlerinin düşürülmesi halinde mümkün olabilir. Örneğin üretim ortamında işçilik ücretleri, rekabete girilecek piyasadan daha düşükse, maliyetler de düşük olacağından fiyat rekabeti yapılabilir. (örneğin tekstil sektöründe ülkemizdeki işçilik ücretlerinin düşüklüğü nedeniyle Avrupa pazarında bir süre Türkiye fiyat rekabeti yolu ile üstünlük oluşturmuştu). Ya da hammaddeye yakınlık nedeniyle maliyetlerde düşme ve fiyat rekabeti sürdürülebilir. (Gene tekstil örneğini sürdürecektir. Pamuk üretimine bağlı olarak pamuk ipliği ve dolayısıyla tekstil ürünlerinde göreceli ucuzluk sağlanmıştı) Veya üretim teknolojisi değiştirilerek fiyat rekabetine gidilebilir. (Dördüncü, beşinci generasyon makinelerle daha hızlı ve daha ucuz üretimin yanı sıra, daha kaliteli üretim yoluyla uzakdoğu dünya iplik piyasalarında rakipsiz hale geldi) Gene üretim teknolojisinin değiştirilmesi yolu ile farklı ürünlere yönelinebilir (lykra kullanımı ile esnek kumaş üretiminde olduğu gibi).

Üretim teknolojisinde olduğu gibi, tüketim formatlarında da zaman içinde farklı noktalara gelmiş durumdadır. Günümüz toplumları ekonomik ve sosyolojik anlamda "tüketim toplumu" haline gelmiş durumdadır. Tüketim toplumu, gereksinimlerin karşılanması için değil tüketmek için tüketir, bir başka deyişle tüketimin kendisi reklam ve benzeri özendiricilerle gereksinim haline gelmiştir. Elbise örtünme ve ısınma ihtiyacı nedeniyle değil, moda olduğu için ve ihtiyaç kriteri gözetmeden alınan bir meta olmuştur. Aynı şekilde susuzluğun giderilmesi için su yeterliyken, meşrubat tüketimi reklam yolu ile özendirilmiş, büyük kitleler meşrubatı suyun yerine ikame etmiş, hatta tüm dünyada en çok aynı anlamı ile kullanılan kelime konusunda yapılan bir araştırma, bu kelimeler sıralamasında birincinin "Coca Cola" olduğunu ortaya koymuştur. Görüldüğü gibi özellikle lüks tüketim mallarında reklam rekabet gücünü arttıran temel bir etmen olarak yatırım ortamında önemli bir yer tutmaktadır.

Rekabet gücünün ne olduğu, hangi alanda rekabete girilmesi gerektiği yatırım öncesi kararlarda değerlendirilmesi gereken bir etmen olmakla birlikte, yatırım süreci sonrasında da periyodik olarak gündeme getirilerek değişen yerel ve küresel koşulların ışığında yeni dengeler gözetilerek irdelenmesi gereken bir unsurdur.

Rekabetin sürdürüldüğü, yani üretim sürecinin başlangıcından ürünün tüketim amacıyla tüketicinin eline geçtiği noktaya kadar yaşanan faaliyetliliği rekabet ortamı olarak adlandırmaktayız. Rekabet ortamı, yatırımın konusundan başlayarak üretim sürecinin tamamını

içermenin ötesinde, yerel özellikler dolayımı ile oluşan yerel talep, genel ekonomik koşullar ve genel siyasal tercihlerle belirlenen genel tüketim eğilimlerine ve hatta ürün ihraç edilmiyor bile olsa, aynı piyasaya ithal yolu ile giren ikame edilebilir mallar dolayısıyla küresel ekonomik koşulların belirlediği çerçeve içinde düşünölmek zorundadır. Salt yerel piyasaya yönelik üretim yapıyorsa bile, yakın çevredeki benzer ürünlerin ürün çeşitleme ve farklılaştırmaya yönelik çabaların yatırımcılarca izlenerek benzer esnekliklere adapte olunmaması halinde, yatırımın pazar payını kaybetmesi kaçınılmazdır.

Genel ekonomik koşullara ilişkin trendlerin de yatırımcı tarafından iyi biçimde izlenmesi gerekmektedir. Ekonominin durgunlaşmaya başladığı bir dönemde büyük çaplı sermaye gerektiren yeni yatırımlara yönelinmesi halinde, yatırımcının son derece ciddi sorunlarla karşılaşması kaçınılmazdır. Örneğin 1994 krizini göremeyen pek çok yatırımcı, sermaye arttırımına gitmek yerine kredi karşılığı yatırım ve işletme sermayesi kullanarak krize yakalandığından, 1994-1996 yıllarında iflaslar kaçınılmaz hale gelmiştir.

Genel siyasal ortam, üretim ve tüketim faaliyetlerinin sürdüröldüğü sosyo-ekonomik yapı üzerinde doğrudan etkilere sahiptir. Çarpıcı bir örnek olarak 1981-1984 yılları arasında ölkemizdeki Askeri İdarenin varlığı, uluslararası kamuoyunca ölkemizin yalnızlaştırılması sonucunu doğurmuş, pek çok mala kota konularak ihracat olanaklarının kısıtlanmasına yol açmıştır. Benzer örnekler tüm dünyadan verilebileceği gibi "müslöman mahallesinde salyangoz satılmaz" ata sözünde de somutlaştığı gibi, rekabet ortamının gereklerini toplumsal ve siyasal ortam dahil değerlendirmeksizin atılan adımların sonuçsuz kalacağı bilinerek yatırım kararları yönlendirilmelidir.

Bu çalışma çerçevesinde, çalışmanın özel amacı olmamasına karşın Bartın'da sosyal ve ekonomik kalkınmaya ivme kazandırmak ve toplumsal refahın arttırılması genel amacı çerçevesinde Bartın'da yatırım eğilimlerini provake etmek ve mevcut yatırımlarının devamlılığı ve gelişmeleri için gözetmeleri gereken temel problemlere dikkat çekmek üzere temel bilgi eksikliğinin de giderilmesine çalışılmıştır. Sürdürölebilir kalkınma planı çalışmalarının temel amaçlarından biri de çevrenin korunması ve geliştirilmesinin yanı sıra toplumsal refah düzeyinin iyileştirilmesi, yaşam standartlarının yükseltilerek yaşam kalitesinin geliştirilmesidir. Böylesi bir amaç, hangi gelir gurubundan ve hangi biçimde olursa olsun, doğal kaynakların gerektiğinden fazla tüketiminin ve yanlış tüketim ve kullanım eğilimlerinin engellenerek, tasarrufların istihdam yaratıcı alanlarda değerlendirilmesi için yol göstericiliği de üstlenmek zorundadır. Bu amaçla, mevcut yatırımların verimliliğinin yükseltilmesi veya daha verimli alanlara kanalize edilmesi, yeni yatırım alan ve konularının akılcı yerel ve küresel konjonktörü gözetten bir biçimde organizasyonunun sağlanması konularında da yol gösterici ölmek yaşam kalitesinin yükseltilmesi bağlamında sürdürölebilir kalkınma planı çalışmalarının ilgi alanına girmektedir.

İl bütünü nü içeren 1. Aşama çalışması genel sektörel değerlendirmeleri içermekle birlikte, yatırımlar özelinde ve sektör bazında daha ayrıntılı çalışmaların Sanayi ve Ticaret Odaları önderliğinde yapılması gerekmektedir. Bu yolla, bir yandan kıt doğal ve mali kaynakların israfı önlenirken, öte yandan da rasyonel yatırım kararları ile yatırımların karlılığı yükseltilecek ve yeni iş alanlarının yaratılarak, istihdamın arttırılması yoluyla toplumsal refahın yükseltilmesi mümkün olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- DPT, İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması(1996), Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yay.No: DPT:2466, Haziran 1988, Ankara
- 2- DİE, Ekonomik ve Sosyal Göstergeler, Bartın, Yay.No: 2243, Nisan 1999 Ankara
- 3- DPT, İller ve Bölgeler İtibariyle Çeşitli Göstergeler, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Şubat 1999, Ankara
- 4- Prof.Dr. Uygun AKSOY, Dr. Ahmet Atındışlı, Ekolojik(Organik, Biyolojik) Tarım, Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO), İzmir 1996
- 5- DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Zonguldak, 1994 Ankara
- 6- UNDP, Human Development Report 1996 Turkey, 1996 Ankara
- 7- UNDP, Human Development Report 1997 Turkey, 1997 Ankara
- 8- UNDP, İnsani Gelişme Raporu Türkiye 1998, 1998 Ankara
- 9- World Bank, Wold Report 1991, Washington D.C. 1991
- 10- UNDP, Human Development Report 1998, Washington D.C., 1998
- 11- DİE, Türkiye İstatistik Yıllığı 1998, 1999 Ankara
- 12- DİE, İl ve Bölge İstatistikleri 1993, 1993 Ankara
- 13- Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Yayını, Yıl:1 Sayı:1 Eylül 1994
- 14- Karadeniz'in Özelliklerini Koruma Kulübü Derneği, 1. Karadeniz Kalkınma Kurultayı, 17-18 Mayıs 1998 Samsun
- 15- DİE, 1997 Genel Nüfus Tesbiti İdari Bölünüş, Eylül 1999 Ankara
- 16- DİE, İllere Göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla, Türkiye 1997, Ağustos 1999 Ankara
- 17- DİE, Havza İstatistikleri 1995, Ağustos 1998 Ankara
- 18- DİE, Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri 1998, Temmuz 1998 Ankara
- 19- DİE, Karayolu Trafik Kaza İstatistikleri 1998, Aralık 1999 Ankara
- 20- DİE, Kesin Hesaplar 1997, Aralık 1999, Ankara
- 21- DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı Daimi İkametgaha Göre İlgöçün Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Ekim 1997 Ankara
- 22- DİE, Ulaştırma İstatistikleri Özeti 1996, Kasım 1997 Ankara
- 23- DİE, Küçük Ölçekli İmalat Sanayii İstatistikleri 1996, Şubat 1999 Ankara
- 24- DİE, Evlenme İstatistikleri 1997, Ağustos 1999 Ankara
- 25- DİE, Boşanma İstatistikleri 1997, Temmuz 1999 Ankara
- 26- DİE, Ölüm İstatistikleri 1997, Temmuz 1999 Ankara
- 27- DİE, Elektrik Gaz ve Su İstatistikleri 1995, Ankara Ocak 1998
- 28- DİE, Madencilik ve Taşocakçılığı İstatistikleri 1996, Ankara Temmuz 1998
- 29- DİE, Kültür İstatistikleri 1997, Ankara Aralık 1998
- 30- DİE, Su Ürünleri İstatistikleri 1997, Ankara Ağustos 1998
- 31- DİE, Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 1996-1997, Ankara Mart 1999
- 32- DİE, Küçük İmalat Sanayinde Küçük ve Orta Ölçekli İşyerleri, Ankara Ağustos 1997
- 33- Erdoğan Güzin, Türkiye'de Yoksulluk DİE, 1998 (yayınlanmamış Uzmanlık Tezi)